

Marker kommune

Rådmannens forslag til

**Budsjett
2014**

**Økonomiplan
2014 – 2017**

Ørje, november 2013

INN H O L D

Innledende kommentarer:	Side
Forord	5
Sammendrag	6
Innledning	9
Budsjettbehandlingen	10
Rammebetingelser og nøkkeltall	11
Særskilte utfordringer	15
Finansieringssystemet	22
Statsbudsjettet 2014	24
Eiendomsskatt	26
Lånegjeld	27
Fondsbeholdningen	29
Kommunale avgifter/gebyrer	31
Driftstilskudd til ikke-kommunale barnehager 2014	34

Forslag til konsekvensjusterte driftsrammer budsjett 2014:	Side
Forslag til driftsrammer 2014	36
Politisk styring, Fellesutgifter og Sentraladministrasjon	39
Næringsutvikling	40
Grunnskolen	41
Grimsby barnehage	42
Familie & Helse	43
NAV	44
Utviklingshemmede	45
Omsorg	46

Forvaltning, Drift & Vedlikehold (FDV)	47
Plan & Miljø	49
Kultur & Fritid	50
Bibliotek	51
Skatt / Rammeoverføringer	52
Finansinntekter / Finansutgifter	54
Oppsummering konsekvensjustering	55

Virksomhetene: Budsjettforslag med økonomiplan Side

Politisk styring, Fellesutgifter og Sentraladministrasjon	57
Grunnskolen	74
Grimsby barnehage	81
Familie & Helse	89
NAV	98
Utviklingshemmede	102
Omsorg	106
Forvaltning, Drift & Vedlikehold (FDV)	115
Plan & Miljø	129
Kultur & Fritid	137
Bibliotek	142

Rådmannen: Oppsummering av rådmannens budsjettforslag med økonomiplan Side

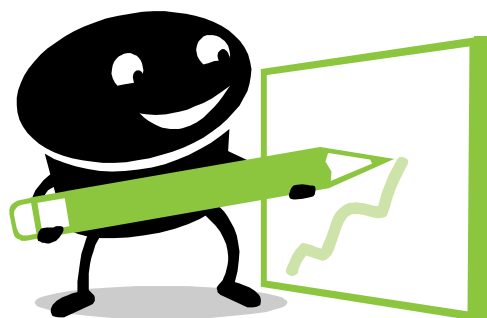
Oppsummering av rådmannens forslag til nye driftstiltak	147
Oppsummering av rådmannens forslag til nye investeringstiltak	154

Hovedoversikter Kostra, Budsjettskjema 1A - Drift	163
Hovedoversikter Kostra, Budsjettskjema 1B - Drift	165
Hovedoversikter Kostra, Budsjettskjema 2A - Investering	166
Hovedoversikter Kostra, Budsjettskjema 2B - Investering	167
Budsjettskjema Drift	172
Budsjettskjema Investering	174

Rådmannens budsjettforslag består av følgende dokumenter:

1. Kommentardel (følger med som saksdokument i den politiske behandlingen).
2. Vedleggsdel (følger med som saksdokument i den politiske behandlingen).
3. Talldel (ligger i saksmappe under den politiske behandlingen – fås ved forespørsel).

Forord

Rådmannen legger med dette frem forslag til årsbudsjett for 2014 samt økonomiplan for perioden 2014 – 2017. Årsbudsjettet er første året i økonomiplanen. I likhet med praksis de siste årene er alt samlet i ett dokument for på den måten få en bedre oversikt over utviklingen i perioden.

Dokumentet inneholder en samlet beskrivelse av kommunens overordnede styringsprinsipper, utfordringer og hovedprioriteringer for budsjett- og handlingsplanperioden samt de samlede økonomiske drifts- og investeringsrammer.

Rådmannen har så langt det har vært mulig tatt hensyn til politiske vedtak og signaler som på ulike måter gir føringer for de prioriteringer som er foretatt.

I samsvar med vedtatt kommuneplan for perioden 2005 – 2017 har rådmannen i budsjettarbeidet lagt til grunn følgende overordnede mål og visjon:

Rådmannen fremmer følgende overordnede strategiske mål for planperioden:

- Sikre økonomisk handlefrihet.
- Bygge opp et større disposisjonsfond for å møte fremtidige uforutsette utgifter.
- Levere tjenester som brukerne våre er fornøyd med.
- Ha friske og fornøyde medarbeidere.
- Arbeide aktivt for å være en lokalpolitisk utviklingsaktør.

For å nå disse målene må kommunen aktivt videreføre utviklingsarbeidet både internt og i samarbeid med andre kommuner. Ut fra vedtatte målsettinger vil den enkelte virksomhet fremme egne forslag til strategiske mål i perioden for egen virksomhet.

Sammendrag

Budsjett 2014 med økonomiplan 2014 – 2017 inneholder en samlet vurdering av kommunens økonomiske situasjon. Rådmannen har lagt vekt på å fremstille budsjettgrunnlaget slik at det gir nødvendig informasjon for en god politisk prosess. Rådmannen er klar over at informasjonsmengden i budsjettgrunnlaget kan fremstå som noe omfattende. Administrasjonen vil som tidligere være behjelpelig i den videre politiske prosessen med avklaringer og tilleggsinformasjon.

I formannskapetets møte 6.juni 2013 – f.sak 28/13, ble de økonomiske rammene for driftsåret 2014 foreløpig fordelt. Når alle kjente konsekvenser var tatt hensyn til viste bunnlinjen et positivt driftsresultat på nær 5,0 mill. kroner. Statsbudsjettet som ble offentliggjort 14.oktober, tilførte kommunen ytterligere 1,5 mill. kroner i form av økning i anslag på frie inntekter, dvs. skatt og rammeoverføring. Udisponert beløp økte da til ca. 6,5 mill. kroner.

Rådmannen ser det som svært viktig å bygge opp et større disposisjonsfond. Marker kommune har svært lite oppsparte midler og kommunen bør på lik linje med private bedrifter og husholdninger ha noen reserver. Derfor vil rådmannen anbefale at av de ledige midlene avsettes ca 1,5 mill. kroner til disposisjonsfond, mens resterende ca 5,0 mill. kroner benyttes til å finansiere nye tiltak. Foreslåtte tiltak fordelt på drift og investering med forslag til finansiering følger bak i dokumentet.

Årsbudsjettet for 2014 legges fram som et nøkternt driftsbudsjett der det er foretatt enkelte omprioriteringer mellom virksomhetene i første rekke gjennom kanalisering av tiltak. Netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene er beregnet til ca 1,33 prosent. Dette er lavere enn ønsket, men anses likevel å være akseptabelt. Over tid er det likevel et ønske om et netto driftsresultat på minimum 3,0 prosent. Dette i første rekke for å gi kommunen den nødvendige handlefriheten til å håndtere uforutsette hendelser gjennom året. Disponibel ramme for nye tiltak og avsetning på 6,5 mill. kroner må anses som tilfredsstillende.

I Marker kommune har det de siste årene som hovedregel ikke vært gitt kompensasjon for antatt prisvekst ved fastsetting av virksomhetenes driftsrammer, det er kun gitt kompensasjon for lønnsoppgjør. Selv med videreføring av basisrammene, har det derfor vært en reell innsparing for alle virksomhetene. Dette har vært helt nødvendig for å skape rom for handlefrihet, gi mulighet for å kanalisere midler til spesielle satsingsområder og ikke minst mulighet for å avsette midler til ikke-bundne driftsfond/disposisjonsfond. Det har vært en utfordring for virksomhetene å tilpasse driften etter stadig strammere rammer, men med gode og kreative medarbeidere har dette i hovedsak lyktes.

Marker kommune er en inntektssvak kommune. Skatteinngangen de siste årene har vært dels meget lav sammenlignet med gjennomsnittskommunen – årlig inngang på straks i overkant av 70 prosent. Dette innebærer at Marker kommune ikke har samme økonomiske ryggrad som mange av de kommunene vi sammenligner oss med. I forbindelse med en bestilt drifts- og resultatanalyse for våre omsorgstjenester, slår Telemarksforskning fast at Marker kommune årlig disponerer ca 13 mill. kroner mindre enn det som er ”normert” for en kommune med vårt beregnede utgiftsbehov. Dette har selvsagt stor betydning for den økonomiske handlefriheten til kommunen.

For beregning av rammetilskudd og skatt på inntekt og formue er det som tidligere år benyttet prognosemodellen utarbeidet av Kommunenes Sentralforbund. Forslag til avgift på kommunale tjenester følger som egne punkter i budsjettvedtaket. Aksjeutbytte fra Østfold Energi er på samme måte som for de siste årene, lagt inn med 1,0 million kroner.

Investeringsbudsjettet for både 2014 og videre i planperioden er forholdsvis omfattende. Da det er svært begrenset hvor mye av dette som kan finansieres ved bruk av tidligere avsetninger og/eller gjennom eksterne bidrag, vil lånegjelden øke noe i perioden. Det er forutsatt nye låneopptak til blant annet tiltak innen vann/avløp, vedlikehold/rehabilitering, kirkeformål, ENØK og IKT. Lånene innen vann/avløp finansieres etter selvkostprinsippet der vi kan se investeringer innen vann og avløp opp i mot avgiftene og avskrivninger over en periode på 3 - 5 år. Foreslåtte låneopptak til rehabilitering av kirkene blir søkt finansiert ved rentekompenserte lån – jfr. utvidet ordning i Statsbudsjettet.

Budsjettforslaget prioriterer en sunn økonomisk utvikling. Hvordan få mest mulig tjenester ut av hver krone må være et vedvarende mål. Utvikling av de kommunale tjenestene må gjøres innenfor en økonomisk forsvarlig ramme og ved omprioritering av ressurser. Rådmannen ser flere utfordringer i tiden fremover som kan påvirke den økonomiske handlefriheten. I eget drøftingsnotat som ble presentert for formannskapet tidligere i høst, omtalte rådmannen flere av disse. Her konkluderes med at det fortsatt må utvises stor varsomhet og at det er nødvendig å opparbeide en større buffer for å møte fremtidige økonomiske utfordringer.

Virksomhet Omsorg har hatt spesielt store utfordringer med å holde tildelte budsjetttrammer de siste årene. Presset på de tjenestene denne virksomheten leverer har vært stort og vil trolig øke ytterligere i tiden som kommer. Med en stadig aldrende befolkning øker behovet for omsorgstjenestene fra år til år. Utvidelsen av Marker bo- og servicesenter som ble sluttført sommeren 2010 har vært helt nødvendig for å møte den økte etterspørselen etter institusjonsplasser. Ved ledighet leies plasser nå ut til andre kommuner, noe som har gitt og forsettes også å gi virksomheten ekstraordinære driftsinntekter i kommende budsjettår. Dette har likevel ikke vært tiltrekkelig med hensyn til å møte krav om økonomisk balanse. Dette henger dels sammen med at virksomheten den seinere tiden har fått ekstraordinære store utgifter innen BPA (Brukerstyrt personlig assistanse) og som resultat av samhandlingsreformen. Nevnte rapport fra Telemarkforskning viser at de økonomiske driftsrammene for omsorgstjenesten i kommunen er dels betydelig lavere enn utgiftsbehovet skulle tilsi. Med bakgrunn i dette foreslår rådmannen en generell styrking av driftsrammen til omsorgstjenesten i hele planperioden.

Også virksomhet Familie & Helse har slitt med budsjetttrammene de siste årene. I all hovedsak er det området barnevern som har bidratt med negative resultater. Det har vært nærmest en eksplosiv økning innen barnevernsutgiftene de siste årene. I motsetning til omsorgstjenestene viser analyser at barnevernstjenestens driftsrammer ligger over antatt utgiftsnivå – dette også i følge rapporten fra Telemarksforskning. I rådmannens budsjettforslag foreslås en mindre styrking av driftsrammen også til denne virksomheten, men samtidig foreslås å sette av midler for en mer grundig analyse/gjennomgang av denne tjenesten noe tilsvarende det som er gjennomført innen omsorg.

Kommunen arbeider kontinuerlig med å videreutvikle god økonomistyring på alle nivå i organisasjonen. Vekst i personalkostnader, gjennomføring av statlige reformer og låneopptak i forbindelse med nødvendige investeringer, gir store utfordringer både på kort og lang sikt. For å sikre en god økonomisk utvikling i årene som kommer, må det budsjetteres med et realistisk inntektsnivå og et positivt driftsresultat. Varige driftsutgifter skal ikke finansieres av midlertidige inntekter eller av fond. Et positivt driftsresultat er viktig for å skape et fremtidig handlingsrom for å kunne imøtekomme uforutsette utgifter og et usikkert rentenivå. Det er nødvendig med forutsigbarhet og klare politiske prioriteringer slik at nødvendige og ønskede endringer i stor grad kan planlegges og gjennomføres på en god måte og innenfor den løpende langtidsplanleggingen. I rådmannens budsjettforslag er det gjennom forslaget til avsetning til disposisjonsfond i praksis forutsatt et positivt driftsresultat tilsvarende denne avsetningen. Dette kan oppfattes som et sikkerhetsnett i budsjettet – et nødvendig grep som gjør økonomien mindre sårbar.

Vi er stadig inne i urolige tider på finansmarkedene. Det knyttes stor usikkerhet til i hvilken grad og på hva slag måte dette vil påvirke kommunen i kommende planperiode. Det stilles flere ubesvarte spørsmål om hvordan krisen vil påvirke bl.a. skatteinntangen, rentenivå og etterspørsel etter kommunale ytelser og tjenester.

Ressurstilgangen krever at både medarbeiderne og lederne fortsetter arbeidet med å styrke intern og ekstern samhandling og kontinuerlig effektiviserer og utvikler tjenestene. Mange brukere mottar tjenester fra flere tjenesteområder i kommunen. Det er arbeidet bevisst for at det skal bli god flyt i tjenestekjeden. Det vektlegges derfor økt fokus på samhandling på tvers av enhetene for å se om enkelte oppgaver kan utføres mer rasjonelt.

Over tid er det svinginger i ressurstilgangen til kommunene gjennom de generelle rammevilkårene. Kommunesektoren er totalt sett underfinansiert med svekket driftsresultat og høy lånegjeld. Samtidig opplever vi endringer i statlige overføringer med innlemming i rammetilskudd, endringer i øremerkinger og tildeling av skjønnsmidler som gjør at kommunene har fortløpende utfordringer med å tilpasse driften sin. Slike endringer underbygger ikke den nødvendige forutsigbarheten kommunen ønsker å ha for å gi gode og forutsigbare tjenestetilbud til innbyggerne våre. Kommunene må regne med å drive under tilsvarende usikkerhet og med effektiviseringsutfordringer også framover i tid.

Rådmannens budsjettforslag gir grunnlag for at dagens tjenestetilbud opprettholdes, men vi er inne i en usikker tid der rammefaktorene fort kan endres. Planlegging og gjennomføring av driftsmessige effektiviseringstiltak vil også i framtida være nødvendig for å opprettholde dagens tjenestetilbud.

Innledning

Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) pålegger kommunestyret innen årets utgang å vedta budsjett for det kommende kalenderår (§45, 1.pkt). Samme lovs §44 pålegger kommunestyret innen samme tidsfrist å vedta en rullerende økonomiplan.

Kommunelovens §46 omhandler innhold i årsbudsjettet. Et årsbudsjett er en bindende plan for kommunens midler og anvendelse av disse. Årsbudsjettet skal omfatte hele kommunens virksomhet. Loven inneholder krav om at budsjettet skal være realistisk. Realismekravet innebærer at alle kommunens forventede utgifter og inntekter i budsjettåret skal være med i årsbudsjettet. Det er krav om at årsbudsjettet skal være stilt opp på en oversiktlig måte, og kommunestyrets prioriteringer samt de målsettinger og premisser som årsbudsjettet bygger på skal tydelig fremkomme. Årsbudsjettet skal inneholde en driftsdel og en investeringsdel. Det skal budsjetteres med et driftsresultat som minst er tilstrekkelig til å dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger – noe som er oppfylt i budsjettforslaget.

Kommunelovens §47 omhandler årsbudsjettets bindende virkning for underordnede organ, og administrasjonens meldeplikt til kommunestyret dersom det i løpet av året er endringer som kan få betydning for de inntekter og utgifter som årsbudsjettet bygger på. Kommunelovens §§45, 46 og 47 er ikke uttømmende. Kommunal- og regionaldepartementet har med hjemmel i lov av 25. september 1992 nr.107 om kommuner og fylkeskommuner §46 nr. 8 fastsatt forskrift for årsbudsjett.

Formalkravet til fremstilling av årsbudsjett ble vesentlig redusert fra og med 2002. Det er nå kun fire budsjettskjemaer som er obligatoriske – disse ligger vedlagt bak i dette dokumentet på farget papir – jfr. budsjettskjema 1A, 1B, 2A og 2B.

Kommunelovens bestemmelser om økonomiplan er uttømmende, og kommunestyret bestemmer selv utforming av planen. En økonomiplan skal med utgangspunkt i dagens økonomiske situasjon gi et realistisk anslag over kommunens fremtidige utgifter og inntekter fire år frem i tid. Økonomiplanen skal være et instrument til hjelp for kommunens handlefrihet, og til å foreta prioriteringer innenfor kommunelovens krav til økonomisk balanse. Økonomiplanen skal revideres dersom det forekommer vesentlige endringer i planperioden.

Budsjettbehandlingen

Kommunestyret vedtar neste års budsjett og økonomiplan i sitt møte i desember året før budsjettåret. Kommunestyret og formannskapet orienteres om hele kommunens økonomiske situasjon etter utløp av hvert tertial.

Budsjettforslaget for 2014 inkludert økonomiplan for perioden 2014 - 2017, skal vedtas endelig av kommunestyret i møte 17. desember 2013. I samsvar med forskrift for årsbudsjett §3 skal formannskapets innstilling legges ut til alminnelig ettersyn i minimum 14 dager før kommunestyrets sluttbehandling.

Utarbeidelse og behandling av budsjett 2014 med økonomiplan 2014 - 2017, er gjennomført etter følgende fremdriftsplan:

Dag	Dato	Ansvarlig	Aktivitet
Mandag	08.04.2013	Rådmannen	Klart grunnlag for konsekvensjustering av driftsrammer 2014
Mandag	15.04.2013	Rådmannen	Budsjettrundskriv I sendes ut til virksomhetene (konsekvensjust.)
Mandag	16.05.2013	Virksomhetene	Frist klart forslag til konsekvensjustering sendt rådmannen
Onsdag	29.05.2013	Rådmannen	Sak til pol. behandling, konsekvensjustering driftsrammer klar
Torsdag	06.06.2013	Formannskapet	Formannskapet behandler konsekvensjustering av driftsrammer
Mandag	10.06.2013	Rådmannen	Budsjettrundskriv II sendes ut til virksomhetene - rammeavklaring
Mandag	02.09.2013	Virksomhetene	Frist klart forslag til rammedisponering og tiltak
Onsdag	04.09.2013	Rådmannen	Sak til pol. behandling, rammedisponering og tiltak
Torsdag	12.09.2013	Formannskapet	Formannskapet behandler foreløpig rammedisponering og tiltak
Mandag	16.09.2013	Rådmannen	Budsjettrundskriv III sendes ut til virksomhetene
	16.09 -15.10. 2013	Virksomhetene	Virksomhetene registrerer og kommenterer egne budsjettforslag
Mandag	14.10.2013	Alle	Statsbudsjettet 2014 legges frem
Tirsdag	15.10.2013	Virksomhetene	Frist for klart komplett budsjettforslag oversendes rådmannen
Torsdag	17.10.2013	Formannskapet	Orientering om Statsbudsjett med ev. behov for rammejusteringer
Onsdag	06.11.2013	Formannskapet	Foreløpig orientering/drøfting rådmannens budsjettforslag
Mandag	11.11.2013	Rådmannen	Budsjettsak klar for utsending
Torsdag	21.11.2013	Formannskapet	Budsjettinnstilling
	21.11 - 05.12. 2012	Rådmannen	Alminnelig ettersyn av innstilling
Mandag	02.12.2012	Rådmannen	Åpent infomøte med presentasjon av f.skapets budsjettinnst.
Torsdag	05.12.2013	Formannskapet	Formannskapet vurderer ev. inkludert merknader til budsjettinnst.
Tirsdag	17.12.2013	Kommunestyret	Budsjettvedtak

Rammebetingelser og nøkkeltall

A) Kostra (fra siste avlagte regnskapsår 2012)

Kostra 2012 - utdrag av nøkkeltall for Marker kommune sammenlignet med øvrige kommuner i "Grenseregionen", kommunegruppe 1 og landet:

Kostra 2012	Marker	Rømskog	Aremark	Avvik.reg vs Markerkommgr.1	G.snitt	Gj.snitt landet	Avvik gr.1 vs Marker
Netto lånegjeld pr innbygger	36 897	28 428	30 227	115,8 %	47 460	36 213	77,7 %
Frie inntekter i kr pr innbygger	45 703	70 175	58 368	78,7 %	48 516	46 504	94,2 %
Brutto driftsutgifter i kroner per innbygger	64 542	88 802	82 682	82,0 %	70 759	66 729	91,2 %
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger	48 058	72 166	60 904	79,6 %	51 028	49 485	94,2 %
Netto driftsutgifter, adm/styring, i % av totale netto driftsutg.	7,6	12,2	10,2	76,0 %	8,8	7,4	86,4 %
Netto driftsutgifter, barnehage, i % av totale netto driftsutg.	8,3	7,2	8,7	102,9 %	12,0	14,5	69,2 %
Netto driftsutgifter, grunnskoleoppl., i % av totale netto driftsutg.	24,6	21,1	22,5	108,2 %	26,0	24,4	94,6 %
Netto driftsutgifter, pleie og omsorg, i % av totale netto driftsutg.	34,6	34,4	37,3	97,6 %	32,6	30,0	106,1 %
Netto driftsutgifter, sosialtj., i % av totale netto driftsutg.	4,3	2,8	2,5	134,4 %	3,1	5,2	138,7 %
Netto driftsutgifter, barnevern, i % av totale netto driftsutg.	4	1	1,9	173,9 %	3,3	3,1	121,2 %
Netto driftsutgifter, kultur, i % av totale netto driftsutg.	3,3	6,4	6,0	63,1 %	3,2	3,8	103,1 %
Netto driftsutgifter, kirker, i % av totale netto driftsutg.	1,8	2,5	1,9	87,1 %	1,5	1,1	120,0 %
Netto driftsutgifter, samferdsel, i % av totale netto driftsutg.	1,2	0,9	0,6	133,3 %	1,9	1,5	63,2 %
Netto driftsutgifter, brann/ulykke, i % av totale netto driftsutg.	1,9	0,9	1,5	132,6 %	1,4	1,3	135,7 %
Netto driftsutgifter, næring, i % av totale netto driftsutg.	1,2	1,2	1,5	92,3 %	0,8	-0,2	150,0 %
Netto driftsutgifter, helsetjenester, i % av totale netto driftsutg.	4,3	6,5	3,7	89,0 %	4,5	4,0	95,6 %
Årsverk leger pr 10 000 innb., kommunehelsetjeneste	11,2	8,5	16,1	93,9 %	10,5	9,9	106,7 %
Fysioterapiårsverk per 10 000 innb., kommunehelsetjenesten	10	14,5	7,3	94,3 %	8,9	8,8	112,4 %
Netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr innb. 20-66 år	1 563	770	1 339	127,7 %	1 185	1 864	131,9 %
Andelen sosialhjelpsmottakere 20-66 år, av innb.20-66 år	5,5	3,3	4,1	127,9 %	3,8	3,7	144,7 %
Netto driftsutgifter per innb. 0-17 år, barnevernstjenesten	10 544	3 119	5 364	166,2 %	7 230	6 858	145,8 %
Andel barn med barnevernstiltak ift. Innb. 0-17 år	4,4	3,0	2,6	132,0 %	3,9	3,9	112,8 %
Andel undersøkelser barnevern som fører til tiltak	62,5	0,0	20,0	227,3 %	47,3	47,3	132,1 %
Stillinger med fagutdanning barnevern per 1 000 barn 0-17 år	5,9	3,0	5,6	122,1 %	3,6	3,4	163,9 %
Netto driftsutg. pr. innb. i kroner, pleie- og omsorgstjenesten	16 645	24 797	22 700	77,9 %	16 639	14 944	100,0 %
Netto driftsutg. pr. innb. 80 år+ i kroner, pleie-/omsorg	280 300	285 583	359 422	90,9 %	319 421	340 670	87,8 %
Andel innb. 80 år og over som er beboere på institusjon	14,1	20,0	15,6	85,1 %	13,6	14,1	103,7 %
Netto driftsutg. pr. innb. i kroner, grunnskole	11 788	15 201	13 596	87,1 %	13 248	11 896	89,0 %
Netto driftsutg. pr. innb. 6-15 år i kroner, grunnskole	84 599	104 238	80 796	94,1 %	85 638	76 266	98,8 %
Netto driftsutg. pr. innb. i kroner, kultur	1 607	4 606	3 667	48,8 %	1 668	1 860	96,3 %
Netto driftsutg. pr. innb. i kroner, bibliotek	344	877	526	59,1 %	276	270	124,6 %

Kommunegruppe 1:

Små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, lave frie disponible inntekter. SSB avgjør plassering. I alt 28 av landets kommuner er definert inn under denne gruppen.

Kostra 2012, Største avvik mellom "Grenseregionen"
og Marker kommune i prosent (100% = samme nivå):

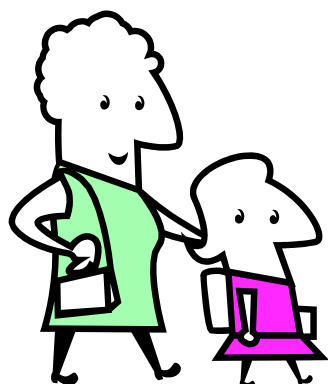
Andel undersøkelser barnevern som fører til tiltak	227,3 %
Netto driftsutgifter, barnevern, i % av totale netto driftsutgifter	173,9 %
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten	166,2 %
Netto driftsutgifter, sosialtjeneste, i % av totale netto driftsutgifter	134,4 %

Kostra 2012, Største avvik mellom kommunegruppe 1
og Marker kommune i prosent (100% = samme nivå):

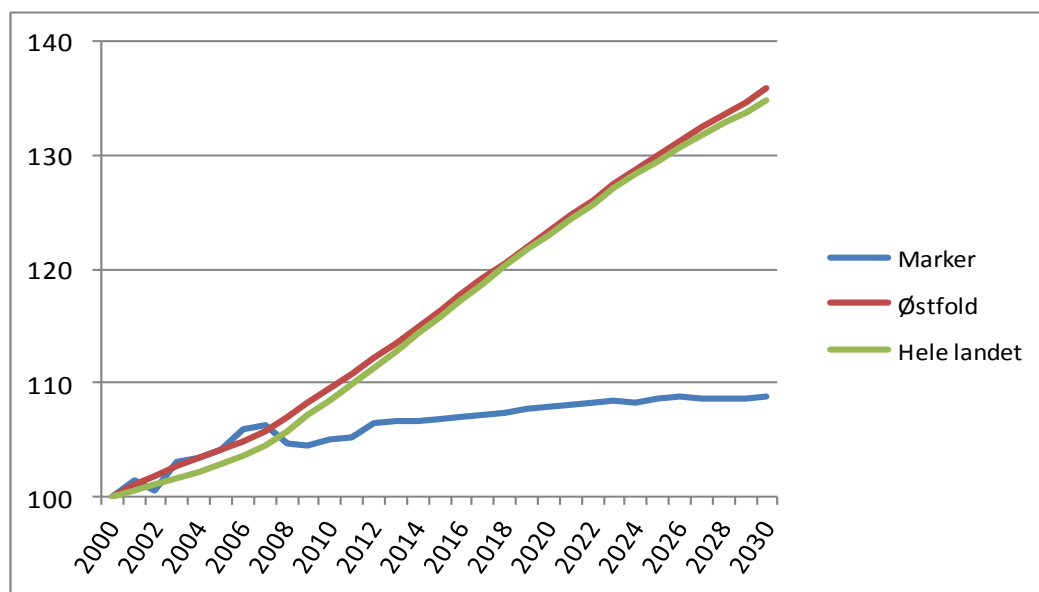
Stillinger med fagutdanning barnevern per 1 000 barn 0-17 år	163,9 %
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten	145,8 %
Netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr innbygger 20-66 år	144,7 %
Netto driftsutgifter, sosialtjeneste, i % av totale netto driftsutgifter	138,7 %

Av sammenligningen både med gjennomsnittet for "Grenseregionen" og landet ser vi at området barnevern skiller seg kraftig ut. Dette gjenspeiles også i de store budsjettoverskridelser de siste årene innen området.

B) Demografi, betydning for den økonomiske utviklingen

Fra 2014 til 2030 foreskriver SSB en vekst for Marker på svært beskjedne 2,3 prosent, eller kun 82 personer. Til sammenligning er det forventet en vekst for fylket og landet på hhv. 21,2 prosent og 21,1 prosent. I figuren under er faktisk utvikling fra 2000 til 2013 videreført med SSBs framskrivninger fra 2013-2030.

Figur: Befolkningsutvikling 2000-30, indeksert slik at nivået i 2000 = 100. Kilde: SSB

I oppstillingene under er brukt tilnærmet samme aldersfordeling som det inntektssystemet opererer med. Dette gir et godt grunnlag for å kunne se potensielt press på tjenestetilbudet og for å få korrekt dimensjonering av tjenestene.

Antall	0-5 år	6-15 år	16-66 år	67 år +	Totalt
Landet	375 014	616 773	3 386 276	673 212	5 051 275
Østfold	19 145	34 613	186 736	41 506	282 000
Marker	214	421	2 292	660	3 587

Prosent	0-5 år	6-15 år	16-66 år	67 år +	Totalt
Landet	7,42 %	12,21 %	67,04 %	13,33 %	100,00 %
Østfold	6,79 %	12,27 %	66,22 %	14,72 %	100,00 %
Marker	5,97 %	11,74 %	63,90 %	18,40 %	100,00 %

Tabell: Prosentandel av befolkningen i ulike aldersgrupper pr 1.1.2013. Kilde: SSB

Marker kommune har en forholdsvis mye større andel i de eldre aldersgruppene enn både gjennomsnittet i Østfold og hele landet, mens det var tilvarende færre i de yngste aldersgruppene. Dette er det samme "bildet" av den demografiske situasjonen som de foregående årene. I en

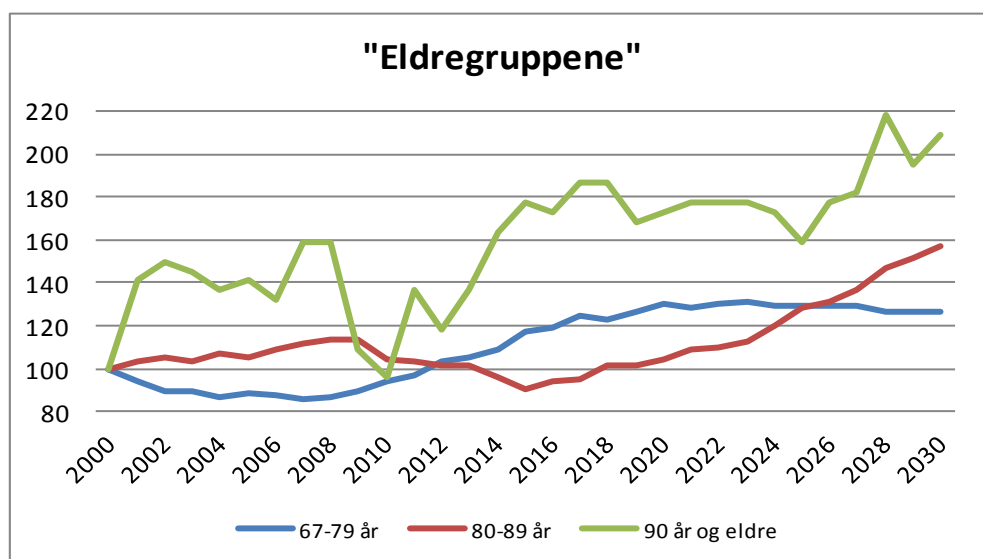
normalsituasjon vil det forandre at en stadig større andel av kommunens driftsmidler kanaliseres til pleie/omsorg, og tilsvarende mindre til skole/barnehage/barnevern.

Oppstillingen under viser befolkningsframskrivninger for Marker fordelt på aldersgrupper for kommende planperiode fram til 2017.

Aldergr.	2014	2015	2016	2017	Endr. 14-17
0-5 år	228	215	211	201	-11,8%
6-15 år	399	399	393	395	-1,0%
16-19 år	166	183	186	184	+10,8%
20-66 år	2 066	2 036	2 037	2 027	-1,9%
66 år +	667	696	711	738	+10,6%
Sum	3 526	3 529	3 538	3 545	+0,5%

Tabell: Befolkningsframskrivninger Marker kommune 2014-17. Kilde: SSB

Figur: Utvikling i aldersgruppene 67-79 år, 80-89 år og over 90 år for Marker kommune 2000-2030, indeksert slik at nivået i 2000 = 100. Kilde: SSB

Ifølge SSB vil antall personer i aldersgruppen 67-79 år øke kraftig i de nærmeste årene. I aldersgruppen 80-89 år er det forventet en nedgang i de nærmeste årene, og en relativt kraftig vekst etter 2020. Personer i aldersgruppen over 90 år ventes å øke i de neste årene.

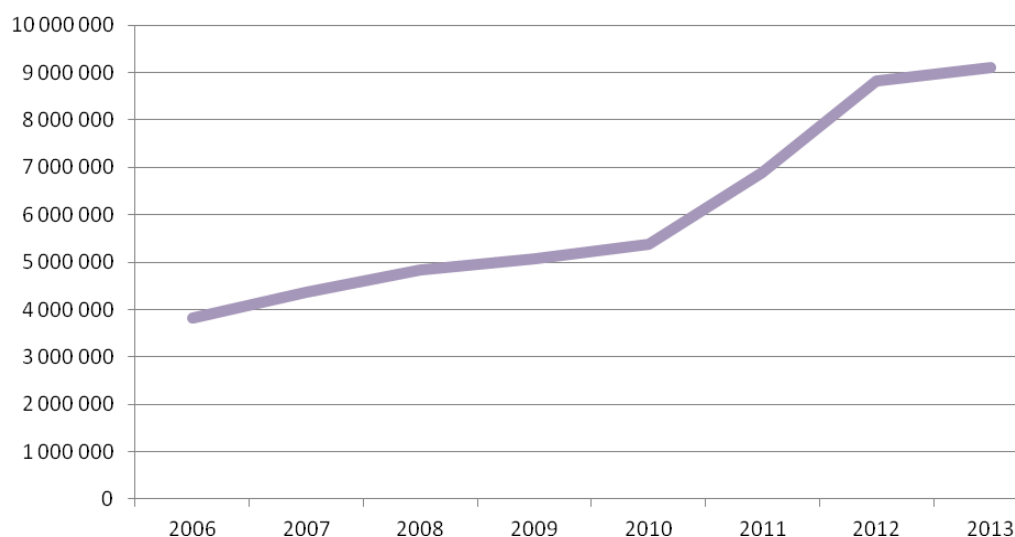
Innbyggertallsutvikling og alderssammensetning har stor betydning for nivået på de statlige overføringene. Meningen er at rammetilskuddet skal reflektere at de ulike aldersgruppene ikke koster kommunen det samme. Yrkesaktive mennesker klarer seg i hovedsak selv, mens de yngste skal ha barnehage og skoleplass. De eldste gir kostnader på helse og omsorgstjenestene. Samtidig er det ikke sikkert at en kommune får reduserte kostnader i tjenestetilbudet på grunn av demografiske endringer.

Særskilte utfordringer

A) Barnevernsutgifter – utfordringer 2014 og videre framover

Barnevernstjenesten i Marker har de siste årene økt betydelig i omfang. Utgifter til fosterhjems-godtgjøringer/akutt plasseringer har økt. Det skyldes både flere barn og utgiftsøkning pr. barn. Den kommunale egenandelen på plasseringer i fosterhjem har økt, og statlige normer for det enkelte fosterhjems godtgjøring, har økt. Samtidig har også barnevernstjenesten gitt enkelte fosterhjem en høyere godtgjøring, for å kunne rekruttere og beholde de.

Barnevernsutgiftene er en stor utfordring for en liten kommune. Det går ut over andre tiltak og forebyggende aktiviteter som kommunen ellers kunne ha gjort. Utvikling brutto regnskap for barnevernet i Marker de siste årene viser (inkl. antatt regnskap 2013):

Figur: Utvikling i regnskapsføret brutto driftsutgifter til området barnevern 2006-2012.

Kilde: Egne regnskap

Økningen fra i underkant av 4,0 mill. kroner i 2006 til over 9,0 mill. kroner i 2013 tilsvarer nær 130%. Innbyggertallet er til sammenligning nær uendret.

Andel netto driftsutgifter til barn som bor utenfor sin opprinnelige familie er økt de siste årene. Tilsvarende har andel netto driftsutgifter til barn som bor i sin opprinnelige familie blitt redusert. Lønnsutgiftene til barnevernstjenesten har økt de siste år, da Fylkesmannen gradvis har tilført midler til 2 årsverk. Rømskog er med i samarbeid om barnevernstjeneste. Dette er stillinger som er fullfinansiert, men det er også slik at økt antall stillinger, gir økt aktivitet i forhold til saker.

Fristen for å vurdere nye meldinger blir stort sett overholdt, og andel meldinger som fører til tiltak har vært relativt høy. Det har blitt avsluttet 18 undersøkelser 1. halvår 2013. Tilbakemelding på rapportering til Fylkesmannen for første halvår 2013, viser at ikke all oppfølging rundt meldinger,

tiltaksplaner og oppfølging av fosterhjem er godt nok ennå, og at det forventes derfra at dette følges enda bedre opp.

De siste årene har også bruk av eksterne konsulenter økt mye. Det har vært i forbindelse med sakkyndig utredning, som det nå legges opp til at barnevernstjenesten må gjøre mer av selv. Det er i budsjettforslaget ikke lagt opp til mye konsulentbistand, men kommer det saker som skal opp i Fylkesnemnda om omsorgsovertagelser, vil det bli nødvendig med noe sakkyndig og juridisk bistand.

B) Samhandlingsreformen

14. juni 2011 vedtok Stortinget ny lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (Helse- og omsorgstjenesteloven). Loven forplikter kommuner og helseforetak å inngå samarbeidsavtaler og stiller minimumskrav til innholdet i avtalene, jfr. lovens kapittel 6. Den nye loven trådte i kraft 1. januar 2012.

Samhandlingsreformen er en retningsreform som skal gjennomføres over tid. Realiseringen bygger på et bredt sett av virkemidler, og det vil være variasjoner i hvordan reformen gjennomføres lokalt. Samhandlingsreformen kan innebære store endringer i lokale samarbeidsstrukturer, organisering av tjenester og forebyggende virksomhet.

Reformen stiller større krav til kommunenes kapasitet til å ta i mot brukere før, i stedet for, og etter sykehusopphold. Det forventes også at kommunene skal håndtere flere spesialiserte oppgaver i tillegg til at man skal igangsette tiltak med forebyggende effekt for befolkningen. Kommunene må dermed sørge for en helhetlig tenking rundt forebygging, tidlig intervensjon, tidlig diagnostikk, behandling og oppfølging. Det innebærer også, naturlig nok, at kommunen må vurdere tjenestesammensetningen i pleie- og omsorgssektoren.

Det første halvåret med samhandlingsreformen betalte Marker kommune kr 252.000 a konto hver måned til medfinansiering til sykehusbehandling. I 2013 er dette økt til kr 343.000 pr. måned. Hva dette blir i 2014 er ennå ikke kjent, men det er å anta at det i alle fall ikke blir noe mindre.

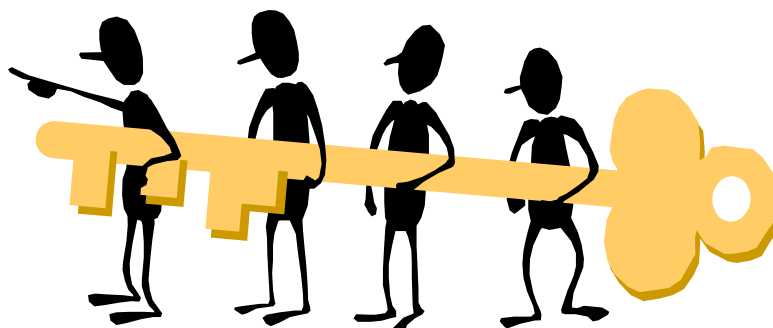
Videre har kommunen overført nær 1,7 mill. kroner i 2013 som Marker kommune sin andel til drift av det interkommunale Helsehuset i Askim. Det er varslet at dette vil øke til nærmere 2,4 mill. kroner i 2014. Økte kostnader til helsehuset har sammenheng med at det blir flere senger der, som er tenkt brukt i en overgangsfase mellom sykehus og hjem, som ellers ville måtte vært dekket innenfor sykehjemmet.

I teorien skal kostnadene kommunene har i forbindelse med samhandlingsreformen dekkes via rammetilskuddet, men da dette ikke er skilt ut i rammeberegningen som kommunene har tilgang til, er dette ikke mulig å etterprøve. Dette er normalt når reformer settes ut i livet – første året er kostnad og andel tilskudd enkelt å skille ut, mens det fra år 2 ikke lenger er mulig. Det er slik inntekts-systemet er lagt opp med en pott penger for lokal prioritering.

Vi får i dag flere pasienter hjem til kommunen som har behov for behandling. Dette fordi mange ikke er ferdig med medikamentell behandling på sykehuset. Kommunen får dels store ekstra utgifter som følge av bl.a:

- Flere tidkrevende yngre pasienter i hjemmetjenesten.
- Flere trenger rehabilitering i kommunen da de kommer raskere tilbake, og færre kommer til opptreningssentre. Dette behovet framkommer i kommunens rehabiliteringsplan og under virksomhetens forslag til nye tiltak i økonomiplan.
- Tidligere hadde virksomheten en og annen antibiotikabehandling intravenøs, nå har de dette hver uke.
- Mer avansert medisinsk utstyr som f.eks. CVK og smertepumper der det kreves opplæring av fagpersonell.
- Mange av oppgavene som ble utført på lokal sykehus er nå overført til kommunene.
- Økte kostnader for kommunene på medisinsk utstyr og medisiner.

C) Marker – en inntektssvak kommune

Marker kommune er definert som en inntektssvak kommune. I SSB sin inndeling av kommuner for sammenligning av kostra-data er Marker plassert i kommunegruppe 1. Det vil si ”*små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger og lave frie disponible inntekter*”. Inndelingen tar hensyn til inntektsutjevningene gjennom inntektssystemet.

Korrigerte frie inntekter er en indikator som viser kommunens reelle inntektsnivå. Indikatoren viser nivået på de frie inntektene (rammetilskudd og skatt) korrigert for variasjon i utgiftsbehov (ifølge kriteriene i inntektssystemet). Indikatoren viser dermed inntekts- og utgiftssiden samlet. Kommuner med et lavt beregnet utgiftsbehov (=”billig” å drive) får justert opp sine inntekter, mens kommuner med et høyt beregnet utgiftsbehov (=”dyre” å drive) får justert ned sine inntekter. Tabellen under viser frie inntekter fra siste regnskapsår (2012) korrigert for forskjeller i utgiftsbehov. Marker sammenlignes her med de øvrige kommunene i Østfold som SSB har plassert i kommunegruppe 1.

Marker hadde i 2012 utgiftskorrigererte frie inntekter på 92,0 prosent av landsgjennomsnittet. Kommunens inntektsnivå er i sin tur styrende for det tjenestenivået kommunen kan levere til innbyggerne.

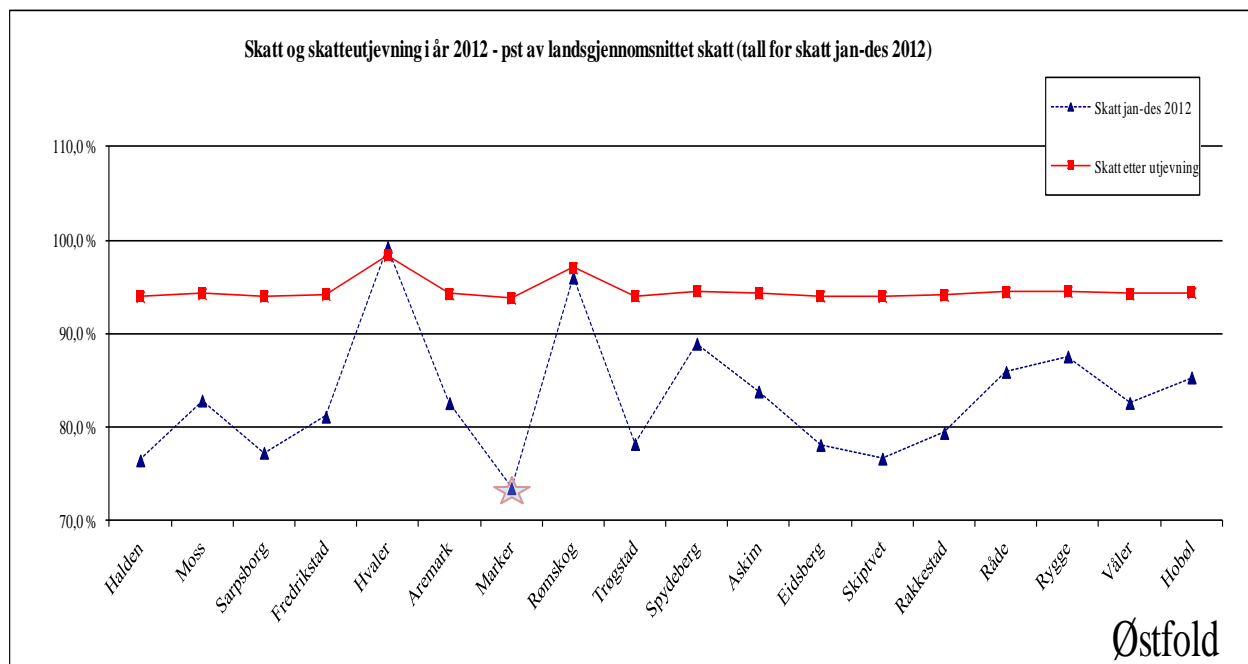
Kommune	Korr. frie inntekter i % av gj.snitt
Marker	92,0
Hvaler	97,0
Våler	93,0
Hobøl	96,0
Østfold	97,0
Hele landet	100,0

At Marker er en inntektssvak kommune understreker nødvendigheten av at kommunen til enhver tid må ha fullt fokus på å forvalte inntektene på en slik måte at økonomien er bærekraftig, dvs. at ressursbruken i dag ikke truer velferden til innbyggerne i fremtiden. I en tid med forholdsvis god inntektsvekst i kommunene sammen med udekkede velferdsbehov, kan kommunene fort bli kritisert for å ikke bruke de økte inntektene til å forbedre tjenestetilbudet umiddelbart. Det anføres bl.a. at en kommune ikke har som mål å ha høyest mulig ”overskudd”, men i første rekke å sikre befolkningen et best mulig tjenestetilbud. Her må likevel kommunen planlegge for lengre perspektiv og en må samtidig ta høyde for nye ukjent utgiftsbehov som erfaringsmessig alltid vil dukke opp. Det er nødvendig med en gjennomgående stram økonomistyring der det må forutsettes avsetning og buffere.

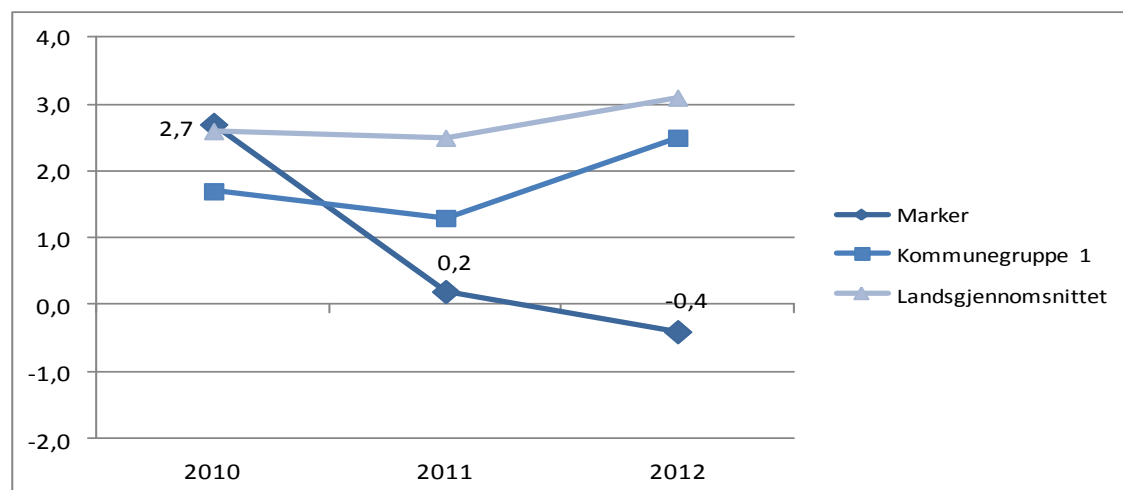

Skatt på formue og inntekt har de siste årene vært betydelig lavere i Marker enn både gjennomsnittet for kommunene i landet og i Østfold. Ordningen med inntektsutjevning i inntektssystemet kompensere mye av dette ”inntektsgapet”, men ikke alt – i 2012 ble kompensasjonen ca 93,8%. Dette etter at ordinær inntekt fra skatt ble så lav som 73,5% av landsgjennomsnittet.

Figur: Samlet skatt på inntekts og formue (blå) og inntektsutjevning (rød) for 2012. Kilde: KS

Med lave inntekter sammenlignet med andre kommuner, er det en utfordring å nå de resultatmål som settes i forhold til økonomisk resultat. Med god budsjettdisiplin viser resultatene de siste årene likevel gjennomgående positive resultater. Likevel har det vært vanskelig å nå ønsket netto driftsresultat. Netto driftsresultat er det viktigste resultatmålet for kommunene og bør være minst 3,0% av brutto driftsinntekter - i alle fall som et gjennomsnitt over noen år. For siste avlagte regnskap (2012) ble samlet netto driftsresultat for kommuner i kommunegruppe 1 som Marker tilhører ca 2,4%, mens gjennomsnittet i Østfold ble ca 1,5%. Marker kommune noterte det svakeste resultatet på mange år med -0,6%.

Figur: Netto driftsresultat i % av driftsinntektene 2012. Kilde: KS

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter																			
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Halden	2,7	-3,0	1,0	2,4	4,9	-2,2	-0,1	0,3	-2,7	-1,7	2,9	4,2	3,6	0,5	0,8	-0,6	-0,8	-8,1	-3,7
Moss	4,5	4,1	7,3	3,8	-0,7	0,2	1,5	-1,0	-2,1	-1,5	-0,6	4,7	3,5	3,1	-3,7	-1,5	1,8	1,6	-0,5
Sarpsborg	4,3	3,0	3,9	3,1	3,0	-1,0	0,1	1,4	0,4	-0,3	2,0	4,9	7,8	2,6	-2,5	0,4	2,9	0,4	1,3
Fredrikstad	1,4	2,0	2,7	4,1	2,9	0,9	0,6	-4,7	-3,8	-1,8	-1,6	5,4	5,9	1,8	-0,8	-0,5	-0,5	2,0	2,9
Hvaler	5,3	11,5	9,9	8,5	4,7	8,9	3,2	8,5	-4,6	-5,2	4,9	6,0	8,5	-2,1	-1,2	6,6	8,4	-3,8	0,8
Aremark	15,3	6,3	6,9	14,9	5,9	4,2	16,7	1,8	2,3	-5,6	-5,2	-7,8	13,7	2,4	-4,2	-1,8	0,7	-7,9	2,2
Marker	10,1	2,1	-0,2	-2,1	-0,2	4,1	0,8	-0,5	4,2	3,9	1,3	7,1	7,3	4,3	3,3	0,1	2,6	0,2	-0,6
Rømskog	9,0	9,7	10,1	15,1	10,8	9,3	10,8	13,0	9,8	6,2	4,1	14,9	17,0	7,7	11,1	4,1	4,7	5,5	4,0
Trøgstad	8,9	2,6	1,6	3,5	2,0	3,4	1,7	4,2	2,2	0,9	8,4	7,0	5,9	1,9	0,7	6,7	3,5	1,4	8,4
Spydeberg	3,2	2,8	5,5	2,1	0,8	6,5	1,0	0,2	0,9	-0,1	4,0	7,1	5,7	2,5	-2,2	0,4	1,3	1,2	3,1
Askim	5,6	3,2	2,6	2,1	5,2	0,3	0,6	-2,6	-6,2	1,1	2,2	6,4	9,1	3,3	4,1	2,3	2,4	3,5	10,6
Eidsberg	4,5	3,0	2,1	2,9	1,2	3,7	6,2	3,8	5,2	-1,8	0,6	2,6	7,2	2,9	-2,0	-0,5	-0,1	1,3	3,2
Skiptvet	4,1	4,8	4,8	4,8	1,8	5,4	5,2	5,5	4,8	2,1	1,6	7,1	13,1	9,9	6,6	5,9	1,7	1,4	3,9
Rakkestad	5,2	1,3	-1,5	0,7	1,1	3,3	-1,5	1,0	1,7	1,2	2,4	4,5	3,0	0,6	-1,9	2,2	1,8	1,6	1,0
Råde	9,8	9,9	8,5	3,2	-1,2	0,5	2,7	0,2	-4,9	-4,2	1,2	1,2	3,4	-4,1	-4,8	1,0	0,8	2,0	3,1
Rygge	0,9	-0,2	2,9	3,1	-2,2	3,4	0,8	0,5	-1,2	-2,0	-3,0	-2,3	-2,2	1,2	0,8	2,2	0,7	-1,3	0,1
Våler	7,7	7,3	2,7	3,9	1,0	0,0	-5,8	2,3	4,9	2,2	0,2	3,7	5,1	2,2	1,5	1,9	-1,8	-1,5	0,6
Hobøl	5,3	2,6	1,4	1,5	0,5	5,6	1,0	0,3	-1,1	-3,5	-0,6	-2,3	-0,9	4,6	2,5	-0,8	-0,3	0,0	0,6
Gj.snitt Østfold							1,3	-0,6	-1,5	-1,1	0,6	4,5	5,6	2,1	-0,8	0,4	1,1	0,2	1,7
Gj.snitt landet u/ Oslo	6,2	3,3	3,4	5,4	2,8	1,7		2,0	0,5	0,5	1,9	3,5	5,6	2,3	-0,6	2,7	2,3	1,8	2,6

Figur: Netto driftsresultater siste 19 år for Østfoldkommunene. Kilde: Fylkesmannen i Østfold

I rådmannens forslag til driftsbudsjett for 2014 er det beregnet et netto resultat på 1,33% - altså under det anbefalte nivået, men likevel på den ”riktige” siden.

Beregninger foretatt av Telemarksforskning viser at det er forholdsvis store skjevheter i kommunens fordeling av budsjetttrammer på virksomhetene når det tas hensyn til beregnet utgiftsbehov, dvs. forventet behov ut fra kjente kriterier som befolknings sammensetning, beliggenhet, inntektsnivå m.v. (jfr. kriteriene i inntektssystemet). Den faktiske ressursbruken på ulike tjenesteområder ses her i sammenheng med et nivå som en kaller «normert utgiftsbehov» (basert på kommunens verdi på

aktuell delkostnadsnøkkel innenfor inntektssystemet). En beregner da et mer-/mindreforbruk målt mot dette normerte utgiftsnivået. I vurderingen av det samlede utgiftsnivået for alle tjenesteområdene tar en dessuten høyde for kommunens nivå på korrigerede frie inntekter – for på den måten å gi et fullstendig bilde av om kommunen ligger høyere eller lavere på samlet ressursbruk enn hva det reelle inntektsnivået (og utgiftsutjevningen over inntektssystemet) skulle tilsi. Dette illustreres i tabellen under som viser at etter justering for kommunens utgiftsbehov hadde pleie- og omsorg et mindreforbruk sammenlignet med normert utgiftsnivå på om lag 5,6 mill kroner ved siste avlagte regnskap (2012). Også barnehage med ca 2,3 mill kroner, administrasjon med ca 4,2 mill. kroner samt helse med ca 1,4 mill. kroner ligger godt under normert nivå. I den andre ende skiller barnevern seg klart ut med hele 3,1 mer forbrukt enn forventet etter normert nivå. I sum viser beregningen et negativt ”gap” på nærmere 13,2 mill. kroner. Det vil si at vi i praksis har 13,2 mill. kroner for lite å drifte for dersom vi skulle imøtekommet normert nivå.

	Beregnet utgiftsbehov 2012	Netto driftsutgifter 2012			Mer-/mindreutgift ift.	
		Landsgjennomsnitt	Marker	Marker "normert nivå"	Landsgjennomsnittet	"Normert utgiftsnivå"
		kr pr innb	kr pr innb	kr pr innb	1000 kr	1000 kr
Barnehage	0,6472	7 188	4 000	4 652	-11 435	-2 339
Administrasjon	1,3651	4 109	4 441	5 609	1 191	-4 190
Grunnskole	1,0636	11 896	11 788	12 653	-387	-3 101
Pleie og omsorg	1,2182	14 944	16 645	18 205	6 101	-5 596
Kommunehelse	1,1896	2 044	2 052	2 431	29	-1 361
Barnevern	0,8465	1 525	2 149	1 291	2 238	3 078
Sosialhjelp	0,7888	1 864	1 563	1 470	-1 080	332
Sum	1,0649				-3 343	-13 177
Sum inntektsjust.						167

Figur: Beregning av normert utgiftsnivå enkeltvirksomheter og samlet fra siste avlagt regnskap (2012).

Kilde: Telemarksforskning

Finansieringssystemet

Finansieringssystemet for kommuner og fylkeskommuner er basert på at kommunesektorens inntektsfundament i størst mulig grad skal bestå av skatteinntekter og rammeoverføringer, såkalte frie inntekter. Innenfor rammen av gjeldende lover og regler bestemmer kommunene selv hvordan de frie inntektene skal disponeres. Høy andel frie inntekter bidrar til større frihet for kommunesektoren til å foreta egne prioriteringer i tråd med lokale behov. Hensikten med inntektssystemet er å jevne ut forskjellene i skatteinntekter mellom kommunene og samtidig tilpasse inntektene til kommunenes kostnadsstruktur.

Gjennom inntektssystemet fordeles de frie inntektene mellom kommunene. For å oppnå en jevnere fordeling og større forutsigbarhet i kommunenes inntekter, har Stortinget vedtatt enkelte endringer i systemet som ennå er under innfasing. Et viktig formål med omleggingen er å oppnå en jevnere inntektsfordeling mellom kommunene. På den bakgrunn er det vedtatt omlegginger knyttet til økt symmetrisk inntektsutjevning og lavere skatteandel. For å dempe utslagene for enkeltkommuner vil økningen i den symmetriske inntektsutjevningen innføres over flere år. Lavere skatteandel vil gjøre kommunenes inntekter mer forutsigbare. Som en del av omleggingen er det også vedtatt endringer i distriktpolitiske tilskudd, samt innføring av veksttilskudd, hovedstadstilskudd og ny overgangsordning. I tillegg er rutinene for oppdatering av befolkningstall i inntektsberegningene endret, for å øke forutsigbarheten for kommunene.

Forskjellene mellom landets kommuner er til dels store når det gjelder kostnadsstruktur som følge av bl.a. ulik demografi, levekårsforhold m.m. Forskjellene gjør at etterspørselen etter kommunale tjenester og kostnadene ved disse, vil variere mellom kommunene. Formålet med utgiftsutjevningen er å fange opp slike forhold. På grunnlag av objektive kriterier foretas en omfordeling av skatteinntektene mellom kommunene i forhold til et gjennomsnitt for landet. De enkelte elementene i utgiftsutjevningen kalles kostnadsnøkler og er vektet i forhold til sin betydning.

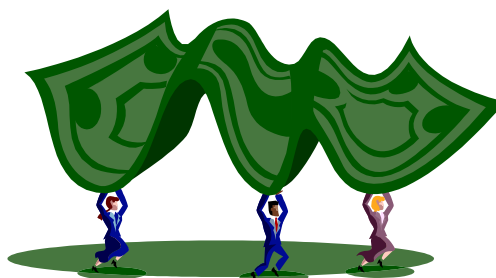
For 2014 er det i alt 28 kostnadsnøkler med følgende vektning, vektning for 2013 i parentes:

Kostnadsnøkkel	Vektning 2014	Vektning (2013)
Innbyggere 0-1 år	0,0054	(0,0054)
Innbyggere 2-5 år	0,1261	(0,1245)
Innbyggere 6-15 år	0,2834	(0,2836)
Innbyggere 16-22 år	0,0205	(0,0205)
Innbyggere 23-66 år	0,0921	(0,0926)
Innbyggere 0-17 år	0,0021	(0,0021)
Innbyggere 18-49 år	0,0055	(0,0055)
Innbyggere 50-66 år	0,0068	(0,0068)
Innbyggere 67-79 år	0,0494	(0,0496)
Innbyggere 80-89 år	0,0702	(0,0706)
Innbyggere 90 år og over	0,0451	(0,0453)
Landbrukskriterium	0,0029	(0,0029)
Reiseavstand innen sone	0,0128	(0,0128)
Reiseavstand til nabokrets	0,0128	(0,0128)

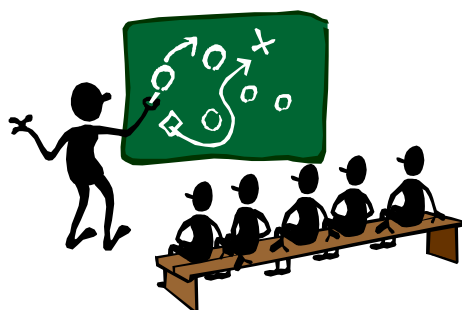

Basiskriterium	0,0223	(0,0224)
Innvandrere 6-15 år, ekskl. Skandinaver	0,0082	(0,0082)
Norskfødte med innv. 6-15 år	0,0009	(0,0009)
Dødlighetskriterium	0,0436	(0,0438)
Barn 0-15 år med enslig forsørger	0,0112	(0,0110)
Lavinntektskriteriet	0,0060	(0,0059)
Uføre 18-49 år	0,0044	(0,0038)
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,0045	(0,0046)
Opphopingsindeks	0,0134	(0,0135)
Urbanitetskriteriet	0,0171	(0,0172)
Psykisk utv.hemmede 16 år og over	0,0437	(0,0439)
Ikke-gifte 67 år og over	0,0414	(0,0416)
Barn 1-2 år uten kontantstøtte	0,0295	(0,0291)
Innbyggere med høyere utdanning	0,0187	(0,0184)
Sum	1,0000	(1,0000)

Gjennomsnittelig vektning – dvs. indeksberegnet utgiftsbehov for Marker kommune i 2014 er i Statsbudsjettet beregnet til 1,0683 – det vil si noe over gjennomsnittet som ville vært 1,0000. Til sammenligning var dette beregnet til 1,0751 i 2013 – det vil si at Marker kommune reelt sett er beregnet å få et noe lavere utgiftsbehov i 2014 sammenlignet med 2013.

Enkelte kommunale oppgaver er fremdeles finansiert av øremerkede tilskudd fra staten. Gjennom øremerkede tilskudd velger staten en særskilt finansiering av utvalgte formål. Som regel vil bruk av øremerkede tilskudd bidra til at den kommunale ressursbruken vris mot tjenester som omfattes av tilskuddsordningene, og at kommunene prioriterer dette på bekostning av andre oppgaver. Øremerkede tilskudd skal som hovedregel forbeholdes nasjonale prioriteringsområder i en oppstartsfase, eller finansiering av oppgaver som få kommuner har ansvaret for.

Statsbudsjettet 2014

I forslag til Statsbudsjett for 2014 foreslås en nominell gjennomsnittlig vekst i kommunenes frie inntekter på 4,7% når en tar utgangspunkt i RNB 2013 – dvs. Revidert Nasjonalbudsjett 2013. Østfoldkommunene anslås samlet sett å få en nominell vekst i frie inntektene på 4,8%. Dersom vi bruker antatt regnskap 2013 som utgangspunkt, er den gjennomsnittlige veksten for Østfoldkommunene anslått til 4,2%

I Østfold har 10 av 18 kommuner vekst som er høyere enn eller lik veksten på landsbasis når vi regner RNB 2013 som utgangspunkt. Størst vekst har Våler kommune med 7,1%, mens Aremark kommune har lavest vekst med 3,2%. For Marker kommune anslås veksten til 4,8% – dvs. lik snittet i Østfold

Veksten på nasjonalt plan er beregnet til 7,7 mrd kroner og er grovt sett fordelt slik:

Frie inntekter	5,2 mrd
Tiltak finansiert over rammetilskuddet	1,0 mrd
Øremerkede tilskudd	1,2 mrd
Gebyrinntekter	0,3 mrd
Samlede inntekter	7,7 mrd

Kommune	Netto drifts- resultat i pst. av drifts- inntektene	Netto lånegjeld 2012 (kr. per imb.)	Utgiftskorr. frie inntekter 2012 (i % av landsgj.)	Anslag på frie inntekter 2014 (1 000 kr)	Vekst fra RNB 2013 til 2014		Vekst fra anslag på regnskap 2013-2014	
					Nominelle kroner	Prosent	Nominelle kroner	Prosent
					(1 000 kr)		(1 000 kr)	
	2012				5	6	7	8
0101 Halden	-3,7	53 289	95	1 419 622	64 634	4,8	56 573	4,2
0104 Moss	-0,5	8 067	96	1 429 656	74 851	5,5	66 461	4,9
0105 Sarpsborg	1,3	42 277	95	2 579 052	126 712	5,2	112 223	4,5
0106 Fredrikstad	2,9	50 903	96	3 585 777	151 497	4,4	130 721	3,8
0111 Hvaler	0,8	59 750	101	204 366	8 103	4,1	6 889	3,5
0118 Aremark	2,2	30 227	104	89 909	2 786	3,2	2 400	2,7
0119 Marker	-0,6	36 897	95	182 617	8 399	4,8	7 433	4,2
0121 Rømskog	4	28 428	116	52 601	2 549	5,1	2 355	4,7
0122 Trøgstad	8,4	23 126	96	268 873	12 216	4,8	10 792	4,2
0123 Spydeberg	3,1	45 938	96	269 608	12 435	4,8	10 952	4,2
0124 Askim	10,6	51 429	96	716 442	35 403	5,2	31 271	4,6
0125 Eidsberg	3,2	52 968	95	553 589	21 044	4,0	18 021	3,4
0127 Skiptvet	3,9	9 272	95	186 244	7 357	4,1	6 369	3,5
0128 Rakkestad	1	61 417	95	414 898	15 324	3,8	13 200	3,3
0135 Råde	3,1	30 888	96	331 996	13 483	4,2	11 570	3,6
0136 Rygge	0,1	35 084	96	694 514	36 315	5,5	32 252	4,9
0137 Våler	0,6	30 074	97	231 201	15 316	7,1	14 001	6,4
0138 Hobøl	0,6	32 486	97	234 439	9 125	4,1	7 775	3,4
<i>Fordeles gjennom året</i>				<i>11 200</i>				
Østfold	1,7	41 825	96	13 456 603	618 749	4,8	542 460	4,2
Østfold fylkeskommune	3,9	6 000	90	2 719 773	110 810	4,2	91 729	3,5

Tabell: Vekst i frie inntekter 2013 for Østfoldkommunene. Kilde: KRD Statsbudsjettet

Ved beregning av realveksten i inntektene er det lagt til grunn en prisvekst på kommunal tjenesteyting (deflator) på 3,0% fra 2013 til 2014. Lønnvekstsanslag er satt til 3,5%.

Kommunesektorens frie inntekter som består av rammetilskudd og skatteinntekter, utgjør nærmere 76,0% av kommunesektorens samlede inntekter - for Marker kommune ca 69,0%. i siste avlagte regnskap 2012. Disse inntektene kan kommunen i utgangspunktet disponere fritt innenfor rammen av gjeldende lover, forskrifter og regelverk.

Skatt på alminnelig inntekt fra personlige skattytere deles mellom staten, kommuner og fylkeskommuner. Fordelingen bestemmes ved at det fastsettes maksimalsatser på skattørene for kommuner og fylkeskommuner. I Kommuneproposisjonen 2014 ble det signalisert at skattørene for 2014 skal fastsettes ut fra et mål om at skatteinntektene for kommunesektoren skal utgjøre 40,0% av de samlede inntektene. For å oppnå en skatteandel på 40,0% foreslår regjeringen å redusere den kommunale skattøren for personlig skattytere fra 11,6% i 2013 til 11,4% i 2014. For skattesvake kommuner som Marker er det som hovedregel ikke noe fordel med økt kommunalt skattøre.

Andelen skatteinntekter og rammetilskudd er gjennomsnittlig henholdsvis om lag 53,0% og 47,0% av de frie inntektene. For Marker er fordelingen i siste avlagte regnskap henholdsvis 38,0% og 62,0% - altså betydelig mye lavere andel fra skatt enn rammeoverføring sammenlignet med gjennomsnittet. Disse inntektene kan disponeres fritt innenfor rammen av lover og regelverk og gir kommunesektoren rom for lokal tilpasning. Skatteinntekter er kommunesektorens andel av skatt på alminnelig inntekt fra personlige skattytere, samt eiendomsskatt i de kommuner som har innført det

En del av rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner fordeles etter skjønn. Departementet fordeler fylkesvise skjønnsrammer som fylkesmennene fordeler videre til kommunene etter retningslinjer gitt av departementet. Det samlede skjønnsstilskuddet for Østfoldkommunene er for 2014 satt til 63,4 mill. kroner derav 52,2 mill. kroner fordeles gjennom Statsbudsjettet. Marker kommune har de siste årene fått en stadig mindre andel av disse midlene, men for 2014 kommer vi noe bedre ut med 0,9 mill. kroner – dvs. nær det dobbelte av det som ble bevilget i 2013. Marker er likevel av de kommunene i fylket som får minst. Da noe av hensikten med skjønnsmidler er å tilgodese inntektsvake kommuner – hvilket Marker helt klar er, kan det være god grunn til å undres over fordelingen.

Det er også foreslått flere øremerkede tilskudd i rammetilskuddet til kommunene fra 2014 som kommunene dels kan søke om. Dette gjelder bl.a.:

- Barnevern: Øremerkede midler til stillinger i det kommunale barnevernet på 85 millioner kroner. Kommunene skal kunne søke om midler til 150 nye stillinger og til kompetanse- og samhandlingstiltak.
- Ressurskrevende tjenester, 625 mill. kroner.
- Belønningsordning kollektivtransport, 250 mill. kroner.
- Øyeblikkelig hjelp, 140 mill. kroner.
- Investeringsstilskudd heldøgns omsorgsplasser, 140 mill. kroner

- Rentekomp skole- og svømmeanlegg samt kirker, 20 mill. kroner.
- Tilskudd mot barnefattigdom, 96 mill. kroner.

Prognosemodellen fra Kommunenes Sentralforbund (KS) er lagt til grunn for beregning av rammetilskudd og skatt på inntekt/formue i rådmannens budsjettforslag. Dette gir følgende resultat for 2014 sammenlignet med foreløpig beregnet resultat for 2013:

(kr x 1.000)

	Innb. tilskudd	Utgifts- Utjevn.	Overg./ Bykletr.	Utenfor overg	Skjønn/ ekstraord.	Inntekts- utjevning	Sum tilskudd	Skatt innt/form	Sum frie innt.
2013	76 818	12 847	-217	30	500	19 487	109 465	65 087	174 552
2014	82 420	12 422	-221	185	900	20 444	116 150	66 584	182 734
Endr.kr	5 602	-425	4	155	400	957	6 685	1 497	8 182
Endr.%	7,3 %	-3,3 %	1,8 %	100,0 %	80,0 %	4,9 %	6,1 %	2,3 %	4,8 %

Tabell: Sammensetning av frie inntekter 2014 sammenlignet med antatt regnskap 2013.

Kilde: KRD Statsbudsjettet

Eiendomsskatt

Eiendomsskatten er en frivillig kommunal skatteform. Det er kommunestyret selv som avgjør om kommunen skal ha eiendomsskatt. Det er også opp til den enkelte kommune å bestemme selve utformingen av eiendomsskatten innenfor rammene fastsatt i eiendomsskattelova av 6. juni 1975.

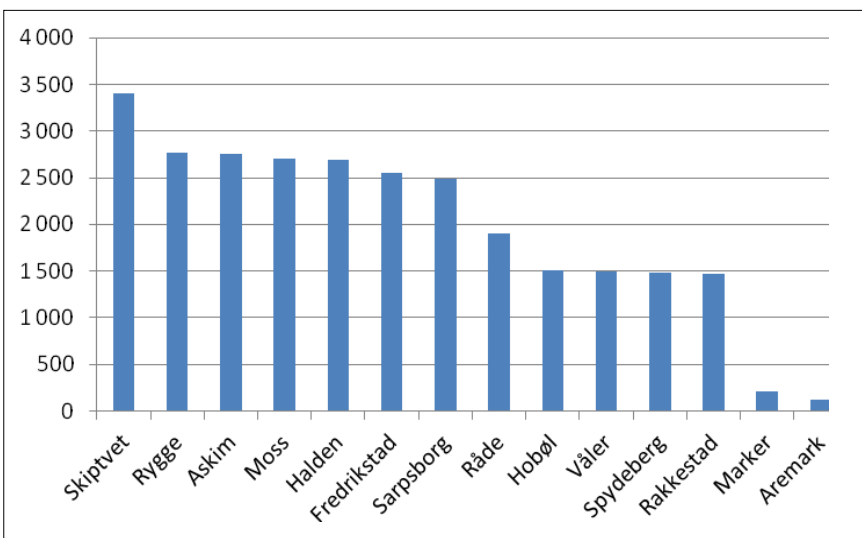
Tidligere var det et krav om at den skulle gjelde for bymessig bebyggelse og/eller for verker og bruk. Lovendring med virkning fra 2007 gir mulighet til å skrive ut eiendomsskatt i hele kommunen. Dette innebærer at kommunen kan skrive ut eiendomsskatt på næringseiendommer, forretningsbygg, boliger og fritidsboliger.

Eiendommens skatteverdi fastsettes ved taksering, og settes lik eiendommens objektive omsetningsverdi. Med objektiv omsetningsverdi menes den verdi en kjøper under normale omsetningsforhold er villig til å betale for eiendommen. Det er gitt særlige regler om verdsettelse av kraftproduksjonsanlegg. Kommunestyret fastsetter hvert år i forbindelse med budsjettet hvilke satser og regler som

skal benyttes ved utskriving av eiendomsskatt for det kommende skatteåret. Eiendomsskatten skal være minst 2 promille og ikke mer enn 7 promille av taksten.

Det var 14 kommuner som skrev ut eiendomsskatt i 2012 som er siste avlagt regnskapsår. Marker, Skiptvet, Spydeberg, Aremark og Askim har bare eiendomsskatt på verker og bruk. De øvrige kommunene som hadde innført eiendomsskatt i 2012 skrev ut eiendomsskatt både på verker og bruk og på boliger og fritidseiendommer. Eiendomsskatten utgjør 3,6% av brutto driftsinntekter samlet i Østfold i 2012. For Marker utgjør dette kun i underkant av 0,4%. De siste årene har sum regnskapsført eiendomsskatt vært ca kr 750.000 i Marker. I 2012 innebar det kr 212 pr innbygger. Til sammenligning var gjennomsnittet for Østfoldkommunene kr 1.970.

Kommune	Kr pr innb.
Skiptvet	3 405
Rygge	2 763
Askim	2 754
Moss	2 707
Halden	2 696
Fredrikstad	2 552
Sarpsborg	2 490
Råde	1 906
Hobøl	1 513
Våler	1 497
Spydeberg	1 489
Rakkestad	1 473
Marker	212
Aremark	122

Tabell: Eiendomsskatt pr innbygger samlet for Østfoldkommunene 2012. Kilde: Fylkesmannen i Østfold

Lånegjeld

Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld eksklusive pensjonsforpliktelser fratrukket totale utlån og ubrukne lånemidler. Når det gjelder utlån er både formidlingslån og utlån av egne midler fratrukket. Målt i kroner pr. innbygger har netto lånegjeld økt hvert år i perioden 2003-2012 for Østfoldkommunen derav Marker ikke er noe unntak. Lånegjelden for Marker er likevel noe lavere enn gjennomsnittet for Østfoldkommunene. Lånegjelden pr. innbygger var ved utgangen av 2012

beregnet til ca kr 35.997 på landsbasis, ca kr 42.350 for Østfoldkommunene og ca kr 36.897 for Marker kommune.

Flere kommuner har samlede langsiktige forpliktelser som utgjør over 100% av sum brutto driftsinntekter ved utgangen av 2012. Gjennomsnittet i fylket ligger på ca 96,2%. For Marker kommune utgjør dette ca 65,3%.

I budsjettforslaget for 2014 har rådmannen forutsatt låneopptak på samlet kr 9.730.000. Følgende investeringstiltak foreslås lånefinansiert i 2014:

Prosjekt	Lån
ENØK, kommunale bygg	-2 500 000
Gatelys, oppgradering	-600 000
Kloakkledningsnett	-2 700 000
Asfaltering	-500 000
Mur, Rødenes kirke	-180 000
Fysiske tiltak, Ørje sentrum	-200 000
Møbler, MBSS	-100 000
Skilting	-150 000
IKT, skole	-200 000
IKT, felles	-600 000
Sum eksterne lån 2013	-7 730 000

I tillegg til dette kommer 2,0 mill. kroner som lån til videreutlån fra Husbanken. Budsjetterte ordinære avdrag er 5,4 mill. kroner. I tillegg forutsettes avdrag på lån til videreutlån tilsvarende 2,0 mill. kroner. Minste avdrag etter vekting er 3,8 mill. kroner. Det vil si at det forutsettes mer i betalte avdrag enn det som kreves etter vekting – se vedlagte note til obligatorisk budsjettskjema 1A for nærmere utregning.

Videre utover i planperioden forutsettes låneopptak slik (eksl. lån til videreutlån):

2015: kr 7.495.000

2016: kr 7.985.000

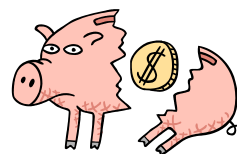
2017: kr 4.618.000

Med dette som utgangspunkt sammenstilt med beregnede avdrag i perioden antas lånegjelden å få følgende utvikling (eksl. lån til videreutlån):

Nye låneopptak i planperioden: kr 27.828.000

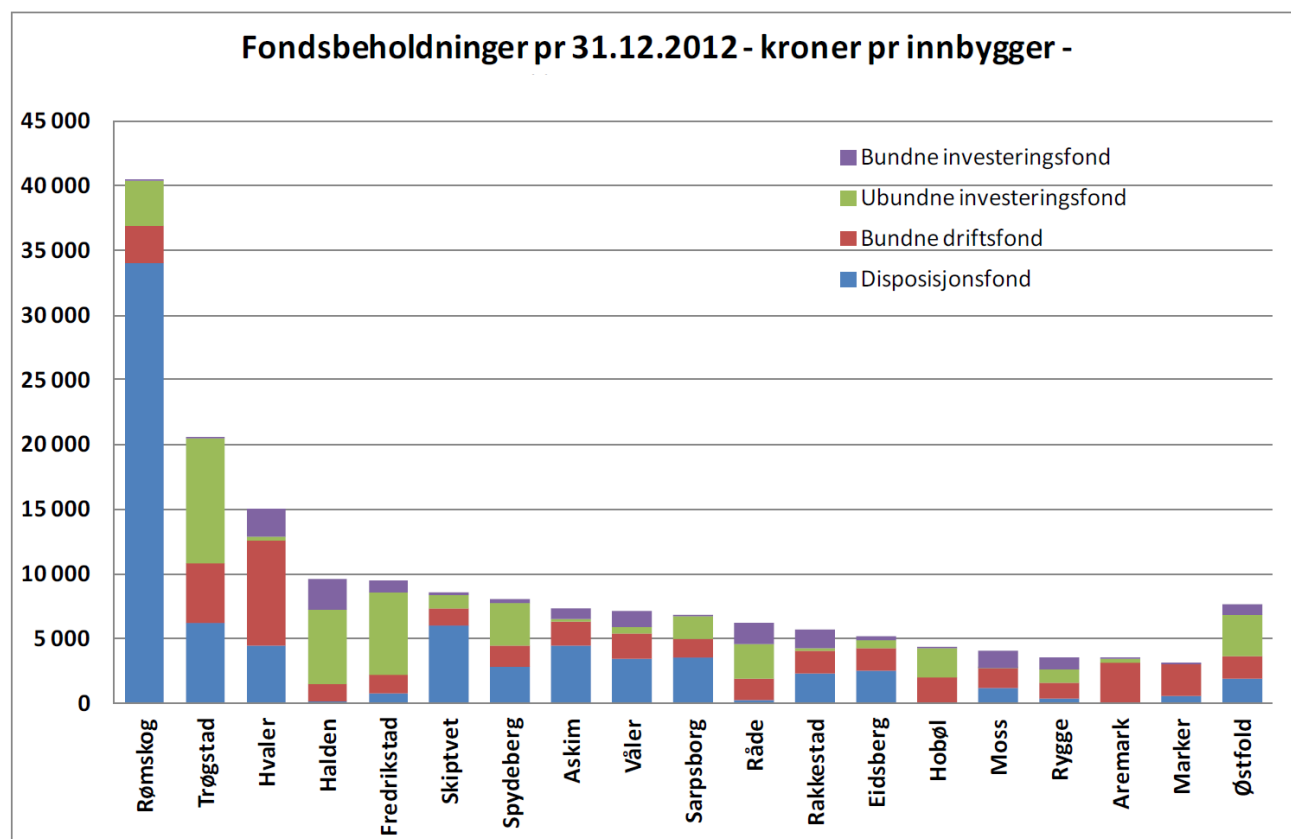
Budsjetterte ord. avdrag i planperioden: kr 23.100.000

Netto økning investeringslån i perioden: kr 4.728.000

Fondsbeholdningen

Fondsbeholdningen vil variere over tid. Dette har sammenheng med i hvilken grad kommunene velger å bruke av fondsmidler til investeringsformål og til drift. Det er stor variasjon mellom kommunene når det gjelder midler på fond. Endringene fra år til år viser at fondskapitalen er en viktig buffer mot uforutsette forhold på inntekts- og utgiftssiden og som egenkapital for å redusere lånefinansieringen ved investeringer. Marker kommune er i en sårbar situasjon ved at størrelsen på frie fond er lavt. Nivået har også sunket mye de siste åra, og er nå vesentlig lavere enn i landet som helhet.

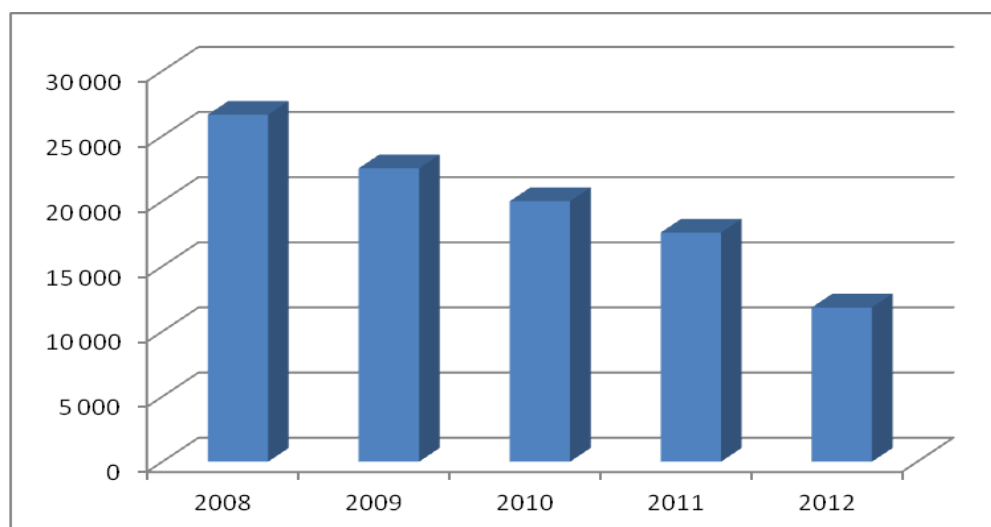
Tabell: Sum fond for Østfoldkommunene 2012. Kilde: Fylkesmannen i Østfold

Det er viktig for kommunene å gjenoppbygge store nok disposisjonsfond som en økonomisk sikkerhet mot sviktende inntekter og uforutsette utgiftsøkninger. Marker har gjennom de siste årene klart å sette av forholdsvis betydelige beløp på slikt fond, men har samtidig også fortløpende brukt avsetningene – dels gjennom vedtak i løpet av året utover det som har vært budsjettet. Bruk av fondsreservene ved gjentatte overskridelser innen barnevern, erstatning barnevernbarn og økte overføringer til ikke-kommunale barnehager, har redusert fondsbeholdningen vesentlig.

Det må være et mål å bygge opp et fond som kan forbli av en viss størrelse. Fondet svekkes dersom en ikke samtidig tilfører minimum tilsvarende det som går ut. Rådmannen vil derfor mane til fortsatt stor forsiktighet i bruk av fondet fremover og samtidig foreslå avsetning når det er mulig. I budsjettforslaget er ingen ”varige” tiltak finansiert eller delfinansiert gjennom disposisjonsfond. Gjennom

budsjettforslaget for 2014 legger rådmannen opp til en netto oppbygging av fond (alle fond) ved at det foreslås avsatt 2,1 mill. kroner samtidig som det benyttes i alt 0,5 mill – dvs. netto avsetning for året på 1,6 mill. kroner. Ved utgangen av 2012 (siste regnskapsår) var disposisjonsfondet i Marker for øvrig på ca 2,2 mill. kroner, mens fondsbeholdningen totalt viste 11,8 mill. kroner.

	2008	2009	2010	2011	2012
Disposisjonsfond	12 788	10 294	4 818	5 030	2 188
Bundne driftsfond	9 143	10 081	11 148	9 904	8 616
Ubundne invest.fond	1 775	1 492	0	0	0
Bundne invest.fond	597	659	672	624	374
Sum fondsavsetninger	24 303	22 526	16 638	15 768	11 178
Regnskapsmessig mindreforbruk	2 332	0	3 358	1 822	0
Regnskapsmessig merforbruk	0	0	0	0	0
Udisponert i investeringsregnskapet	0	0	0	0	658
Fonds og mer/mindreforbruk	26 635	22 526	19 996	17 590	11 836

Tabell/figur: Utviklingen av kommunens fondsavsetninger de siste fem årene. Kilde: Årsrapport 2012

Det forutsettes følgende bruk og avsetning av fond i budsjettforslaget for 2014:

Bruk og avsetninger av fond i 2014	kr x 1.000
Basisbudsjett:	
Bruk av bundne fond - Innovasjon Grenseland, ansvar 7640	-200
Bruk av bundne fond - Barnas Grenseland, ansvar 7670	-300
Bruk av fond - Jakt/fiskestell, ansvar 5231	-20
Sum bruk av fond i basisbudsjett 2014	-520
Avsetning til fond - Vedlikehold, ansvar 5125	120
Avsetning til fond - Næringsutvikling, ansvar 7600	100
Avsetning til fond - Utviklingsavtalen, ansvar 7680	450
Avsetning til fond - Disposisjonsfond, ansvar 9400	1 477
Sum avsetninger i basisbudsjett 2014	2 147
Sum netto avsetninger av fond i 2014	1 627

Det presiseres at budsjetterte avsetninger forutsetter tilstrekkelig positivt netto driftsresultat for at avsetninger kan gjennomføres iht. budsjett.

Kommunale avgifter/gebyrer

For vann, avløp, renovasjon og feiing er det gjort vedtak på at kostnadene skal være til selvkost. Det vil si at gebyrinntektene skal dekke de faktiske kostnadene ved å produsere tjenestene, og det er ikke lov å tjene penger på disse tjenestene. Gebyrinntekter over selvkost avsettes på et selvkostfond, og størrelsen på dette fondet påvirker budsjetteringen av gebyrene framover. Dersom inntektene er lavere enn utgiftene, kan differansen dekkes opp av tidligere avsatt fond. Dersom det ikke er penger på fondet, vil underskuddet regnskapsføres som en utgift, men vil kunne dekkes inn ved høyre inntekter enn selvkost over de neste årene.

Fra 2011 til 2012 ble gebyrene stort sett holdt på samme nivå, mens vi fra 2012 til 2013 gjorde en mindre justering for de fleste gebyrer, men reduserte renovasjonsgebyret betydelig. Med tanke på tidligere underskudd og et stort opprustningsbehov framover, må gebyrene økes betydelig i de kommende år for vann, avløp og slamtømming. For renovasjon gjorde vi i fjor en betydelig reduksjon i gebyret, og dette opprettholdes også for 2014.

Selvkostberegningene gir følgende anbefalinger i forhold til endringer i gebyrene, eks mva. Merk da at dette er anbefalinger fra beregningsmodulen og ikke de faktiske endringene som rådmannen foreslår – disse vises derimot i kolonnen helt til høyre i tabellene under:

Vann	2013	2014	Endring	Forslag kr	Forslag %
Driftsinntekter	2 187 186	2 490 464	13,9 %		
Gebyrinntekter	2 187 186	2 490 464	13,9 %		
Normalgebyr ekskl. mva. (150 m3 forbruk)	2 425	2 950	21,6 %		
Abonnementsgebyr ekskl. mva.	700	829	18,4 %	850	21,43 %
Forbruksgebyr ekskl. mva. (kr/m3)	11,50	14,14	23,0 %	14,00	21,74 %
Engangsgebyr ekskl. mva.	7 500	7 500	0,0 %	7 500	0,0 %

Avløp	2013	2014	Endring	Forslag kr	Forslag %
Driftsinntekter	3 788 805	4 354 407	14,9 %		
Gebyrinntekter	3 387 791	3 943 368	16,4 %		
Normalgebyr ekskl. mva. (150 m3 forbruk)	4 175	4 928	18,0 %		
Abonnementsgebyr ekskl. mva.	950	1 094	15,2 %	1 100	16,28 %
Forbruksgebyr ekskl. mva. (kr/m3)	21,50	25,56	18,9 %	25,00	15,79 %
Engangsgebyr ekskl. mva.	7 500	7 500	0,0 %	7 500	0,0 %

Renovasjon	2013	2014	Endring	Forslag kr	Forslag %
Driftsinntekter	3 023 368	3 059 182	1,2 %		
Gebyrinntekter	3 020 448	3 056 189	1,2 %		
Pr. Husstand ekskl. mva.	1 500	1 796	19,7 %	1 500	0,0 %

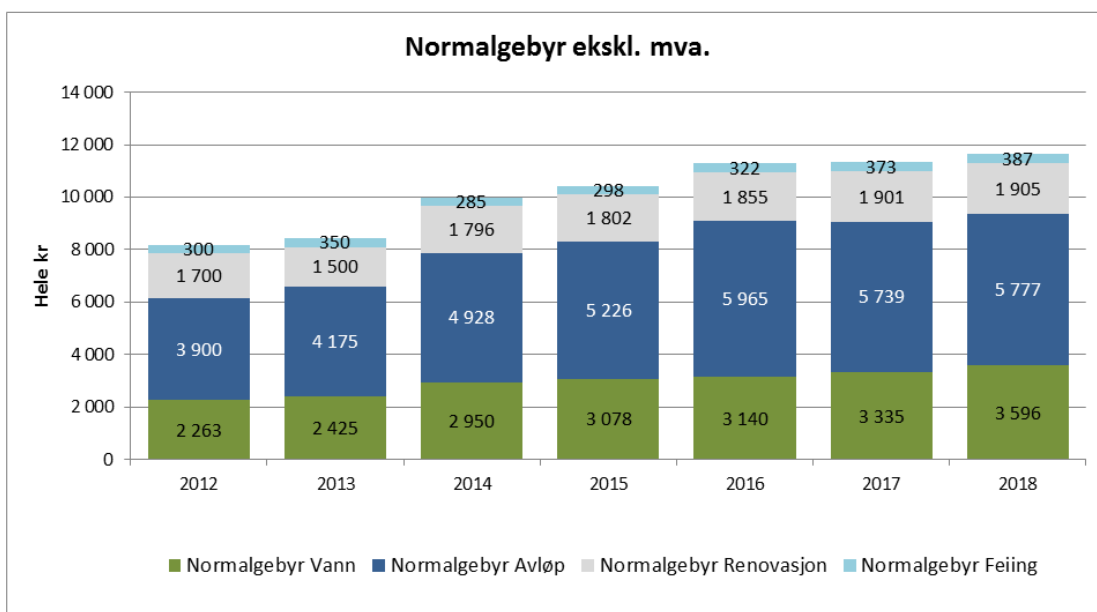
Slamtømming	2013	2014	Endring	Forslag kr	Forslag %
Driftsinntekter	1 134 014	1 399 971	23,5 %		
Gebyrinntekter	1 134 014	1 399 971	23,5 %		
Slamavskiller 1-4 m3 m/wc tilknyttet.	1 000	1 071	7,1 %	1 200	20,00 %

Feiing	2013	2014	Endring	Forslag kr	Forslag %
Driftsinntekter	478 450	391 271	-18,2 %		
Gebyrinntekter	478 450	391 271	-18,2 %		
Feiegebyr ekskl. mva.	350	285	-18,6 %	350	0,0 %

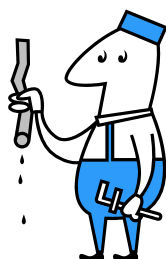
Det legges opp til en betydelig økning av gebyrene på enkelte områder, og samlet normalgebyr for kommunen øker med ca 14,8%. Dette er nødvendig for å kunne dekke inn de kostnader som kommunen tidligere har hatt på område og med hensyn til de investeringene som skal gjøres framover. Som det går fram nedenfor vil det være nødvendig med en fortsatt økning av disse gebyrene i årene som kommer. Vi har likevel et samlet gebyr som er betydelig lavere enn mange andre sammenliknbare kommuner. Tallene i figuren nedenfor er selvkostprogrammets anbefaling i forhold til økning i gebyrene fremover. Det anbefales her en samlet økning for 2014 på ca 18,0%, mens rådmannen i sitt forslag altså anbefaler en samlet økning for 2014 på ca 14,8%.

Sammenlikning med andre kommuner (2014 sats for Marker, 2013 sats for de øvrige):

Gebyr	Marker 2014	Eidsberg 2013	Trøgstad 2013	Skiptvet 2013	Spydeberg 2013
Forbruksgebyr vann, pr m ³	14,00	14,00	8,75	13,22	24,26
Forbruksgebyr avløp, pr m ³	25,00	26,50	32,10	30,73	33,50
Renovasjonsgebyr husholdning	1 500	2.162	2.562	1.931	2.340

Innen områdene oppmåling, byggesak, plansaksbehandling og spredt avløp, er kostnadene vesentlig over inntektene, og det er ikke gjort vedtak om kostnadsdekning på disse områdene. Det foreslås imidlertid ingen økning av noen av gebyrene på disse områdene, da en anser at det er viktig i forhold til å stimulere til boligbygging å holde disse gebyrene på et så lavt nivå som mulig.

Driftstilskudd til ikke-kommunale barnehager 2014

I samsvar med forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager §4 legger rådmannen frem forslag til tilskuddsatser til barnehagene som del av budsjettframlegget. Driftstilskudd, skjønnsmidler og tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne i de ikke-kommunale barnehagene, ble innlemmet i kommunenes rammetilskudd fra staten f.o.m. 2011. Barnehageloven §14 ble fra samme tidspunkt endret og gir kommunene ansvar for å yte tilskudd til ordinær drift av alle godkjente, private barnehager i kommunen. Forskrift om likeverdig behandling har som formål å sørge for at private barnehager behandles likeverdig med kommunale barnehager ved tildeling av offentlig tilskudd. §4 i forskriften pålegger kommunen å kunngjøre neste års tilskuddsatser som del av årsbudsjettet.

Det kommunale tilskuddet skal bestå av to deler; et tilskudd til ordinære driftskostnader og et tilskudd til kapitalkostnader. Satsene skal beregnes ut fra hva kommunen bevilger til sine egne kommunale barnehager i budsjettet for 2014 og skal beregnes per heltidsplass. Merk at dette er etter gjeldende forskrift, men her kan det være endringer på gang allerede fra 2014. Dette som følge av at Utdanningsdirektoratet foreslår endringer i gjeldende forskrift - dette ligger nå ute til høring. Direktoratet foreslår her at beregningsgrunnlaget endres til kommunens regnskap fra to år før tilskuddsåret. Formålet skal være større forutsigbarhet. Direktoratet tar sikte på at endringen eventuelt trer i kraft allerede 1.januar 2014. Det vil si at det vedtaket som nå fattes av kommunestyret etter gjeldende forskrift, må gjøres om straks ut på nyåret dersom forslaget til forskriftsendring blir vedtatt slik dette foreligger.

I rådmannens budsjettforslag for 2014 er forslag til tilskuddsatser til de ikke-kommunale barnehagene beregnet med utgangspunkt i budsjett delt på stipulert gjennomsnittlig barnegruppe for vår eneste kommunale barnehage, Grimsby. Det beregnes en sats for barn over tre år og en sats for barn under tre år. I følge veileder for beregning av tilskuddet utarbeidet i samarbeid mellom KS og PBL (Private barnehagers landsforbund) skal barn regnes som under tre år til og med juli det kalenderåret de fyller tre år. Foreldrebetaling skal trekkes fra i beregningsgrunnlaget, og 4% skal legges til som administrative kostnader. I tillegg kommer kapitalkostnadene der det er foreslått benyttet nasjonale satser.

Dersom det gis ekstrabevilgninger i budsjettet til Grimsby barnehage i løpet av året, skal det foretas en justering i tilskuddsatser, slik at de private barnehagene også får en slik tilleggsbevilgning. Dette vil for eksempel være aktuelt ved lønnsoppgjør. Ved avvik mellom budsjett og regnskap i den kommunale barnehagen skal kommunen i forbindelse med avleggelsen av regnskapet fatte vedtak om etterjustering av tilskudd til private barnehager – dette kan være både i form av trekk og etterbetaling – i alle fall så lenge gjeldende forskrift er styrende, men her kan det altså bli endringer.

Rutiner for rapportering, telling og utbetaling er regulert gjennom lokale retningslinjer om likeverdig behandling (k.sak 10/11) samt inngåtte samarbeidsavtaler med den enkelte barnehage.

I samsvar med forutsetninger gitt i Statsbudsjettet skal de private barnehagene som et minimum ha 96,0% av tilskuddsatsene. I den nye regjeringens tilleggsproposisjonen for statsbudsjettet 2014 foreslås at dette økes til 98% fra 1.august.

Under ellers uendrede forutsetninger vil tilskuddsatser for de ikke-kommunale barnehagene i Marker for 2014 bli som følger (opprinnelige satser 2013 i parentes):

Marker kommune satser 2013	Driftskostnader	Kapitalkostnader	Totalt
Små barn 0-2 år pr heltidsplass	186.895 (165.669)	9.100 (7.500)	195.995 (173.169)
Store barn 3-6 år pr heltidsplass	91.715 (79.669)	9.100 (7.500)	100.815 (87.169)

De nasjonale satsene som nå er beregnet fra Telemarksforskning viser totalt kr 192.100 i driftskostnader for små barn og kr 94.100 for de store barna. Disse satsene kan derimot Marker kommune i følge forskriften ikke benytte så lenge det er en eller flere kommunale barnehager i kommunen. Det forutsettes derfor at Grimsby barnehage sitt driftsbudsjett sammenholdt med stipulert antall barn her, skal være utgangspunkt for våre beregninger. De nasjonale satsene for kapitalkostnader derimot påvirker også Marker kommune – disse skal beregnes pr. heltidsplass i 2014 med kr 9.100, hvilket er hele kr 1.600 el. 21,0% mer enn i 2013. Dette medfører isolert sett til en merkostnad for kommunen på ca kr 150.000 i 2014.

Nasjonale satser 2013	Driftskostnader	Kapitalkostnader	Totalt
Små barn 0-2 år pr heltidsplass	192.100 (181.000)	9.100 (7.500)	201.200 (188.500)
Store barn 3-6 år pr heltidsplass	94.100 (88.000)	9.100 (7.500)	103.200 (95.500)

Med uendret barnetall og samme sammensetning av barnegruppene i hele 2014, vil de beregnede satsene innebære samlet driftstilskudd til de ikke-kommunale barnehagene i kommunen på over 10 mill. kroner. Dette er mer enn foreslått basisramme med tillegg av driftstiltak som i sum utgjør ca 9,5 mill. kroner. Avsatt rammen burde etter dette derfor vært høyere enn det en har funnet rom for. Det er likevel overveiende sannsynlig at både antall barn og sammensetningen vil endre seg mye både i den kommunale barnehagen og i de ikke-kommunale barnehagene i løpet av 2014. Dette vil igjen slå ut i nivå på tilskuddet – være seg økning eller reduksjon. Likeså er det usikkert hvordan den varslede forskriftsendringen vil slå ut. Endelig størrelse på tilskuddet vil således være uavklart inntil siste telling er foretatt i september 2014.

Forslag til driftsrammer budsjett 2014

Marker formannskap behandlet egen sak om rammetildeling 6.juni 2013 – f.sak 28/13. Her ble virksomhetenes netto driftsrammer for 2014 foreløpig konsekvensjustert. Utgangspunktet var vedtatte budsjetterammer for 2013 korrigert for de på dette tidspunktet kjente utgifter og inntekter som må tas hensyn til for 2014. Konsekvensjusteringen som da ble foretatt er kun å anse som retningsgivende da det er kommunestyret som foretar endelig rammefordeling. Se eget vedleggshefte for utregning av konsekvensjusterte budsjetterammer.

Vedtak f.sak 28/13:

1. Konsekvensjusterte netto driftsrammer for budsjettåret 2014 settes foreløpig til (kr x 1000):

Virksomhet	Netto ramme
Pol.styring/Fellesutg/Sentraladministrasjon	35 979
Næringsutvikling	1 128
Marker skole	39 328
Grimsby barnehage	4 830
Familie og helse	14 835
NAV	4 119
Utviklingshemmede	7 504
Omsorg	44 801
Forvaltning, drift og vedlikehold	13 610
Plan og miljø	2 673
Kultur og fritid	3 763
Bibliotek	1 138
Sum konsekvensjusterte netto driftsrammer	173 708

2. Etter at Statsbudsjettet for 2014 er lagt frem vurderer formannskapet rammene på nytt.
3. Endelig rammetildeling foretas av kommunestyret i forbindelse med behandling av budsjett 2014.
4. Eventuelle merinntekter etter Stortingets behandling av statsbudsjett søkes primært avsatt til disposisjonsfondet.
5. Årsbudsjett 2014 danner første året i økonomiplanperioden 2014-2017.

Etter forslaget til konsekvensjustering stod det på dette tidspunktet igjen en udisponert sum til nye tiltak og/el avsetninger på nær 5,0 mill. kroner slik:

Konsekvensjusterte driftsutgifter for virksomhetene	1 847
Lønnsoppjøret overført fra 2013	3 362
Konsekvensjusterte frie inntekter 2014	-10 185
<u>Sum disponibelt til avsetning og nye tiltak 2014</u>	<u>-4 976</u>

Statsbudsjettet for 2014 ble offentliggjort 14.oktober 2013. En konsekvensanalyse av dette ble forelagt formannskapet i deres møte 17.oktober. Statsbudsjettet legger opp til en samlet merinntekt for Marker kommune gjennom rammetilskudd og skatt i forhold til antatt i rammesaken på ca 1,5 mill kroner. Udisponert sum blir da økt til ca 6,5 mill. kroner slik:

(kr x 1.000)

Til disposisjon etter konsekvensjusteringer i rammesaken:	4 976
Endring i statsbudsjettet:	+ 1.530
Til disposisjon etter statsbudsjettet:	6 506

Årslønnsveksten fra 2013 til 2014 er i konsekvensjusteringen nå beregnet til 5,0 mill. kroner. Dette er innarbeidet i budsjettforslaget.

Kommunens andel av pensjonspremien har økt betydelig de siste årene. Beregning av premien er en kompleks prosess og ”rett” premie har vi ikke full oversikt over før ved utgangen av året. Men ut fra de signaler som KLP (Kommunal landspensjonskasse) har gitt i møte med rådmannen, anslås premien til 17,5% - derav arbeidsgivers andel blir 15,5%. Dette tilsvarer en økning på 1,0% fra 2013. Hver prosent økning i premien tilsvarer ca 1,2 mill. kroner inkludert tilhørende økning i arbeidsgiveravgift. I budsjettforslaget forutsettes at merutgiften dekkes innen virksomhetenes eksisterende driftsrammer.

Premieavsetningen til STPK (Statens pensjonskasse) er for 2014 beregnet til 14,2% – derav arbeidsgivers andel blir 12,2%. Dette er en økning på 0,9% fra 2013.

Merk at utover korrigerings for lønnsveksten legger ikke rådmannen opp til noen kompensasjon for forventet ordinær prisvekst fra 2013 til 2014 – dette på samme måte som for de siste årene.

Rådmannen og virksomhetene har hatt de foreløpige konsekvensjusterte rammene som formannskapet har hatt til vurdering som utgangspunkt for sine budsjettforslag. Ønsker utover det som de tildelte rammene gir rom for, ligger ved budsjettdokumentene som forslag til tiltak – jfr. egen oversikt over forslag til prioriterte tiltak (del av dette dokumentet) og ikke-prioriterte tiltak (eget vedleggsdokument).

På de neste sidene følger rådmannens forslag til endelig korrigerende av rammene i tabellform med tilhørende kommentarer. Merk at disse tabellene viser utregning av konsekvensjusterte netto driftsrammer **før** eventuelle endringer gjennom budsjettvedtaket. Det vil si at alle eventuelle nye tiltak som vedtas av kommunestyret utover konsekvensjusteringene under, kommer i tillegg og vil fremkomme i egne obligatoriske budsjettskjemaer og hovedoversikter. Merk videre at kommunestyret gjennom budsjettvedtaket vedtar netto driftsrammer for virksomhetene – det vil si at virksomhetene seinere ved behov selv vil kunne foreta interne justeringer innenfor tildelt ramme. Eventuelle seinere budsjettjusteringer som påvirker rammefordelingen mellom virksomhetene derimot må behandles av kommunestyret.

Tabellene på de neste sidene viser utregning av foreslåtte netto driftsrammer for virksomhetene i 2014 basert på:

- F.sak 28/13: Opprinnelig vedtak som inkluderer veiledende foreløpig ramme.
- Øvrig korrigerende: Øvrig korrigerende som ikke var kjent/avklart på tidspunkt for behandling av f.sak 28/13 og/el. resultat av organisatoriske el. tekniske justeringer.
- Ramme 2014: Endelig rammeforslag for 2014 ekskl. eventuelle nye tiltak som ligger ved som forslag fra rådmannen, men ikke vedtatt.

Konsekvensjustert budsjetttramme 2014 før nye tiltak: Politisk styring, Fellesutgifter og Sentraladministrasjon

Formannskapet vedtok foreløpige netto driftsrammen i sak 28/13. I tillegg foreslår rådmannen enkelte øvrige rammekorrigeringer for virksomhetene – disse kommenteres særskilt under hver tabell. Endelig korrigert konsekvensjustert netto budsjetttramme 2014 for denne virksomheten blir følgende:

(kr x 1.000)

	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigert ramme 2014
10 Lønnsutgifter	14 774	0	14 774
11-12 Kjøp av varer og tjenester	4 378	40	4 418
13 Kjøp av tjenester fra andre	10 218	0	10 238
14 Overføringer	9 772	0	9 772
Sum utgifter	39 142	40	39 182
15 Finansutg/transaksjoner	810	0	810
16 Salgsinntekter	-175	0	-175
17 Refusjoner	-3 138	-340	-3 478
18 Overføringer	0	0	0
Sum inntekter	-3 313	-340	-3 653
19 Finansinnt/transaksjoner	-660	0	-660
Netto drift	35 979	-300	35 679

I kolonnen øvrig/annen korrigerings foreslås ytterligere korrigerings av rammen på netto – kr 300.000 som følge av:

- Inntektsføring av kompensasjon moms drift som tidligere er budsjettet på fellesområde ansvar 8450. Dette utgjør kr 450.000.
- Bortfall statstilskudd beredskap. Dette utgjør kr 110.000.
- Korrigerings internkjøp mot næringsutvikling. Dette utgjør kr 40.000.

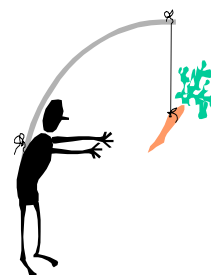
Driftsrammen for Politisk styring, Fellesutgifter og Sentraladministrasjon 2014 blir etter dette: kr 35.979.000 – kr 300.000 = kr 35.679.000. Dette **for** registrering av eventuelle nye tiltak.

Konsekvensjustert budsjetttramme 2014 før nye tiltak: Næringsutvikling

Formannskapet vedtok foreløpige netto driftsrammen i sak 28/13. I tillegg foreslår rådmannen enkelte øvrige rammekorrigeringer for virksomhetene – disse kommenteres særskilt under hver tabell. Endelig korrigert konsekvensjustert netto budsjetttramme 2014 for denne virksomheten blir følgende:

(kr x 1.000)

	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigert ramme 2014
10 Lønnsutgifter	730	0	730
11-12 Kjøp av varer og tjenester	1 363	0	1 363
13 Kjøp av tjenester fra andre	360	0	360
14 Overføringer	775	0	775
Sum utgifter	3 228	0	3 228
15 Finansutg/transaksjoner	3 113	0	3 113
16 Salgsinntekter	-100	0	-100
17 Refusjoner	-4 463	-325	-4 788
18 Overføringer	0	0	0
Sum inntekter	-4 563	-325	-4 888
19 Finansinnt/transaksjoner	-650	0	-650
Netto drift	1 128	-325	803

I kolonnen øvrig/annen korrigering foreslås ytterligere korrigeringer av rammen på netto – kr 325.000 som følge av:

- Inntektsføring av kompensasjon moms drift som tidligere er budsjettet på fellesområde ansvar 8450. Dette utgjør kr 325.000.

Driftsrammen for Næringsutvikling 2014 blir etter dette

kr 1.128.000 – kr 325.000 = kr 803.000. Dette **før** registrering av eventuelle nye tiltak.

Konsekvensjustert budsjetttramme 2014 for nye tiltak: Grunnskolen

Formannskapet vedtok foreløpige netto driftsrammen i sak 28/13. I tillegg foreslår rådmannen enkelte øvrige rammekorrigeringer for virksomhetene – disse kommenteres særskilt under hver tabell. Endelig korrigert konsekvensjustert netto budsjetttramme 2014 for denne virksomheten blir følgende:

(kr x 1.000)

	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigert ramme 2014
10 Lønnsutgifter	37 247	0	37 247
11-12 Kjøp av varer og tjenester	3 857	0	3 857
13 Kjøp av tjenester fra andre	3 162	0	3 162
14 Overføringer	392	0	392
Sum utgifter	44 658	0	44 658
15 Finansutg/transaksjoner	692	0	692
16 Salgsinntekter	-1 100	0	-1 100
17 Refusjoner	-4 230	-458	-4 688
18 Overføringer	-692	0	-692
Sum inntekter	-6 022	-458	-6 480
19 Finansinnt/transaksjoner	0	0	0
Netto drift	39 328	-458	38 870

I kolonnen øvrig/annen korrigering foreslås ytterligere korrigeringer av rammen på netto – kr 458.000 som følge av:

- Inntektsføring av kompensasjon moms drift som tidligere er budsjettet på fellesområde ansvar 8450. Dette utgjør kr 458.000.

Driftsrammen for Skole 2013 blir etter dette:

kr 39.328.000 – kr 458.000 = kr 38.870.000. Dette **for** registrering av eventuelle nye tiltak.

Konsekvensjustert budsjetttramme 2014 for nye tiltak: Grimsby barnehage

Formannskapet vedtok foreløpige netto driftsrammen i sak 28/13. I tillegg foreslår rådmannen enkelte øvrige rammekorrigeringer for virksomhetene – disse kommenteres særskilt under hver tabell. Endelig korrigerert konsekvensjustert netto budsjetttramme 2014 for denne virksomheten blir følgende:

(kr x 1.000)

	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigerert ramme 2014
10 Lønnsutgifter	5 967	0	5 967
11-12 Kjøp av varer og tjenester	384	0	384
13 Kjøp av tjenester fra andre	0	0	0
14 Overføringer	77	0	77
Sum utgifter	6 428	0	6 428
15 Finansutg/transaksjoner	7	0	7
16 Salgsinntekter	-1 448	0	-1 448
17 Refusjoner	-150	-50	-200
18 Overføringer	0	0	0
Sum inntekter	-1 598	-50	-1 648
19 Finansinnt/transaksjoner	-7	0	-7
Netto drift	4 830	-50	4 780

I kolonnen øvrig/annen korrigering foreslås ytterligere korrigering av rammen på netto – kr 50.000 som følge av:

- Inntektsføring av kompensasjon moms drift som tidligere er budsjettert på fellesområde ansvar 8450. Dette utgjør kr 50.000.

Driftsrammen for Grimsby barnehage 2014 blir etter dette:

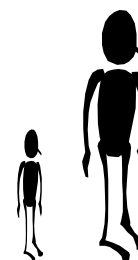
kr 4.830.000 – kr 50.000 = kr 4.780.000. Dette **for** registrering av eventuelle nye tiltak.

Konsekvensjustert budsjetttramme 2014 for nye tiltak: Familie & Helse

Formannskapet vedtok foreløpige netto driftsrammen i sak 28/13. I tillegg foreslår rådmannen enkelte øvrige rammekorrigeringer for virksomhetene – disse kommenteres særskilt under hver tabell. Endelig korrigert konsekvensjustert netto budsjetttramme 2014 for denne virksomheten blir følgende:

(kr x 1.000)

	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigert ramme 2014
10 Lønnsutgifter	12 504	0	12 504
11-12 Kjøp av varer og tjenester	1 630	0	1 630
13 Kjøp av tjenester fra andre	3 759	0	3 759
14 Overføringer	91	0	91
Sum utgifter	17 984	0	17 984
15 Finansutg/transaksjoner	0	0	0
16 Salgsinntekter	-30	0	-30
17 Refusjoner	-2 708	-173	-2 881
18 Overføringer	0	0	0
Sum inntekter	-2 738	-173	-2 911
19 Finansinnt/transaksjoner	-411	0	-411
Netto drift	14 835	-173	14 662

I kolonnen øvrig/annen korrigerings foreslås ytterligere korrigerings av rammen på netto – kr 173.000 som følge av:

- Inntektsføring av kompensasjon moms drift som tidligere er budsjettert på fellesområde ansvar 8450. Dette utgjør kr 173.000.

Driftsrammen for Familie & Helse 2014 blir etter dette:

kr 14.835.000 – kr 173.000 = kr 14.662.000. Dette **for** registrering av eventuelle nye tiltak.

Konsekvensjustert budsjetttramme 2014 før nye tiltak: NAV

Formannskapet vedtok foreløpige netto driftsrammen i sak 28/13. I tillegg foreslår rådmannen enkelte øvrige rammekorrigeringer for virksomhetene – disse kommenteres særskilt under hver tabell. Endelig korrigerert konsekvensjustert netto budsjetttramme 2014 for denne virksomheten blir følgende:

(kr x 1.000)

	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigerert ramme 2014
10 Lønnsutgifter	2 416	0	2 416
11-12 Kjøp av varer og tjenester	51	0	51
13 Kjøp av tjenester fra andre	0	0	0
14 Overføringer	3 367	0	3 367
Sum utgifter	5 834	0	5 834
15 Finansutg/transaksjoner	160	0	160
16 Salgsinntekter	0	0	0
17 Refusjoner	-315	-5	-320
18 Overføringer	-1 400	0	-1 400
Sum inntekter	-1 715	-5	-1 720
19 Finansinnt/transaksjoner	-160	0	-160
Netto drift	4 119	-5	4 114

I kolonnen øvrig/annen korrigering foreslås ytterligere korrigering av rammen på netto – kr 5.000 som følge av:

- Inntektsføring av kompensasjon moms drift som tidligere er budsjettert på fellesområde ansvar 8450. Dette utgjør kr 5.000.

Driftsrammen for NAV 2014 blir etter dette:

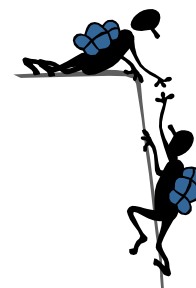
kr 4.119.000 – kr 5.000 = kr 4.114.000. Dette **før** registrering av eventuelle nye tiltak.

Konsekvensjustert budsjetttramme 2014 for nye tiltak: Utviklingshemmede

Formannskapet vedtok foreløpige netto driftsrammen i sak 28/13. I tillegg foreslår rådmannen enkelte øvrige rammekorrigeringer for virksomhetene – disse kommenteres særskilt under hver tabell. Endelig korrigert konsekvensjustert netto budsjetttramme 2014 for denne virksomheten blir følgende:

(kr x 1.000)

	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigert ramme 2014
10 Lønnsutgifter	7 711	0	7 711
11-12 Kjøp av varer og tjenester	258	-130	128
13 Kjøp av tjenester fra andre	0	0	0
14 Overføringer	8	0	8
Sum utgifter	7 977	-130	7 847
15 Finansutg/transaksjoner	0	0	0
16 Salgsinntekter	-98	0	-98
17 Refusjoner	-375	-8	-383
18 Overføringer	0	0	0
Sum inntekter	-473	-8	-481
19 Finansinnt/transaksjoner	0	0	0
Netto drift	7 504	-138	7 366

I kolonnen øvrig/annen korrigerer foreslås ytterligere korrigerer av rammen på netto – kr 138.000 som følge av:

- Inntektsføring av kompensasjon moms drift som tidligere er budsjettet på fellesområde ansvar 8450. Dette utgjør kr 8.000.
- Husleie Ørjetun går ut da dette er internføring mot virksomhet FDV – føres her med motsatt fortegn på husleieinntekter.

Driftsrammen for Utviklingshemmede 2014 blir etter dette:

kr 7.504.000 – kr 138.000 = kr 7.366.000. Dette **for** registrering av eventuelle nye tiltak.

Konsekvensjustert budsjettramme 2014 før nye tiltak: Omsorg

Formannskapet vedtok foreløpige netto driftsrammen i sak 28/13. I tillegg foreslår rådmannen enkelte øvrige rammekorrigeringer for virksomhetene – disse kommenteres særskilt under hver tabell. Endelig korrigerert konsekvensjustert netto budsjettramme 2014 for denne virksomheten blir følgende:

(kr x 1.000)

	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigerert ramme 2014
10 Lønnsutgifter	46 323	0	46 323
11-12 Kjøp av varer og tjenester	5 229	0	5 229
13 Kjøp av tjenester fra andre	585	0	585
14 Overføringer	3 824	0	3 824
Sum utgifter	55 961	0	55 961
15 Finansutg/transaksjoner	2 365	0	2 365
16 Salgsinntekter	-5 482	0	-5 482
17 Refusjoner	-4 242	-619	-4 861
18 Overføringer	-1 436	0	-1 436
Sum inntekter	-11 160	-619	-11 779
19 Finansinnt/transaksjoner	-2 365	0	-2 365
Netto drift	44 801	-619	44 182

I kolonnen øvrig/annen korrigering foreslås ytterligere korrigering av rammen på netto – kr 619.000 som følge av:

- Inntektsføring av kompensasjon moms drift som tidligere er budsjettert på fellesområde ansvar 8450. Dette utgjør kr 619.000.

Driftsrammen for Omsorg 2014 blir etter dette:

kr 44.801.000 – kr 619.000 = kr 44.182.000. Dette **før** registrering av eventuelle nye tiltak.

Konsekvensjustert budsjetttramme 2014 for nye tiltak: Forvaltning, Drift & Vedlikehold (FDV)

Formannskapet vedtok foreløpige netto driftsrammen i sak 28/13. I tillegg foreslår rådmannen enkelte øvrige rammekorrigeringer for virksomhetene – disse kommenteres særskilt under hver tabell. Av praktiske årsaker velger rådmannen heretter å splitte rammetildelingen til denne virksomheten i to:

- VAR-områdene (vann, avløp, renovasjon), ansvarsgruppe 5101-5103
- Ordinær drift FDV (Forvaltning, drift, vedlikehold), ansvarsgruppe 5104-5199

Endelig korrigert konsekvensjustert netto budsjetttramme 2014 VAR-områder blir følgende:

(kr x 1.000)

	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigert ramme 2014
10 Lønnsutgifter	2 622	0	2 622
11-12 Kjøp av varer og tjenester	2 781	0	2 781
13 Kjøp av tjenester fra andre	3 884	0	3 884
14 Overføringer	0	0	0
Sum utgifter	9 287	0	9 287
15 Finansutg/transaksjoner	708	0	708
16 Salgsinntekter	-9 802	0	-9 802
17 Refusjoner	-400	0	-400
18 Overføringer	0	0	0
Sum inntekter	-10 202	0	-10 202
19 Finansinnt/transaksjoner	-708	0	-708
Netto drift	-915	0	-915

I kolonnen øvrig/annen korrigering foreslår ingen ytterligere korrigering av rammen for dette området.

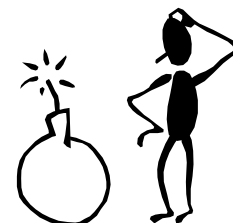
Driftsrammen for FDV VAR-områdene 2014 blir etter dette:

-kr 915.000 +/-0 = -kr 915.000. Dette **for** registrering av eventuelle nye tiltak.

Endelig korrigert konsekvensjustert netto budsjettramme 2014 FDV ordinær drift blir følgende:

(kr x 1.000)

	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigert ramme 2014
10 Lønnsutgifter	10 923	0	10 923
11-12 Kjøp av varer og tjenester	7 482	35	7 517
13 Kjøp av tjenester fra andre	323	0	323
14 Overføringer	1 418	95	1 513
Sum utgifter	20 146	130	20 276
15 Finansutg/transaksjoner	1 061	0	1 061
16 Salgsinntekter	-3 905	190	-3 715
17 Refusjoner	-790	-1 404	-2 194
18 Overføringer	0	0	0
Sum inntekter	-4 695	-1 214	-5 909
19 Finansinnt/transaksjoner	-1 987	0	-1 987
Netto drift	14 525	-1 084	13 441

I kolonnen øvrig/annen korrigerings foreslås ytterligere korrigerings av rammen på netto – kr 1.084.000 som følge av:

- Inntektsføring av kompensasjon moms drift som tidligere er budsjettert på fellesområde ansvar 8450 med kr 1.404.000. I tillegg er det korrigert for kr 95.000 i ordinær moms. Dette gir netto effekt på kr 1.309.000.
- Energi utgifter overført fra UKH (Ungdommens kulturhus). Dette utgjør kr 35.000.
- Bortfall husleie fra internfakturerings mot UKH og Tunet med hhv. kr 60.000 og kr 130.000. Dette utgjør samlet kr 190.000.

Driftsrammen for Forvaltning, Drift & Vedlikehold – ordinær drift 2014 blir etter dette:

kr 14.525.000 – kr 1.084.000 = kr 13.441.000. Dette **før** registrering av eventuelle nye tiltak.

Samlet ramme VAR-områdene + ordinær drift FDV blir da:

-kr 915.000 + kr 13.441.000 = kr 12.526.000

Konsekvensjustert budsjetttramme 2014 for nye tiltak: Plan & Miljø

Formannskapet vedtok foreløpige netto driftsrammen i sak 28/13. I tillegg foreslår rådmannen enkelte øvrige rammekorrigeringer for virksomhetene – disse kommenteres særskilt under hver tabell. Endelig korrigerert konsekvensjustert netto budsjetttramme 2014 for denne virksomheten blir følgende:

(kr x 1.000)

	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigerert ramme 2014
10 Lønnsutgifter	4 787	0	4 787
11-12 Kjøp av varer og tjenester	929	0	929
13 Kjøp av tjenester fra andre	255	0	255
14 Overføringer	179	0	179
Sum utgifter	6 150	0	6 150
15 Finansutg/transaksjoner	6	0	6
16 Salgsinntekter	-880	0	-880
17 Refusjoner	-2 577	-127	-2 704
18 Overføringer	0	0	0
Sum inntekter	-3 457	-127	-3 584
19 Finansinnt/transaksjoner	-26	0	-26
Netto drift	2 673	-127	2 546

I kolonnen øvrig/annen korrigering foreslås ytterligere korrigering av rammen på netto – kr 127.000 som følge av:

- Inntektsføring av kompensasjon moms drift som tidligere er budsjettert på fellesområde ansvar 8450. Dette utgjør kr 127.000.

Driftsrammen for Plan & Miljø 2014 blir etter dette:

kr 2.673.000 – kr 127.000 = kr 2.546.000. Dette **før** registrering av eventuelle nye tiltak.

Konsekvensjustert budsjetttramme 2014 for nye tiltak: Kultur & Fritid

Formannskapet vedtok foreløpige netto driftsrammen i sak 28/13. I tillegg foreslår rådmannen enkelte øvrige rammekorrigeringer for virksomhetene – disse kommenteres særskilt under hver tabell. Endelig korrigerert konsekvensjustert netto budsjetttramme 2014 for denne virksomheten blir følgende:

(kr x 1.000)

	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigerert ramme 2014
10 Lønnsutgifter	2 794	0	2 794
11-12 Kjøp av varer og tjenester	572	-95	477
13 Kjøp av tjenester fra andre	96	0	96
14 Overføringer	899	92	991
Sum utgifter	4 361	-3	4 358
15 Finansutg/transaksjoner	0	0	0
16 Salgsinntekter	-448	0	-448
17 Refusjoner	-150	-92	-242
18 Overføringer	0	0	0
Sum inntekter	-598	-92	-690
19 Finansinnt/transaksjoner	0	0	0
Netto drift	3 763	-95	3 668

I kolonnen øvrig/annen korrigering foreslås ytterligere korrigering av rammen på netto – kr 95.000 som følge av:

- Inntektsføring av kompensasjon moms drift som tidligere er budsjettet på fellesområde ansvar 8450 med kr 92.000 og samtidig korrigering for ordinær moms med kr 92.000. Netto effekt av dette blir kr 0.
- Bortfall husleie fra internfakturering fra FDV mot UKH (Ungdommens kulturhus) med kr 60.000.
- Energiutgifter overført fra UKH til FDV. Dette utgjør kr 35.000.

Driftsrammen for Kultur & Fritid 2014 blir etter dette:

kr 3.763.000 – kr 95.000 = kr 3.668.000. Dette **før** registrering av eventuelle nye tiltak.

Konsekvensjustert budsjetttramme 2014 for nye tiltak: Bibliotek

Formannskapet vedtok foreløpige netto driftsrammen i sak 28/13. I tillegg foreslår rådmannen enkelte øvrige rammekorrigeringer for virksomhetene – disse kommenteres særskilt under hver tabell. Endelig korrigerert konsekvensjustert netto budsjetttramme 2014 for denne virksomheten blir følgende:

(kr x 1.000)

	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigerert ramme 2014
10 Lønnsutgifter	780	0	780
11-12 Kjøp av varer og tjenester	407	0	407
13 Kjøp av tjenester fra andre	0	0	0
14 Overføringer	0	0	0
Sum utgifter	1 187	0	1 187
15 Finansutg/transaksjoner	0	0	0
16 Salgsinntekter	-10	0	-10
17 Refusjoner	-39	0	-39
18 Overføringer	0	0	0
Sum inntekter	-49	0	-49
19 Finansinnt/transaksjoner	0	0	0
Netto drift	1 138	0	1 138

I kolonnen øvrig/annen korrigering foreslår ingen ytterligere korrigering av rammen for dette området.

Driftsrammen for Bibliotek 2014 blir etter dette:

kr 1.138.000 – kr 0 = kr 1.138.000. Dette **før** registrering av eventuelle nye tiltak.

Konsekvensjustert budsjetttramme 2014 for nye tiltak: Skatt / Rammeoverføringer

Formannskapet vedtok foreløpige netto driftsrammen i sak 28/13. I tillegg foreslår rådmannen enkelte øvrige rammekorrigeringer for virksomhetene – disse kommenteres særskilt under hver tabell. Endelig korrigerert konsekvensjustert netto budsjetttramme 2014 for området skatt/rammeoverføringer blir følgende:

(kr x 1.000)

	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigerert ramme 2014
10 Lønnsutgifter	500	-500	0
11-12 Kjøp av varer og tjenester	0	0	0
13 Kjøp av tjenester fra andre	0	0	0
14 Overføringer	0	0	0
Sum utgifter	500	-500	0
15 Finansutg/transaksjoner	0	0	0
16 Salgsinntekter	0	0	0
17 Refusjoner	-4 534	4 534	0
18 Overføringer	-184 485	-1 555	-186 040
Sum inntekter	-189 019	2 979	-186 040
19 Finansinnt/transaksjoner	0	0	0
Netto drift	-188 519	2 479	-186 040

I kolonnen øvrig/annen korrigering foreslår ytterligere korrigeringen av rammen på netto -kr 2.479.000 som følge av:

- Anslag for skatt på inntekt og formue for 2014 settes til kr 66.500.000. Det vil si ca 2,3% økning fra antatt inngang for 2013.
- Anslag for rammeoverføring settes til kr 116.100.000. Det vil si ca 6,1% økning fra antatt inngang for 2013.
- Inntektsføring av kompensasjon moms drift som tidligere er budsjettert på dette fellesområde på ansvar 8450 er fra 2014 overført til den enkelte virksomhet. Dette utgjør kr 4.534.000, hvilket da trekke ut på dette området.
- Premieavvik KLP utgjør kr 500.000.

Rammen for Skatt & Rammeoverføringer 2014 justeres dermed tilsvarende:

- kr 188.519.000 + kr 2.479.000 = kr 186.040.000. Dette **for** registrering av eventuelle nye tiltak.

Skatt og rammetilskudd etter prognosemodellen gir da følgende utteling for hele planperioden 2014 – 2017 sammenstilt med prognosen for 2013:

MARKER	0119				
	PROGNOSE				
(år 2014-prisnivå i perioden 2014-2017)	2013	2014	2015	2016	2017
1000 kr					
Imbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	76 818	82 420	82 420	82 420	82 420
Utgiftsutjevning	12 847	12 422	12 440	12 440	12 440
Overgangsordninger (INGAR fra 2009)	-217	-221	-	-	-
Saker særskilt ford (fysioterapi/kvalifiseringsprog)	-	185	185	185	185
Nord-Norge-tilskudd/Namdalstilskudd	-	-	-	-	-
Hovedstadstilskudd (fra 2011 storbytilskudd)	-	-	-	-	-
Småkommunetilskudd	-	-	-	-	-
Distriktstilskudd Sør-Norge	-	-	-	-	-
Inndelingstilskudd/trekk Namnestad/Ullensaker	-	-	-	-	-
Veksttilskudd	-	-	-	-	-
Ordinært skjønn inkl bortfall av dif.arb.avg.	500	900	1 000	1 000	1 000
herav gradvis bortfall av dif arbeidsgiveravgift					
Skjønn til skattesvake kom i Sør-Norge (2009)					
Skjønn - tap endringer av inntektssystemet	-	-	-	-	-
Justert skjønn momscomp 08					
Kompensasjon Samhandlingsreformen	-	-			
Ekstra skjønn tildelt av KRD	-				
Ekstra skjønn tildelt av KRD desember 2011					
Feil inntektsutj 2007/Komp Fysioterapautmidler 09					
Tiltakspakken 2009/1 mrd mer frie inntekter 2010 med mer					
RNB2009 / RNB2010 / Prop 59S / RNB2011-2013	30				
Sum rammetilsk uten inntektsutj	89 979	95 706	96 045	96 045	96 045
"Bykлетrekket" (anslag etter 2010)					
Netto inntektsutjevning	19 486	20 444	20 750	21 062	21 378
Sum rammetilskudd	109 465	116 150	116 795	117 106	117 422
Rammetilskudd - endring i %	7,4	6,1	0,6	0,3	0,3
Skatt på formue og inntekt	65 087	66 584	67 583	68 597	69 626
Skatteinntekter - endring i %	5,50	2,30	1,50	1,50	1,50
Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)	-	-	-	-	-
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)	174 600	182 700	184 400	185 700	187 000
		(avrundet totalsum ut fra at skatt kun er et anslag)			
Sum - endring i %	6,5	4,6	0,9	0,7	0,7
Ekstra skjønn tildelt av fylkesmannen	750				
(ufordelt skjønn fra Grønt Hefte - for 2011 fordelt så langt)					
Sum skatt (inkl selskaps) og netto skatteutjevning	84 574	87 028	88 334	89 659	91 003
Sum - endring i %	#REF!	2,9	1,5	1,5	1,5
Rammetilsk kr pr innb. (m selsk skatt frem til 2008)	31 045	32 345	32 524	32 611	32 699
Skatteinntekter kr pr innb. uten selskapskatt	18 459	18 542	18 820	19 102	19 389
Kostnadsindeks (utgiftsutjevningen)	1,0751	1,0683	1,0683	1,0683	1,0683

Konsekvensjustert budsjetttramme 2014 før nye tiltak: Finansinntekter / Finansutgifter

Formannskapet vedtok foreløpige netto driftsrammen i sak 28/13. I tillegg foreslår rådmannen enkelte øvrige rammekorrigeringer for virksomhetene – disse kommenteres særskilt under hver tabell. Endelig korrigerert konsekvensjustert netto budsjetttramme 2014 for området finans blir følgende:

(kr x 1.000)

	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigerert ramme 2014
10 Lønnsutgifter	0	0	0
11-12 Kjøp av varer og tjenester	0	0	0
13 Kjøp av tjenester fra andre	0	0	0
14 Overføringer	0	0	0
Sum utgifter	0	0	0
15 Finansutg/transaksjoner	11 835	-435	11 400
16 Salgsinntekter	0	0	0
17 Refusjoner	0	0	0
18 Overføringer	0	0	0
Sum inntekter	0	0	0
19 Finansinnt/transaksjoner	-2 000	-200	-2 200
Netto drift	9 835	-635	9 200

I kolonnen øvrig/annen korrigering foreslår ytterligere korrigeringen av rammen på netto - kr 635.000 som følge av:

- Renteutgifter reduseres med kr 435.000 til kr 5.600.000 fra opprinnelig kr 6.035.000 i basisbudsjett. Dette ut fra antatt rentenivå i 2014, netto effekt av nye lån sammenholdt med historikk.
- Renteinntekter videreutlån settes til kr 200.000.

Rammen for Finansinntekter/Finansutgifter 2012 justeres dermed tilsvarende:

kr 9.835.000 – kr 635.000 = kr 9.200.000. Dette **før** registrering av eventuelle nye tiltak.

Oppsummert konsekvensjusterte netto driftsrammer 2014 før nye tiltak Alle virksomheter

Her følger oppsummering av nye korrigerede driftsrammer for alle virksomheter før eventuelle ytterligere tiltak:

(kr x 1.000)

Virksomhet	Fordelt fra f. sak 28/13	Øvrig/annen korr 2014	Ny korrigeret ramme 2014
Pol.styring, fellesutgifter, sentraladm.	35 979	-300	35 679
Næringsutvikling	1 128	-325	803
Grunnskolen	39 328	-458	38 870
Grimsby barnehage	4 830	-50	4 780
Familie & Helse	14 835	-173	14 662
NAV kommune	4 119	-5	4 114
Utviklingshemmede	7 504	-138	7 366
Omsorg	44 801	-619	44 182
VAR-områdene	-915	0	-915
Forvaltning, drift, vedlikehold ord.dr.	14 525	-1 084	13 441
Plan & Miljø	2 673	-127	2 546
Kultur & Fritid	3 763	-95	3 668
Bibliotek	1 138	0	1 138
Skatt/Rammeoverføring	-188 519	2 479	-186 040
Finansinnt/Finansutg	9 835	-635	9 200
Sum netto drift	-4 976	-1 530	-6 506

”Ledige” midler som følge av foretatte konsekvensjusteringer blir dermed kr 6.506.000. Merk at årsaken til gjennomgående reduksjon i netto driftsrammer for virksomhetene i all hovedsak knyttes til inntektsføring av kompensasjon moms som tidligere er budsjettert på et fellesområde – altså ingen reel reduksjon, kun et budsjetteknisk grep. Som tidligere har virksomhetene også denne gangen fått anledning til å fremme ønsker om tiltak utover de tildelte rammene. Dersom disse tiltakene skal gjennomføres må dette finansieres enten ved bruk av de ”ledige” midlene eller alternativt ved omprioriteringer innen eksisterende rammer.

Rådmannen ser det som svært viktig å bygge opp et større disposisjonsfond. Dette fondet er ved inngangen til nytt budsjettår minimalt. Derfor vil rådmannen anbefale at av de ledige midlene avsettes kr 1.477.000 til disposisjonsfond, mens resterende kr 5.029.000 benyttes til å finansiere nye tiltak.

Nærmere kommentarer og konsekvenser omtales under hvert enkelt ansvarsområde. Merk at flere av de tiltak som legges til rammene i ordinær drift øker rammene på ”varig” basis. De tiltak som rådmannen foreslår prioritert er lagt ved som siste side(r) under hvert enkelt virksomhetsområde. I tillegg er alle de prioriterte forslagene samlet bakerst i dokumentet. De tiltak som er foreslått fra

virksomhetene, men som rådmannen ikke har funnet rom for å prioritere, er skilt ut og legges ved i den videre politiske behandlingen som eget hefte.

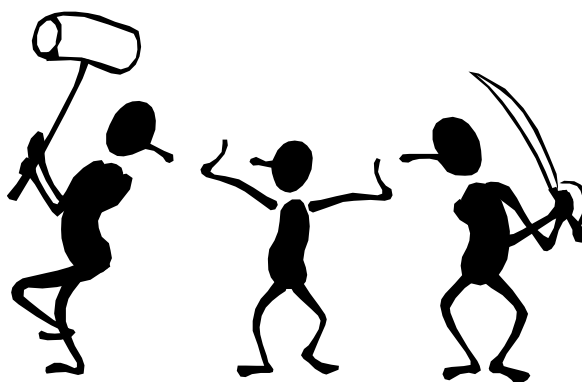
Bak i dokumentet ligger en samling hovedoversikter deri også de obligatoriske budsjettskjemaene etter forskriften. Merk at disse inkluderer alle endringsforslag og prioriteringer fra rådmannen – dvs. både konsekvensjusteringer og nye tiltak for hele den kommende planperioden.

Detaljert budsjett med fullstendig kontostreng legges som utrykt vedlegg under behandlingen av budsjettsaken.

Årsbudsjett for 2014 er første året i økonomiplanen for 2014 – 2017. Rådmannen viser til de innspill som fremkommer i virksomhetenes kommentarer.

Oppsummet foreslår rådmannen følgende disponering av ”ledige” midler etter foretatt konsekvensjustering:

Avsetning til disposisjonsfond	+ kr 1.477.000
Finansiering av nye tiltak	+ kr 5.029.000
Sum fordelt	= kr 6.506.000

Under følger budsjettkommentarer fra hver enkelt virksomhet. Dette inkluderer en kortfattet beskrivelse av virksomheten med tilhørende ansvarsområder, intern fordeling av tildelte budsjetttrammer, konsekvenser av tildelte budsjetttrammer, oversikt over økonomiplanperioden, strategiske mål, eventuelle tiltak ved redusert ramme og til slutt en oversikt over de eventuelle nye tiltak rådmannen foreslår for virksomheten i planperioden.

Budsjett 2014 med økonomiplan 2014-2017 for
POLITISK STYRING, FELLESUTGIFTER &
SENTRALADMINISTRASJON

Virksomhetens ansvarsområder

1010 Kommunestyre/formannskap	1405 Servicetorget
1015 Oppvekst- og omsorgsutvalg	1410 Innkjøp
1016 Plan- og miljøutvalg	1420 IKT Lokalt
1020 Støtte til politiske partier	1421 IKT Grenseregionen
1030 Stortings- og kommunevalg	1430 Sysselsetting
1040 Eldreråd	1440 Lærlingeordning
1045 Ungdomsråd	1450 Frikjøp tillitsvalgte
1060 Overformynderiet	1460 Ansvar/gruppelivsforsikring*
1070 Forlikråd	1470 Tilsk.ord. fra Husbanken
1080 Arbeidsmiljøutvalget	1480 Pedagogisk rådgivning
1090 Reserverte tilleggsbevilgninger	1490 Interkommunalt samarbeid
1100 Kontroll og tilsyn	1700 Kirker
1200 Rådmannskontoret	1710 Andre religiøse formål*
1300 Kommunekassen	1800 Barnehageadministrasjon
1400 Felles utgifter	1900 Alkoholavgifter/kontroll*
1400 Felles inntekter/utgifter	

*Ansvar utgår fra 2014

Virksomhetens årsverk

Virksomheten disponerer 78,05 årsverk fordelt på 24 ansatte. Tilsvarende i budsjettvedtak for 2013 var 17,37 årsverk. Netto økning i årsverk fra 2013 til 2014 henger sammen med ansettelse av pedagogisk ressurs førskole i løpet av 2013.

Stillingsressurs pr:	Ansvar							Totalt
	1200	1300	1405	1410	1415	1421	1480	
Ansatte	5	7	6	1	1	2	2	24
Årsverk	4,20	4,35	4,40	1,00	0,30	2,00	1,80	18,05

Under ansvar 1405 inngår 100% stilling konsulent der 80% forusettes dekkes ved refusjon sykepenger. Ansatte /årsverk under ansvar 1421 (IKT) er i samarbeid med Aremark kommune og Rømskog kommune – merk her at 0,8 årsverk er overført Aremark kommune fra 2014. Årsverk knyttet til politisk styring samt tillitsvalgte er holdt utenfor oppstillingen over.

Kort beskrivelse av virksomheten

Virksomheten kan deles inn i fem hovedområder:

1. Politisk styring (ansvarsområde 1010 – 1090)
2. Fellesutgifter (ansvarsområde 1100, 1400 – 1490, 1900)
3. Sentraladministrasjonen (ansvarsområde 1200 – 1300)
4. Barnehageadministrasjon (ansvarsområde 1800)
5. Kirke- og religiøse formål (ansvarsområde 1700 – 1710)

Rådmannskontoret (ansvar 1200) og Fellesinntekter/utgifter (ansvar 1400) innehar funksjonen servicetorg og inkluderer politisk sekretariat for formannskap, kommunestyre og utvalg. Kontoret innehar også økonomi-, plan- og personalfunksjonen på overordnet nivå. Dessuten inngår eiendomsforvaltning og beredskap. Kommunekassen (ansvar 1300) omfatter lønn, regnskap og skatteoppkreveroppgaver. IKT-Lokalt (ansvar 1420) dekker kommunens lokale IT-drift. Videre omfattes Pedagogisk rådgiving (ansvar 1480), Religiøse formål (ansvar 1700) som innbefatter overføring til kirker og andre trossamfunn samt Barnehageadministrasjonen (ansvar 1800). IKT-Grenseregionen (ansvar 1421) og Innkjøpsfunksjonen (ansvar 1410) er et interkommunalt samarbeid med Rømskog og Aremark kommuner.

Virksomhetens budsjettrammer på ansvarsområder

I budsjettforslaget har virksomheten fordelt rammen slik på virksomhetens ansvarsområder før eventuelt nye tiltak:

(kr x 1.000)

Ansvar	Budsjett 2014			Budsjett 2013 Netto*	Regnskap 2012 Netto
	Utgifter	Inntekter	Netto		
1010	2 155	-68	2 087	2 149	1 760
1015	134	0	134	133	155
1016	134	0	134	123	149
1020	60	0	60	60	60
1030	0	0	0	150	5
1040	21	0	21	20	18
1045	12	0	12	12	27
1050	0	0	0	0	34
1060	186	0	186	201	201
1080	244	0	244	243	292

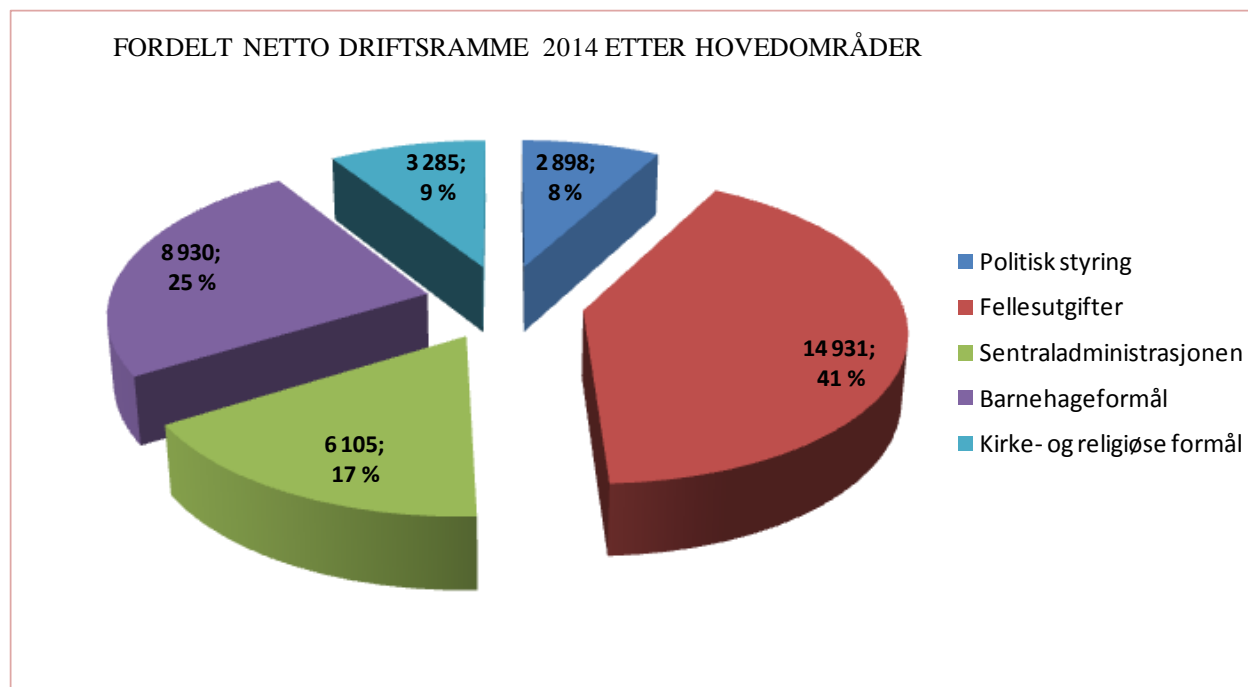
1100	558	0	558	543	610
1200	3 740	-340	3 400	3 263	3 221
1222	0	0	0	0	-16
1300	2 840	-173	2 667	2 655	2 557
1400	6 942	-312	6 630	6 230	1 755
1405	2 935	-842	2 093	2 058	1 829
1410	671	-337	334	328	312
1415	350	0	350	300	0
1420	1.187	-457	730	890	735
1421	3 696	-2.113	1 583	1 499	1 512
1430	510	0	510	485	602
1440	527	-300	227	227	432
1450	406	0	406	394	450
1460	0	0	0	500	385
1470	0	0	0	0	118
1480	1 098	0	1 098	755	251
1700	3 285	0	3 285	3 144	2 844
1710	0	0	0	170	234
1760	0	0	0	0	-2
1800	8 930	0	8 930	8 330	7 938
1900	0	0	0	0	3
Sum	40 621	-4 942	35 679	34 862	28 471

* Budsjett 2012 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2012

Rammefordeling etter de fem hovedområdene (kr x 1.000):

1. Politisk styring, netto kr 2.898
2. Fellesutgifter, netto kr 14.931 (derav kr 5.000 til felles pott lønnsoppgjør 2014)
3. Sentraladministrasjonen, netto kr 6.105
4. Barnehageformål, netto kr 8.930
5. Kirke- og religiøse formål, netto kr 3.285

Lønnsutgiftene fordeler seg i hovedsak slik etter artsgruppe:

Fast lønn:	63,0 %
Vikarer ved ferie:	0,0 %
Vikarer ved sykdom:	0,2 %
Variabel lønn:	13,4 %
Sosiale utgifter:	23,4 %
Sum:	100,0 %

Konsekvenser

Netto driftsramme for virksomheten er gjennom vedtatt konsekvensjustering justert for lønnsveksten fra 2013 som får full virkning i 2014 samt økte overføringer til ikke-kommunale barnehager – ellers er det kun marginale justeringer. Rådmannen anser at rammen sikrer videreføring at driften på samme nivå, men viser likevel til foreslåtte driftstiltak (se eget avsnitt om dette).

Merk at rammen er økt betydelig sammenlignet med 3 år tilbake. Dette henger i all hovedsak sammen med at øremerket tilskudd til barnehager ble en del av rammeoverføringen under ansvar 8400 fra og med 2011. Kommunens driftstilskudd til de ikke-kommunale barnehagene er økt betydelig fra 2011 til forslaget som nå foreligger for 2014. Ved siden av lønnsoppgjør, nivå på overføring av premiefond og premieavvik KLP, er nivået på barnehagetilskuddet det som gir størst usikkerhet med hensyn til budsjettammen.

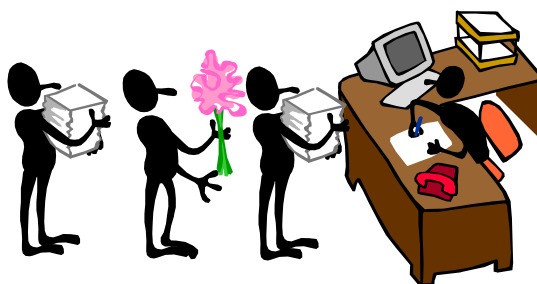
Økonomiplan driftsbudsjett

Virksomheten kjenner pr. nå ikke til utgifter og eller inntekter i kommende økonomiplanperiode utover det som er kommentert for 2014. Det er derfor før eventuelle nye tiltak kun korrigert for valgtutgifter med kr 150.000 hvert annet år i planperioden.

(kr x 1.000)

Drift	Regnskap 2012	Budsjett 2013*	Økoplan 2014	Økoplan 2015	Økoplan 2016	Økoplan 2017
Brutto driftsutgifter	35 039	39 092	40 621	40 771	40 661	40 771
Inntekter	-6 568	-4 230	-4 942	-4 942	-4 942	-4 942
Netto driftsutgifter	28 471	34 862	35 679	35 829	36 679	35 829

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av året.

Økonomiplan investeringsbudsjett

Inkludert rådmannens forslag til nye investeringstiltak (jfr. egen oversikt bak), blir rammen for investeringsbudsjett for denne virksomheten slik:

(kr x 1.000)

Investeringer	Regnskap 2012	Budsjett 2013*	Økoplan 2014	Økoplan 2015	Økoplan 2016	Økoplan 2017
Brutto investeringer	427	1 292	1 220	2 525	1 480	1 336
Bruk av lån	-341	-1 035	-980	-2 020	-1 185	-1 068
Bruk av avsetning	-44	0	0	0	0	0
Overføringer	-48	0	0	0	0	0
Annen finansiering	-938	0	0	0	0	0
Ikke finansiert/ overf fra drift	-944	257	240	505	295	268

*Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av året.

Dette omfatter investeringer innen IKT (skole og felles) samt kirkeformål. Alle foreslåtte investeringer i planperioden kommenteres nærmere bak i virksomhetens budsjettkommentar.

Strategiske mål

Følgende strategiske mål videreføres fra siste økonomiplanperiode:

- *God økonomistyring*
- *Lavere sykefravær*
- *Levere gode tjenester både internt og eksternt*
- *Videreutvikle interkommunalt samarbeid*

Dette er alle mål som det jobbes med kontinuerlig og som til enhver tid har stor fokus.

Kommunestyret vedtok gjennomgående målekart for Balansert målstyring (BMS) i møte 14.06.05. Dette inkluderer strategiske fokusområder med tilhørende resultatmål som alle virksomheter skal styre etter:

Effektiv ressursbruk / God økonomistyring:

Sentraladministrasjonen har gjennomgående stor fokus på rett og kostnadseffektiv drift i forhold til tjenesteproduksjonen. De siste årene er det foretatt flere organisatoriske justeringer som har hatt effektiviseringsgevinst samtidig som servicenivået er opprettholdt. Vedtatt resultatmål i forhold til godkjente avvik for egne rammer og KOSTRA-utvikling skal overholdes også i kommende planperiode.

Virksomhetenes ressursbruk vil fortsatt følges opp nøye gjennom året gjennom både skriftlig og muntlig rapportering. Alle eventuelle vesentlige avvik vil bli tatt tak i og søkt rettet opp i straks de er avdekket.

Gode tjenester / Brukermedvirkning:

Sentraladministrasjonen skal også i kommende planperiode yte gode tjenester der brukerne får anledning til å medvirke. Tjenestene måles bl.a. gjennom brukerundersøkelser. Resultater herfra skal sammen med andre tilbakemeldinger og egne erfaringer gi grunnlag for å hele tiden søke å bli enda bedre.

God service:

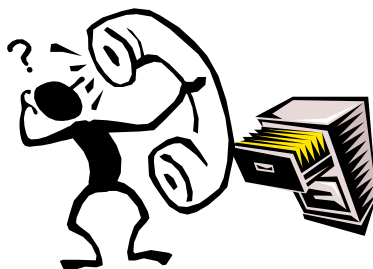
Sentraladministrasjonen skal yte god og riktig service til alle som henvender seg til enheten – det være seg fra innbyggerne, politikerne, ansatte eller eksterne.

Friske medarbeidere / Godt arbeidsmiljø:

Sentraladministrasjonen har tradisjonelt hatt lavt sykefravær, noe vi har som mål skal fortsette. Det fokuseres på godt arbeidsmiljø med fokus på opplevd samsvar mellom arbeidsoppgaver og tid. Gjennom medarbeiderundersøkelser måles arbeidsmiljøet og gir verdifull informasjon om eventuelt behov for endringer. Her er også de årlige medarbeidersamtalene viktig. Det skal etter planen gjennomføres en ny bred medarbeiderundersøkelse i 2015.

Kompetanseutvikling:

Sentraladministrasjonen dekker et stort spekter av fagfelt som i stor grad forventes å være oppdatert til enhver tid. Til dette fordres at det legges til rette for både vedlikehold og utvikling av medarbeidernes kompetanse. Dette kartlegges gjennom både medarbeiderundersøkelser og medarbeidersamtaler. Sentraladministrasjonen har som mål at alle som ønsker det og som trenger det skal få den nødvendige kompetanseutviklingen. I likhet med de siste årene foreslås det også for 2014 at det settes av en felles pott til kompetanseutvikling som fordeles på virksomhetene etter skjønn og/eller søknad i løpet av året.

Tiltak ved eventuelt redusert økonomisk ramme

Ved en eventuell pålagt reduksjon i driftsrammen vil virksomheten prioritere å ta ut/ redusere følgende:

(kr x 1.000)

Tiltak	Kostnad	Kommentar
Nedprioritering av arbeidsgiverkontrollen	50	I en periode nedprioritere arbeidsgiverkontrollen.
Nedprioritere kurs/ opplæring ansatte	150	Redusere løpende kompetanseheving ansatte.
Reduksjon stillingshjemler	250	Reduksjon i antall stillingshjemler innen virksomheten.

Prioriterte driftstiltak ved eventuelt høyere økonomisk ramme

Virksomhetene er som tidligere anmodet om å foreslå og konkretisere forslag til nye tiltak i kommende planperiode. Dette er tiltak som ikke ligger i virksomhetens konsekvensjusterte basisramme, men som eventuelt vil komme inn som tillegg – enten for en periode eller av ”varig” karakter.

De av tiltakene rådmannen prioriterer for denne virksomheten og som følgelig er lagt inn i forslag til budsjett og økonomiplan går frem under i form av egen rapport under. Rapporten er kjørt ut med

detaljert kontering samt forklaring/notat. Rapport uten detaljer ligger vedlagt bak i det samlede budsjettokumentet.

De tiltak som virksomheten har fremmet, men av ulike årsaker ikke er prioritert av rådmannen er skilt ut i eget vedleggshefte.

Planperiode:	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
--------------	------	------	------	------	-----------	--------

(kr x 1.000)

SA-01-14 TILSKUDD TIL IKKE-KOMMUNALE BARNEHAGER

Ansvar	1800	Barnehageadministrasjon					
Funksjon	201	Førskole					
Drift utgift:							
1370		500	1.000	1.000	1.000	3.500	3.500
Investering		0	0	0	0	0	0
Drift utgift		500	1.000	1.000	1.000	3.500	3.500
Drift inntekt		0	0	0	0	0	0
Finansiering		0	0	0	0	0	0
Sum		500	1.000	1.000	1.000	3.500	3.500

VIRKSOMHETSLEDER:

I basis driftsramme for 2013 er det bevilget i alt 8,3 mill. kroner for overføring til de private barnehagene i kommunen. Antatt regnskap for 2013 viser derimot hele 10,2 mill. kroner. Overføringene har økt betydelig de siste årene – fra ca 7,4 mill. kroner i 2011 til altså antatt 10,2 mill. kroner i 2013.

Som ledd i konsekvensjusteringer fra f.sak 28/32 er det allerede lagt inn en økning for 2014 på 0,6 mill. kroner til samlet regulert basisramme på 8,9 mill. kroner.

Forskrift om likeverdig behandling krever justeringer av tilskuddsatsene som følge av endrede barnetall i løpet av året, kompensasjon for lønnsoppgjør og endringer i rammene til den kommunale barnehagen. Ut fra historikken for 2011-2012, det vi nå ser blir endelig overføring for 2013 og med utgangspunkt budsjettforslaget fra vår kommunale barnehage, vil regulert basisramme fremdeles være for liten i forhold til beregnet overføring 2014. Prognosen for 2014 tilsier at rammen bør justeres opp med minimum kr 1.000.000. Videre utover i planperioden må dette trappes opp ytterligere med ca kr 200.000 pr år for å møte varslet økning av minimumssatsen opp til 100%.

RÅDMANNEN:

Rådmannen vurderer dette tiltaket som reelt og riktig å prioritere, men har ikke funnet rom for å møte dette fullt ut. Det foreslås kr 500.000 i 2014 og deretter kr 1.000.000 hvert av de øvrige årene i planperioden.

SA-02-14 IKT - ØKTE UTGIFTER

Ansvar	1421	IKT - Grenseregionen					
Funksjon	120	Administrasjon					
Drift utgift:							
1370		600	600	600	600	2.400	2.400
1429		143	143	143	143	572	572
Drift inntekt:							

1729	143-	143-	143-	143-	572-	572-
1750	350-	350-	350-	350-	1.400-	1.400-
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	743	743	743	743	2.972	2.972
Drift inntekt	493-	493-	493-	493-	1.972-	1.972-
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	250	250	250	250	1.000	1.000

VIRKSOMHETSLEDER:

Med helsereformen og elektronisk meldingsutveksling stilles det krav til «oppetid» og beredskap til IT-systemene som benyttes. Dette gjelder for helse og omsorg. Med beredskap menes det en vakt ordning som kan kontaktes når feil eller problemer oppstår med meldingsutvekslingen. Dette er noe som kan foregå til alle tider av døgnet uavhengig av helligdager. I tillegg må vi oppgradere systemene med overvåking og melding av feil slik at eventuelle problemer kan oppdages før de oppstår.

Merk at brutto merkostnad etter dette blir kr 743.000 pr år. Fratrullet kompensasjon mva og forutsatt økte andeler fra Aremark og Rømskog, bli netto merutgift for Marker kr 250.000 pr. år.

RÅDMANNEN:

Rådmannen vurderer dette tiltaket som reelt og riktig å prioritere. Forslaget fra virksomheten foreslås derfor gjennomført uendret.

SA-03-14 SYSSELSETTINGSTILTAK

Ansvar	1430	Syssetting				
Funksjon	273	Arbeidsrettede tiltak i kommunal regi				
Drift utgift:						
1370		20	50	75	100	245
Investering		0	0	0	0	0
Drift utgift		20	50	75	100	245
Drift inntekt		0	0	0	0	0
Finansiering		0	0	0	0	0
Sum		20	50	75	100	245

VIRKSOMHETSLEDER:

Regnskap fra de 5 siste årene viser klar underbudsjettering hva gjelder sysselsettingstiltak. De siste årene har det årlig blitt postert ca kr 600.000 mot et budsjett på kr 410.000. Dette gjelder i all hovedsak kjøp av tjenester fra INNOVI as. Rammen ble økt med kr 75.000 fra 2012 til 2013 og foreslås å økes med ytterligere kr 20.000 – kr 25.000 i hvert år i kommende planperiode – jfr. gjeldende økonomiplan.

RÅDMANNEN:

Rådmannen vurderer dette tiltaket som reelt og riktig å prioritere. Forslaget foreslås derfor gjennomført uendret.

SUM PRIORITERTE DRIFTSTILTAK I RÅDMANNENS BUDSJETTFORSLAG FOR DENNE VIRKSOMHETEN:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	1 263	1 793	1 818	1 843	6 717	6 717
Drift inntekt	-493	-493	-493	-493	-1 972	-1 972
Sum	770	1 300	1 325	1 350	4 745	4 745

Prioriterte investeringstiltak

Her følger presentasjon av de investeringstiltak foreslått av virksomheten som rådmannen anbefaler blir gjennomført. De tiltak som virksomheten har fremmet, men av ulike årsaker ikke er prioritert av rådmannen er skilt ut i eget vedleggshefte.

Planperiode:	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
--------------	------	------	------	------	-----------	--------

(kr x 1.000)

I-KRK-1-14 BRANNSIKRING, RØDENES KIRKE

Ansvar	1700	Kirker				
Funksjon	390	Den norske kirke				
Prosjekt	173	Brannalarmanlegg Rødenes kirke				
Investering:						
0200		0	800	0	0	800
0429		0	200	0	0	200
Drift utgift:						
1570		0	200	0	0	200
Drift inntekt:						
1728		0	200-	0	0	200-
Finansiering:						
0910		0	800-	0	0	800-
0970		0	200-	0	0	200-
Investering		0	1.000	0	0	1.000
Drift utgift		0	200	0	0	200
Drift inntekt		0	200-	0	0	200-
Finansiering		0	1.000-	0	0	1.000-
Sum		0	0	0	0	0

FELLESRÅDET:

Budsjettert i 2013 med kr 667.000. Det ble utlyst anbudskonkurranse på prosjektet i 2013. Kun ett anbud ble levert. Dette ble avvist med bakgrunn økonomi – jfr. budsjett. Fellesrådet ønsker nå at det budsjetteres med ytterligere kr 1.000.000 i 2014. De forutsetter da at allerede bevilget kr 667.000 også videreføres slik at samlet budsjett blir kr 1.667.000. Forslag fra Fellesrådet om gjennomføring i 2014.

RÅDMANNEN:

Rådmannen har etter nærmere vurdering av forslaget kommet til at dette bør gjennomføres, men har ikke funnet rom for å prioritere dette før i 2015. Merk at det her forutsettes finansiering ved opptak av eksterne lån.

I-KRK-2-14 FORNYING MUR UTVENDIG, RØDENES KIRKE

Ansvar	1700	Kirker				
Funksjon	390	Den norske kirke				
Prosjekt	174	Utbedring Rødenes kirke				
Investering:						
0250		180	0	0	0	180
0429		40	0	0	0	40
Drift utgift:						
1570		40	0	0	0	40
Drift inntekt:						
1728		40-	0	0	0	40-

Finansiering:						
0910	180-	0	0	0	180-	180-
0970	40-	0	0	0	40-	40-
Investering	220	0	0	0	220	220
Drift utgift	40	0	0	0	40	40
Drift inntekt	40-	0	0	0	40-	40-
Finansiering	220-	0	0	0	220-	220-
Sum	0	0	0	0	0	0

FELLESRÅDET:

Vedlikeholdet omfatter utbedring av skader på utvendige fasader. Spesifikt dreier det seg om utbedring av diverse sprekker, herunder glippe i muren på sørsiden. Utglidd mur på nordsiden, samt ødelagt veggspån på østveggen utbedres. I tillegg skal hele kirken kalkes. Forslag fra Fellesrådet om gjennomføring i 2014.

RÅDMANNEN:

Rådmannen har etter nærmere vurdering av forslaget kommet til at dette bør gjennomføres som foreslått fra Fellesrådet i 2014. Merk at det her forutsettes finansiering ved opptak av eksterne lån.

I-KRK-3-14 REHABILITERING AV TAK, ØRJE KIRKE

Ansvar	1700	Kirker				
Funksjon	390	Den norske kirke				
Prosjekt	176	Utbedring Ørje kirke				
Investering:						
0230		0	620	0	0	620
0429		0	155	0	0	155
Drift utgift:						
1570		0	155	0	0	155
Drift inntekt:						
1728		0	155-	0	0	155-
Finansiering:						
0910		0	620-	0	0	620-
0970		0	155-	0	0	155-
Investering	0	0	775	0	0	775
Drift utgift	0	0	155	0	0	155
Drift inntekt	0	0	155-	0	0	155-
Finansiering	0	0	775-	0	0	775-
Sum	0	0	0	0	0	0

FELLESRÅDET:

Rehabiliteringen gjelder taket på den opprinnelige kirken. Den ble bygget i 1931. Taket er skiferbelagt. Så langt er det ikke registrert vannskader, men det er problemer med at skiferen slipper taket og faller ned. Forslag fra Fellesrådet om gjennomføring i 2015.

RÅDMANNEN:

Rådmannen har etter nærmere vurdering av forslaget kommet til at dette bør gjennomføres som foreslått fra Fellesrådet i 2015. Merk at det her forutsettes finansiering ved opptak av eksterne lån.

I-KRK-4-14 NYTT VARMEANLEGG, ØYMARK KIRKE

Ansvar	1700	Kirker
Funksjon	390	Den norske kirke
Prosjekt	175	Varmeanlegg Øymark kirke

Investering:						
0200	0	0	585	0	585	585
0429	0	0	145	0	145	145
Drift utgift:						
1570	0	0	145	0	145	145
Drift inntekt:						
1728	0	0	145-	0	145-	145-
Finansiering:						
0910	0	0	585-	0	585-	585-
0970	0	0	145-	0	145-	145-
Investering	0	0	730	0	730	730
Drift utgift	0	0	145	0	145	145
Drift inntekt	0	0	145-	0	145-	145-
Finansiering	0	0	730-	0	730-	730-
Sum	0	0	0	0	0	0

FELLESRÅDET:

Et nytt varmeanlegg vil gi en mer miljøriktig oppvarming. Ved å kunne gjennomføre en rask oppvarming av kirken, for så å senke temperaturen etter arrangementer, vil interiør, kirkekunst og ikke minst orgelet bli bedre bevart. En slik varmestyring vil også redusere energikostnadene. Forslag fra Fellestrådet om gjennomføring i 2016.

RÅDMANNEN:

Rådmannen har etter nærmere vurdering av forslaget kommet til at dette bør gjennomføres som foreslått fra Fellestrådet i 2016. Merk at det her forutsettes finansiering ved opptak av eksterne lån.

I-KRK-5-14 NYTT VARMEANLEGG, RØDENES KIRKE

Ansvar	1700	Kirker					
Funksjon	390	Den norske kirke					
Prosjekt	178	Varmelegg, Rødenes kirke					
Investering:							
0200		0	0	0	370	370	370
0429		0	0	0	93	93	93
Drift utgift:							
1570		0	0	0	93	93	93
Drift inntekt:							
1728		0	0	0	93-	93-	93-
Finansiering:							
0910		0	0	0	370-	370-	370-
0970		0	0	0	93-	93-	93-
Investering		0	0	0	463	463	463
Drift utgift		0	0	0	93	93	93
Drift inntekt		0	0	0	93-	93-	93-
Finansiering		0	0	0	463-	463-	463-
Sum		0	0	0	0	0	0

FELLESRÅDET:

Et nytt varmeanlegg vil gi en mer miljøriktig oppvarming. Ved å kunne gjennomføre en rask oppvarming av kirken, for så å senke temperaturen etter arrangementer, vil interiør, kirkekunst og ikke minst orgelet bli bedre bevart. En slik varmestyring vil også redusere energikostnadene. Forslag fra Fellestrådet om gjennomføring i 2017.

RÅDMANNEN:

Rådmannen har etter nærmere vurdering av forslaget kommet til at dette bør gjennomføres som foreslått fra

Fellesrådet i 2017. Merk at det her forutsettes finansiering ved opptak av eksterne lån.

I-KRK-6-14 RESTAURERING DØPEFONT, RØDENES KIRKE

Ansvar	1700	Kirker					
Funksjon	390	Den norske kirke					
Prosjekt	177	Døpefont Rødenes kirke					
Investering:							
0250		0	0	0	98	98	98
0429		0	0	0	25	25	25
Drift utgift:							
1570		0	0	0	25	25	25
Drift inntekt:							
1728		0	0	0	25-	25-	25-
Finansiering:							
0910		0	0	0	98-	98-	98-
0970		0	0	0	25-	25-	25-
Investering		0	0	0	123	123	123
Drift utgift		0	0	0	25	25	25
Drift inntekt		0	0	0	25-	25-	25-
Finansiering		0	0	0	123-	123-	123-
Sum		0	0	0	0	0	0

FELLESRÅDET:

Døpefonten i Rødenes kirke er fra tidlig 1700-tall og er utført i tre. Den har en del skader. Norsk institutt for kulturminneforskning, NIKU, har utarbeidet en rapport som anbefaler at døpefonten restaureres. Forslag fra Fellesrådet om gjennomføring i 2017.

RÅDMANNEN:

Rådmannen har etter nærmere vurdering av forslaget kommet til at dette bør gjennomføres som foreslått fra Fellesrådet i 2017. Merk at det her forutsettes finansiering ved opptak av eksterne lån.

I-SA-1-14 IKT-UTSTYR, MARKER SKOLE

Ansvar	1420	IKT - Lokalt					
Funksjon	202	Grunnskole					
Prosjekt	205	Datamaskiner ved Marker skole					
Investering:							
0200		200	200	200	200	800	800
0429		50	50	50	50	200	200
Drift utgift:							
1570		50	50	50	50	200	200
Drift inntekt:							
1728		50-	50-	50-	50-	200-	200-
Finansiering:							
0910		200-	200-	200-	200-	800-	800-
0970		50-	50-	50-	50-	200-	200-
Investering		250	250	250	250	1.000	1.000
Drift utgift		50	50	50	50	200	200
Drift inntekt		50-	50-	50-	50-	200-	200-
Finansiering		250-	250-	250-	250-	1.000-	1.000-
Sum		0	0	0	0	0	0

VIRKSOMHETSLEDER:

Å bruke digitale verktøy er en av fem grunnleggende ferdigheter som er gjennomgående i alle fagplanene etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK 06). Dette forutsetter at skolen, elever og lærere, har tilgang på PCer som fungerer. Skolen har ca. 250 datamaskiner. Med en levetid på fire-fem år er det nødvendig med en utskifting av 50-60 maskiner hvert år. Videre er det behov for kjøp og installering av elektroniske tavler i alle klasserom.

RÅDMANNEN:

Rådmannen har etter nærmere vurdering av forslaget kommet til at dette bør gjennomføres som foreslått fra virksomhetsleder. Merk at det her forutsettes finansiering ved opptak av eksterne lån.

I-SA-2-14 IKT UTSTYR, FELLES

Ansvar	1420	IKT - Lokalt					
Funksjon	120	Administrasjon					
Prosjekt	424	IKT investeringer 2014					
Investering:							
0200		600	400	400	400	1.800	1.800
0429		150	100	100	100	450	450
Drift utgift:							
1570		150	100	100	100	450	450
Drift inntekt:							
1728		150-	100-	100-	100-	450-	450-
Finansiering:							
0910		600-	400-	400-	400-	1.800-	1.800-
0970		150-	100-	100-	100-	450-	450-
Investering		750	500	500	500	2.250	2.250
Drift utgift		150	100	100	100	450	450
Drift inntekt		150-	100-	100-	100-	450-	450-
Finansiering		750-	500-	500-	500-	2.250-	2.250-
Sum		0	0	0	0	0	0

VIRKSOMHETSLEDER:

Det vises til gjeldende økonomiplan der forutsettes et årlig beløp til IKT utstyr lokalt. For 2014 og de øvrige årene i planperioden foreslås satt av kr 500.000 årlig med tillegg av ytterligere kr 250.000 i 2014 i forbindelse med krav til meldingsutveksling som ledd i samhandlingsreformen. Dette dekker både innkjøp av nytt utstyr og løpende utskifting av eksisterende utstyr i Marker. Eventuelle investeringer i IKT samarbeidet med grensekommunene kommer som tillegg og legges frem som egen sak dersom det blir behov.

Kostnaden knyttet til samhandlingsreformen knyttes til pålagt meldingsutveksling på data. Vi trenger Visma Link (samhandlingsmotor) og Profilkom (til å ta i mot meldinger i Profil). I samarbeid med legekantoret. De er som regel 1 nivå når det gjelder å utveksle meldinger. I tillegg må man se på hva kommunen skal legge seg på når det gjelder supportløsninger. Dette vil være en engangskostnad.

RÅDMANNEN:

Rådmannen har etter nærmere vurdering av forslaget kommet til at dette bør gjennomføres som foreslått fra virksomhetsleder. Merk at det her forutsettes finansiering ved opptak av eksterne lån.

VIRKSOMHETSLEDER:

Det er flere år blitt satt av noen midler til tiltak i sentrum. Forrige år gikk mye av de avsatte midler til asfaltering av parkeringsplass ved rådhuset og fartsdumper.

Kommunens satsing på sentrum stimulerer også private til å gjennomføre tiltak. Midler foreslås avsatt for å kunne fortsette arbeidet med forskjøvning av sentrum.

RÅDMANNEN:

Rådmannen har etter nærmere vurdering av forslaget kommet til at dette bør gjennomføres som foreslått fra virksomhetsleder. Merk at det her forutsettes finansiering ved optak av eksterne lån.

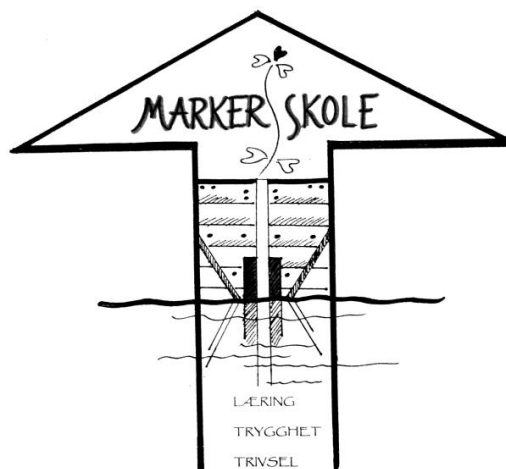
SUM PRIORITERTE DRIFTSTILTAK I RÅDMANNENS BUDSJETTFORSLAG FOR DENNE VIRKSOMHETEN:

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	250	250	250	250	1 000	1 000
Drift utgift	50	50	50	50	200	200
Drift inntekt	-50	-50	-50	-50	-200	-200
Finansiering	-250	-250	-250	-250	-1 000	-1 000
Sum	0	0	0	0	0	0
Eksternt lån	-200	-200	-200	-200	-800	-800
Bruk av fond	0	0	0	0	0	0
Tilskudd	0	0	0	0	0	0
Mva-komp	-50	-50	-50	-50	-200	-200
Sum finans	-250	-250	-250	-250	-1 000	-1 000

Budsjett 2014 med økonomiplan 2014-2017 for GRUNNSKOLE

Virksomhetens ansvarsområder

- 2040 Voksenopplæring i skoleverket
- 2060 Grunnskole
- 2070 Skolefritidsordningen

Ansvar 2000, 2010 og 2020 er fra og med budsjettåret 2014 lagt inn under ansvar 2060 Grunnskole.

Virksomhetens årsverk

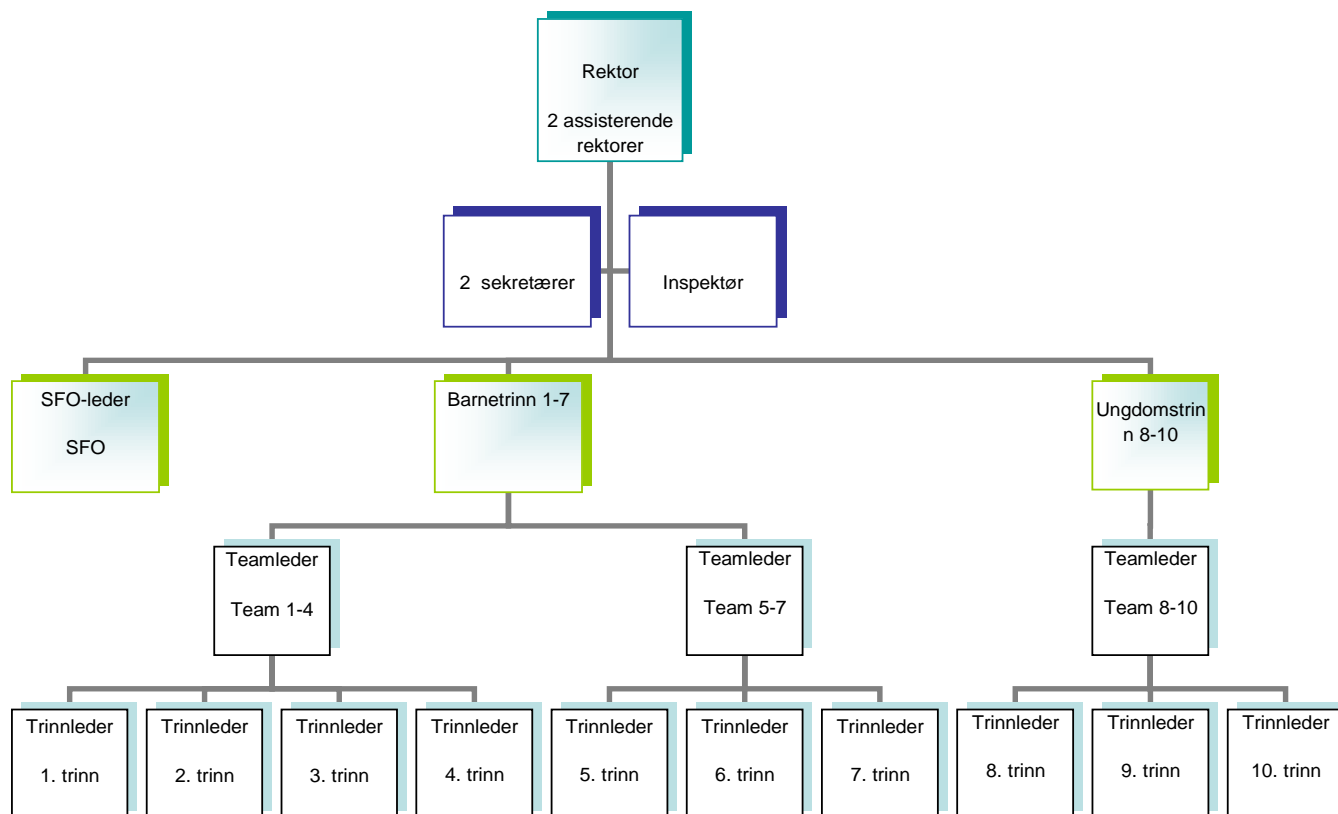
Virksomheten disponerer 57,56 årsverk fordelt på 77 ansatte. Tilsvarende i budsjettvedtak for 2013 var 58,44 årsverk.

Stillingsressurs pr: 01.10.2014	Ansvar			Totalt
	2040	2060	2070	
Ansatte	0	69	8	77
Årsverk	0,00	54,71	2,85	57,56

En reduksjon i årsverk skyldes bl.a. mindre behov for assistent til elever pga. flytting. Dette endres igjen fra høsten 2014, da antall skolebegynnere er høyere og vil medføre økt behov for pedagogressurs.

Kort beskrivelse av virksomheten

Virksomhetens hovedoppgave er undervisning, og at denne fører til optimal læring hos elevene. Skolen har 402 elever fordelt på 10 trinn, og 62 barn går på SFO (pr.01.10.2013). Organiseringen av skolen framgår av organisasjonskartet:

Inn under virksomheten hører også voksenopplæring i skoleverket

Virksomhetens budsjettrammer på ansvarsområder

I budsjettforslaget har virksomheten fordelt rammen slik på virksomhetens ansvars-

områder før eventuelt nye tiltak:

(kr x 1.000)

Ansvar	Budsjett 2014			Budsjett 2013	Regnskap 2012
	Utgifter	Inntekter	Netto	Netto*	Netto
2000	0	0	0	1 453	1 528
2010	0	0	0	347	486
2020	0	0	0	1 375	1 435
2040	800	-800	0	0	0
2060	44 816	-6 491	38 325	34 819	33 268
2070	1 652	-1 107	545	424	211
Sum	47 268	-8 398	38 870	38 418	36 928

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Lønnsutgiftene fordeler seg i hovedsak slik etter artsgruppe:

Fast lønn:	70,9 %
Vikarer ved ferie:	0,3 %
Vikarer ved sykdom:	2,3 %
Variabel lønn:	4,3 %
Sosiale utgifter:	22,2 %
Sum:	100,0 %

Konsekvenser

Skolens viktigste ressurs er de voksne som skal sørge for at elevene får den opplæringen de har rett på. Det er viktig å merke seg at kvaliteten på elevenes opplæring som oftest har stor sammenheng med graden av lærertetthet. Forskning viser at relasjonen mellom elev og lærer er en av de viktigste faktorene for å oppnå læring.

Det har lenge vært et mål, også politisk, å øke voksnetettheten i skolen for å ivareta tidlig innsats, NyGIV og innføringen av valgfag på ungdomstrinnet. Innenfor tildelt ramme har en ikke klart å øke voksnetettheten, men den er opprettholdt. Skolens drift påvirkes av at faktiske utgifter ikke blir tatt hensyn til under konsekvensjustering før virksomheten får tildelt sin basisramme.

Det gjenstår nå et trinn før innføring av valgfag for ungdomstrinnet er gjennomført for alle tre ungdomsskoletrinnene. Høsten 2014 får skolen ifl. de siste tallene 44 skolebegynnere. Dette betyr en økning fra to til tre pedagoger på 1. trinn. Utgifter til disse to formålene ble trukket ut av rådmannen ved konsekvensjustering av budsjetttrammen. Dette er derfor tatt med som tiltak ved en evt. høyere budsjettramme.

Økonomiplan driftsbudsjett

Økonomiplanen viser en videreføring av forslag til budsjett 2014 når det ikke tas hensyn til eventuelle nye driftstiltak som prioriteres inn:

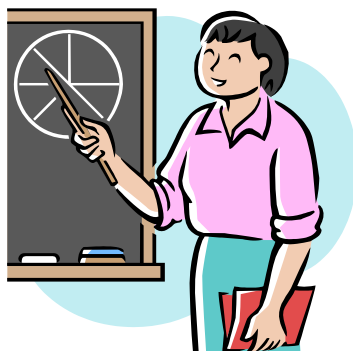
(kr x 1.000)

Drift	Regnskap 2012	Budsjett 2013*	Økoplan 2014	Økoplan 2015	Økoplan 2016	Økoplan 2017
Brutto driftsutgifter	45 603	44 290	47 268	47 268	47 268	47 268
Inntekter	-8 674	-6 022	-8.398	-8.398	-8.398	-8.398
Netto driftsutgifter	36 929	38 268	38 870	38 870	38 870	38 870

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Økonomiplan investeringsbudsjett

Virksomheten har ingen forslag til investeringstiltak i planperioden. Det vises likevel til forslag om årlig investering til IKT-utstyr i skolen som er budsjettert under sentral IKT.

Strategiske mål

Et partsammensatt utvalg har utarbeidet en overordnet målsetting for skolen i Marker som ble vedtatt i Kommunestyret 8. april 2008. Målene er kort formulert slik:

➔ Marker kommune har en god skole hvor kjennetegnene er **Læring – trygghet – trivsel**

Dette skal elevene oppleve gjennom

- fokus på grunnleggende ferdigheter
- et godt hjem – skolesamarbeid preget av dialog og fokus på elevenes læring
- godt kvalifiserte lærere
- rettferdige lærere
- trygghet og trivsel i skolehverdagen

I tillegg er Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK 06) og Opplæringsloven viktige styringsdokumenter for alle skoler.

Skolen er i gang med å utarbeide en ny utviklingsplan for årene 2013-2015, der fokuset er god klasseledelse. Dette skjer med utgangspunkt i Meld. St. 22 (2010-2011) og satsingen på ungdomstrinnet gjennom GNIST. På Marker skole vil planen gjelde hele skolen 1-10.

En viser for øvrig til lokale mål knyttet til behandling av tilstandsrapporten for Marker skole. (Kommunestyret 12.03.2013 Sak 12/13).

Effektiv ressursbruk / God økonomistyring:

Skolen har tradisjonelt sett holdt sine budsjetter innenfor kravet om +/- 1 % avvik, og driften tilpasses den rammen som blir tildelt, jfr. beskrivelse under konsekvenser. Det må likevel tilføyes at noen utgiftsposter er utenfor skolens kontroll, slike som utgifter til spesialundervisning og særskilt norskopplæring. Det samme gjelder noen inntektsposter som for eksempel refusjoner fra andre kommuner.

Gode tjenester / Brukermedvirkning:

Skolen har som mål å bedre læringsresultater på eksamen og på nasjonale prøver. Et overordnet interkommunalt mål for nasjonale prøver er at resultatene i løpet av en treårsperiode skal ligge rundt norsk gjennomsnitt. På elevundersøkelsen er målet å ha bedre resultater enn landsgjennomsnittet når det gjelder læring, trivsel og medvirkning. Når det gjelder mobbing, er det nulltoleranse. Dette er nærmere beskrevet i kommunestyresak 12/13 om lokale mål i tilstandsrapporten for Marker skole.

God service:

Skolen er opptatt av å yte god service og å være tilgjengelige og svare på forespørsler fra elever og foresatte. Opplæringslovens § 9a omhandler elevenes skolemiljø. Det generelle kravet i loven er at alle elever har rett til et godt fysisk og psykososialt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. I skolens brukerorganer blir det presisert hvor viktig det er at skolen får beskjed dersom disse rettighetene ikke blir ivaretatt. Et godt skole-hjem samarbeid er en viktig faktor for å nå skolens mål.

Friske medarbeidere / Godt arbeidsmiljø:

Det ble gjennomført medarbeiderundersøkelse for alle ansatte våren 2013. Undersøkelsen viser at de ansatte har svært ulik opplevelse av arbeidsmiljøet. Skolen har i samarbeid med tillitsvalgte, verneombud og rådmannen valgt å fokusere på mobbing og ledelse. I oppfølgingsarbeidet er det innhentet ekstern hjelp.

Arbeidsmiljø er fast tema på skoleledermøter og på medbestemmelsesmøter med de tillitsvalgte. Forslag til forbedringstiltak derfra er nyttige innspill til virksomhetens kontinuerlige arbeid med å sikre et godt arbeidsmiljø.

Det ble gjennomført medarbeidersamtaler med alle ansatte våren 2013. Sykefraværet 3.kvartal fordeler seg med 0 % (1,8 %) på administrasjon, 3,9 % (6,0 %) på grunnskole og 3,6 % (3,3 %) på SFO. Tallene i parentes gjelder 2. kvartal 2013. Det er gledelig å se at sykefraværet er lavere enn forrige kvartal, og det er godt innenfor målet på 4,5 % som er beskrevet i BMS-målekartet.

Kompetanseutvikling:

Marker har en skole i utvikling som har som mål å holde seg oppdatert innen nyere forskning når det gjelder elevenes læring. Nytt satsingsområde for årene 2013-2015 er klasseledelse. Det er stor tro på at dette satsingsområdet vil komme elevene til gode og gjøre Marker skole til en bedre læringsbedrift. I dette arbeidet innhentes kompetanse og veiledning fra HiØ. Når det gjelder videreutdanning, blir tysk og engelsk prioritert.

Tiltak ved eventuelt redusert økonomisk ramme

Ved en eventuell pålagt reduksjon i driftsrammen vil virksomheten prioritere å ta ut/ redusere følgende:

(kr x 1.000)

Tiltak	Kostnad	Kommentar
Reduksjon lønnsmidler, lærerstilling	598	Vil medføre lavere lærertetthet.

Prioriterte driftstiltak ved eventuelt høyere økonomisk ramme

Virksomhetene er som tidligere anmodet om å foreslå og konkretisere forslag til nye driftstiltak i kommende planperiode. Dette er driftstiltak som ikke ligger i virksomhetens konsekvensjusterte basisramme, men som eventuelt vil komme inn som tillegg – enten for en periode eller av ”varig” karakter.

De av driftstiltakene rådmannen prioriterer for denne virksomheten og som følgelig er lagt inn i forslag til budsjett og økonomiplan går frem under i form av egen rapport. Rapporten er kjørt ut med detaljert kontering samt forklaring/notat. Rapport for alle foreslåtte driftstiltak uten detaljer ligger vedlagt bak i det samlede budsjettdokumentet.

De driftstiltak som virksomheten har fremmet, men av ulike årsaker ikke er prioritert av rådmannen er skilt ut i eget vedleggshefte.

Planperiode:	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
			(kr x 1.000)			

SKO-2014-2 INNFØRING AV VALGFAG PÅ UNGDOMSTRINNET

Ansvar	2060	Grunnskole					
Funksjon	202	Grunnskole					
Drift utgift:							
1011		88	140	0	0	228	228
1099		12	42	0	0	54	54
Investering		0	0	0	0	0	0
Drift utgift		100	182	0	0	282	282
Drift inntekt		0	0	0	0	0	0
Finansiering		0	0	0	0	0	0
Sum		100	182	0	0	282	282

VIRKSOMHETSLEDER:

Siste årskull som får valgfag på ungdomstrinnet begynner på 8. trinn høsten 2014. Dette er obligatorisk og pålagt oss fra sentrale myndigheter, Meld. St.22(2010-2011). Utgiften til dette ble trukket ut av rådmannen ved konsekvensjustering av budsjetttrammen for 2014. Virksomheten foreslår at det settes av kr 182.000 for hvert av årene 2014 og 2015.

RÅDMANNEN:

Rådmannen vurderer dette tiltaket som reelt og riktig å prioritere. Forslaget foreslås derfor gjennomført, men med hensyn til den begrensede handlefriheten, foreslås at det settes av kr 100.000 i 2014 og kr 182.000 i 2015. Udekket beløp i 2014 forutsettes da dekket innen eksisterende driftsramme for virksomheten.

SUM PRIORITERTE DRIFTSTILTAK I RÅDMANNENS BUDSJETTFORSLAG FOR DENNE VIRKSOMHETEN:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	100	182	0	0	282	282
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Sum	100	182	0	0	282	282

Prioriterte investeringstiltak

Virksomheten har ingen forslag til nye investeringstiltak i planperioden.

Budsjett 2014 med økonomiplan 2014-2017 for GRIMSBY BARNEHAGE

Virksomhetens ansvarsområder

2300 Barnehage

Virksomhetens årsverk

Virksomheten disponerer 11,0 årsverk fordelt på 12 ansatte. Tilsvarende i budsjettvedtak for 2013 var 10,3 årsverk.

Stillingsressurs pr:	Ansvar 2300	Totalt
Ansatte	12	12
Årsverk	10,3	10,3

Virksomheten har nå 50 barn fordelt på fire avdelinger. Bemanningen er bestående av en styrer, fire pedagogiske ledere, en konstituert pedagogisk leder i 20%, to fagarbeidere, fire assistenter, en assistent til styrking av avdeling (100%), en lærling, en lærekandidat og en i språktrening fra NAV. Vi ser at vi får inn flere barn under 3 år. Disse barna teller dobbelt av det de over 3 år gjør.

Kort beskrivelse av virksomheten

Virksomheten har en styrer/virksomhetsleder og hver avdeling har en pedagogisk leder. To av avdelingene har en pedagogisk medarbeider, og de to andre har 2 pedagogiske medarbeidere + en styrking på den ene avdelingen. De pedagogiske lederne og styrer har møte en gang hver 14.dag. Her gis praktiske opplysninger og informasjon om avdelingene. En gang i måneden har de samme faglige møter, hvor man har med teori til temaer man ønsker å fordype seg i. Det kan være utemiljø og fysisk aktivitet, veiledning, barn og matematikk, med mer. Dette er i bunden tid og skal brukes til faglig oppdatering.

En gang hver 14. dag har avdelingene avdelingsmøte. Her legges/evalueres planer, man drøfter enkeltbarn og andre saker som kommer avdelingen til gode.

En gang i måneden er det personalmøte på kveldstid. Her blir det gitt praktiske opplysninger, gjennomgang av rutiner, evalueringer, men det er også faglige innslag. 5 ganger i året har vi hele planleggingsdager, hvor vi minst en av dagene har eksterne forelesere.

Som barnehage er vi forpliktet til å følge Lov om barnehager og Rammeplan. Vi er delaktige i store deler av barnets våkne tid, dessuten er vi viktige som forbilder og oppdragere. Det vi ser er at flere og flere barn er i barnehagen 80 % eller 100 %. De har også lengre dager i barnehagen enn tidligere. «Å passe barn» er ikke det tilbudet vi skal gi til våre brukere, vi skal være en pedagogisk virksomhet som skal yte kvalitet til brukerne. Vi som jobber i barnehagen er observatører, veiledere, i gang-settere, forbilder språklig og sosialt, meglere, «sykepleiere», lekepartnere, trygge og støttende voksne, bleiskiftarbeidere, lyttende, utforskende, nysgjerrige og noen ganger må vi bare ha et godt fang få å gi omsorg og trøst. Vi har aldersinndelt avdelingene, men har lav terskel for å gå på besøk til hverandre.

Virksomhetens budsjettrammer på ansvarsområder

I budsjettforslaget har virksomheten fordelt rammen slik på virksomhetens ansvarsområder før eventuelt nye tiltak:

(kr x 1.000)

Ansvar	Budsjett 2014			Budsjett 2013 Netto*	Regnskap 2012
	Utgifter	Inntekter	Netto		Netto
2300	6 310	-1 530	4 780	4 696	4 085
Sum	6 310	-1 530	4 780	4 696	4 085

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Lønnsutgiftene fordeler seg i hovedsak slik etter artsgruppe:

Fast lønn:	73,3 %
Vikarer ved ferie:	1,7 %
Vikarer ved sykdom:	1,9 %
Variabel lønn:	0,0 %
Sosiale utgifter:	23,2 %
Sum:	100,0 %

Konsekvenser

Barnehagedrift er ikke forutsigbart. Man kan ikke spå hvor mange som skal inn i barnehage, hvem som skal ha redusert plass, hvem som flytter, hvor mange søkere man får, osv. Til hoved-opptaket hadde vi 9 barn som ønsket plass i Grimsby, og vi hadde 8 som skulle over i skole og fire som byttet barnehage/flyttet. På vårparten kom det også inn 4 barn. Vi ser at flere og flere av de minste barna kommer inn i barnehagen, da blir det også flere voksne. På barn under tre år har vi tre voksne på 9 barn. På avdelingene der barna er over tre år er det tre voksne på 18 barn. Flere barn under tre år bidrar til en reduisering i antall barnehageplasser, og også en reduisering i foreldrebetaling.

Vi ser en stigende tendens av gråsonerbarn. Dette er barn som på ulike måte utfordrer eller faller utenfor, barn vi bruker tid på å observere og tilrettelegge for, barn som ikke har rett til hjelp fra PPT og som har et avvik i væremåte slik at vi må bruke ekstra mye tid på dette barnet. Vi ser at vi noen ganger kommer til kort i forhold til veiledning av foreldre. Dette er familier som faller mellom to stoler. Allikevel er det muligens et behov for å veilede foreldre, og det er vanskelig for oss i barnehagen når det går på ting vi ikke ser, men bare hører om. Her kunne vi hatt ett lavterskeltilbud som ikke gikk under barnevernstjenesten, og vi tenker at dette hadde vært et godt tilbud å gi.

Økonomiplan driftsbudsjett

Økonomiplanen viser en videreføring av forslag til budsjett 2014 når det ikke tas hensyn til eventuelle nye driftstiltak som prioriteres inn:

(kr x 1.000)

Drift	Regnskap 2012	Budsjett 2013*	Økoplan 2014	Økoplan 2015	Økoplan 2016	Økoplan 2017
Brutto driftsutgifter	5 656	6 301	6 310	6 310	6 310	6 310
Inntekter	-1 571	-1 605	-1 530	-1 530	-1 530	-1 530
Netto driftsutgifter	4 085	4 696	4 780	4 780	4 780	4 780

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Økonomiplan investeringsbudsjett

Det vises til budsjettforslag for Forvaltning, drift og vedlikehold vedr. tilbygg på barnehagen og omgjøring i 1. etasje. Virksomhetsleder ser behovet for å få en helhetlig barnehage, med kjøkken slik at alle får laget mat. Med forskjeller på rene og skitne soner. Vi tenker toaletter nok, og toaletter som er tilgjengelige fra utelekeplassen. Slik det er i dag må de gjennom «ren sone» for å komme på toalettet når de er ute. Pr i dag har de pedagogiske lederne ikke mulighet til å bruke sin ubundne tid i barnehagen, fordi vi ikke har arbeidsplasser til dem.

Utover forslaget om tilbygg, foreligger også ønske om investeringstiltak direkte underlagt virksomheten selv utover i planperioden. Inkludert rådmannens forslag til nye investeringstiltak (jfr. egen oversikt bak), blir rammen for investeringsbudsjett for denne virksomheten slik:

(kr x 1.000)

Investeringer	Regnskap 2012	Budsjett 2013*	Økoplan 2014	Økoplan 2015	Økoplan 2016	Økoplan 2017
Brutto investeringer	0	0	0	250	0	250
Bruk av lån	0	0	0	-200	0	-200
Bruk av avsetning	0	0	0	0	0	0
Overføringer	0	0	0	0	0	0
Annen finansiering	0	0	0	0	0	0
Ikke finansiert/ overf fra drift	0	0	0	50	0	50

*Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av året.

Dette omfatter nytt møblelement i barnehagen. Alle foreslåtte investeringer i planperioden kommenteres nærmere bak i virksomhetens budsjettkommentar.

Strategiske mål

Effektiv ressursbruk / God økonomistyring:

Virksomhetsleder skal til enhver tid ha god oversikt over barnehagens økonomi. Virksomheten har tradisjon i å komme i pluss. Inntekter og utgifter er stort sett stabile, men vi ser at bruker-betaling varierer og er vanskelig å beregne. Her må det tas hensyn til om barnet er under eller over tre år og om det har andre søsken i barnehagen, plasstørrelse, osv. Vi ser at vikarer ved sykdom krever en stor pott, ettersom vi sjelden kan unngå å sette i vikar.

Gode tjenester / Brukermedvirkning:

Barnehagen kan vise til gode brukerundersøkelser og får mange gode tilbakemeldinger. Videre kan vi også vise til det store søkertallet til den kommunale barnehagen. Dette viser at den har et godt rykte. Vi har fremdeles den lengste åpningstiden og har ikke stengt i skolens ferie. Vi tilbyr to foreldresamtaler og to foreldremøter i løpet av året. Her er det mulig med brukermedvirkning gjennom for eksempel gruppeoppgaver eller direkte tilbakemelding.

God service:

Vi føler at vi yter god service til våre brukere. Dette viser brukerundersøkelser og tilbakemeldinger vi får på foreldresamtaler eller i den daglige dialogen vi har med foreldre. Barnehagen har fremdeles åpen hele sommeren som den eneste barnehagen i kommunen.

Friske medarbeidere / Godt arbeidsmiljø:

Virksomheten har som mål å ha friske medarbeidere. Vi tror at trygghet, humor, glede, ærlighet, trivsel og en god latter er viktige faktorer her. Vi ser at nærværsprosenten ligger på ca. 96 % i snitt. Her ser vi at sesong og hva som går på huset er en medvirkende årsak.

Medarbeiderundersøkelser og medarbeidersamtaler indikerer at miljøet i barnehagen er meget bra. Vår styrke som virksomhet er at det er et lite miljø med kort vei til pedagogisk leder eller styrer.

Kompetanseutvikling:

Barnehagen ser nytten av at alle ansatte minst en gang i året deltar på eksterne forelesninger. Dette bidrar til refleksjon og en bevisstgjøring av arbeidet vi gjør med barn, og ikke minst gjør det noe med yrkesstoltheten å få faglig påfyll.

Vi er positive til at våre ansatte tar kurs, skoler eller videreutdanner seg. For tiden har vi en fagarbeider som tar førskolelærerutdanning og det samme gjør en av våre vikarer. Vi ser på dette som meget positivt, og går ut fra at dette er med på å øke kompetansen og bevisstheten i vår virksomhet. 2013 hadde vi med en avdeling på et interkommunalt samarbeid kalt "Innertier'n 4". Vi ser at deltagerne ble mer beviste på sin rolle i barnehagen, og de satte i gang mange tiltak som gjorde barnehagen bedre. Denne gangen var det også mulig å være med på PUB – små barns medvirkning. Det har en av de pedagogiske lederne benyttet seg av. Vi ønsker å delta på «Innertier'n 5», men nå vet vi at utgiftene til vikarer blir høye i forhold til de midlene vi har satt av i dag. Vi kommer til å veie dette opp mot utbyttet vi føler at vi vil få.

På planleggingsdager og personalmøtene våre har vi ofte innslag av faglig påfyll. Vi veileder ofte ansatte på utfordringer som finner sted i hverdagen. For tiden har vi en lærling og en lærekandidat på huset.

Tiltak ved eventuelt redusert økonomisk ramme

Ved en eventuell pålagt reduksjon i driftsrammen vil virksomheten prioritere å ta ut/ redusere følgende:

(kr x 1.000)

Tiltak	Kostnad	Kommentar
Reduksjon på innkjøp inv./utstyr	50	Dvs. at brukere får et noe dårligere tilbud. og de ansatte får det dårligere tilrettelagt.

Prioriterte driftstiltak ved eventuelt høyere økonomisk ramme

Virksomhetene er som tidligere anmodet om å foreslå å konkretisere forslag til nye tiltak i kommende planperiode. Dette er tiltak som ikke ligger i virksomhetens konsekvensjusterte basisramme, men som eventuelt vil komme inn som tillegg – enten for en periode eller av

”varig” karakter.

De av tiltakene rådmannen prioriterer for denne virksomheten og som følgelig er lagt inn i forslag til budsjett og økonomiplan går frem under i form av egen rapport. Rapporten er kjørt ut med detaljert kontering samt forklaring/notat. Rapport for alle foreslåtte tiltak uten detaljer ligger vedlagt bak i det samlede budsjettdokumentet.

De tiltak som virksomheten har fremmet, men av ulike årsaker ikke er prioritert av rådmannen er skilt ut i eget vedleggshefte.

Planperiode:	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
	(kr x 1.000)					

GR-1-14 ØKT BEMANNING GRIMSBY BARNEHAGE (FLERE BARN UNDER 3 ÅR)

Ansvar	2300	Grimsby barnehage				
Funksjon	201	Førskole				
Drift utgift:						
1010		140	0	0	0	140
1092		21	0	0	0	21
1098		2	0	0	0	2
1099		20	0	0	0	20
Investering		0	0	0	0	0
Drift utgift		183	0	0	0	183
Drift inntekt		0	0	0	0	0
Finansiering		0	0	0	0	0
Sum		183	0	0	0	183

VIRKSOMHETSLEDER:

Barnehagen har for tiden mange barn under tre år. Disse utgjør dobbel kostnad ettersom de teller for to og krever dobbelt så mange ansatte. 9 barn under 3 år krever 3 voksne, og 18 barn over 3 år krever 3 voksne. Virksomheten foreslår kr 366.000 for 2014.

RÅDMANNEN:

Rådmannen vurderer dette tiltaket som reelt og riktig å prioritere, men foreslår at det settes av midler i første omgang kun til vårhalvåret 2014 – dette da barnetallet fra høsten 2014 er ukjent.

GR-2-14 IKT-UTSTYR, GRIMSBY BARNEHAGE

Ansvar	2300	Grimsby barnehage				
Funksjon	201	Førskole				
Drift utgift:						
1200		48	0	0	0	48
1429		12	0	0	0	12
Investering		0	0	0	0	0
Drift utgift		60	0	0	0	60
Drift inntekt		0	0	0	0	0
Finansiering		0	0	0	0	0
Sum		60	0	0	0	60

VIRKSOMHETSLEDER:

IKT og trådløst nett finnes ikke på avdelingene. Vi skal i følge rammeplanen bruke digitale hjelpemidler sammen med barna. Dette er i dag ikke mulig i Grimsby barnehage. Det er heller ikke pc/nettbrett som barn kan bruke som verktøy i hverdagen.

RÅDMANNEN:

Rådmannen vurderer dette tiltaket som reelt og riktig å prioritere. Forslaget fra virksomheten foreslås derfor gjennomført uendret.

SUM PRIORITERTE DRIFTSTILTAK I RÅDMANNENS BUDSJETTFORSLAG FOR DENNE VIRKSOMHETEN:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	243	0	0	0	243	243
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Sum	243	0	0	0	243	243

Prioriterte investeringstiltak

Her følger presentasjon av de investeringstiltak foreslått av virksomheten som rådmannen anbefaler blir gjennomført. De tiltak som virksomheten har fremmet, men av ulike årsaker ikke er prioritert av rådmannen er skilt ut i eget vedleggshefte.

Planperiode:	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
--------------	------	------	------	------	-----------	--------

(kr x 1.000)

I-GRI-1-14 BORD OG STOLER, GRIMSBY BARNEHAGE

Ansvar	2300	Grimsby barnehage				
Funksjon	221	Forskolelokaler og skyss				
Prosjekt	231	Inventar Grimsby barnehage				
Investering:						
0200		0	200	0	0	200
0429		0	50	0	0	50
Drift utgift:						
1570		0	50	0	0	50
Drift inntekt:						
1728		0	50-	0	0	50-

Finansiering:						
0910	0	200-	0	0	200-	200-
0970	0	50-	0	0	50-	50-
Investering	0	250	0	0	250	250
Drift utgift	0	50	0	0	50	50
Drift inntekt	0	50-	0	0	50-	50-
Finansiering	0	250-	0	0	250-	250-
Sum	0	0	0	0	0	0

VIRKSOMHETSLEDER:

Barnehagen har kun store, tunge bord å sitte ved sammen med barna. De ønsker bord og stoler som er tilrettelagt for seg og sin størrelse.

RÅDMANNEN:

Virksomheten foreslår avsetning av kr 250.000 i 2014. Rådmannen foreslår at dette skyves ett år ut i tid med gjennomføring i 2015.

SUM PRIORITERTE INVESTERINGSTILTAK I RÅDMANNENS BUDSJETTFORSLAG FOR DENNE VIRKSOMHETEN:

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	0	250	0	0	250	250
Drift utgift	0	50	0	0	50	50
Drift inntekt	0	-50	0	0	-50	-50
Finansiering	0	-250	0	0	-250	-250
Sum	0	0	0	0	0	0
Eksternt lån	0	-200	0	0	-200	-200
Bruk av fond	0	0	0	0	0	0
Tilskudd	0	0	0	0	0	0
Mva-komp	0	-50	0	0	-50	-50
Sum finans	0	-250	0	0	-250	-250

Budsjett 2014 med økonomiplan 2014-2017 for FAMILIE OG HELSE

Virksomhetens ansvarsområder

- 3000 Administrasjon familie og helse
- 3100 Helsestasjon
- 3200 Fastlegekontor
- 3220 Helsehuset
- 3300 Tiltak psykisk helse
- 3400 Kommunefysioterapi
- 3410 Fysioterapitjenester
- 3600 Barnevernstjenesten

Virksomhetens årsverk

Virksomheten disponerer 18,92 årsverk fordelt på 25 ansatte. Tilsvarende i budsjettvedtak for 2013 var 18,34 årsverk.

Stillingsressurs pr:	Ansvar						Totalt
	3000	3100	3200	3300	3400	3600	
Ansatte	1	3	6	5	3	7	25
Årsverk	0,40	2,20	4,12	4,10	2,10	6,0	18,92

Det ble lagt inn en liten økning på helsesekretær legekantoret i forbindelse med 3 fastlege. Prosjekt rus er avsluttet i psykisk helse, og de er tilbake på grunnbemanning. Barnevernet har nå fått tilsatt og økt med 2 årsverk gjennom Fylkesmannen.

Kort beskrivelse av virksomheten

Virksomheten dekker mange fagområder med relevant helsefagpersonell. Avdelingene har hver sin avdelingsleder, som er faglig og økonomisk ansvarlig.

Hovedoppgavene til alle i virksomheten er å gi innbyggerne et tjenestetilbud som de har rett på ut fra sine individuelle behov. Det krever ansatte med en bred faglig kompetanse og evne til å samarbeide med annet fagpersonell innen og utenfor egen virksomhet. Dette samarbeidet foregår i det daglige arbeidet.

Lovverket til den enkelte avdeling setter krav til hva som skal utføres, samtidig som planverket som kommunal plan for barn og unge, rusmiddelpolitisk handlingsplan, plan for folkehelsearbeid, plan for psykisk helse og plan for helsestasjonsarbeidet i kommunen, danner grunnlaget for virksomhetens arbeid.

Helsestasjonen har ukentlige dager på skolen, hvor også barnevernstjenesten og psykisk helse blir tilkalt etter behov, slik at de er lett tilgjengelige for elevene. Disse har også dager inn i barnehagene. Hver måned er det samarbeidsmøter mellom alle instansene sammen med PPT og BUP, barne- og ungdomspsykiatri, hvor saker blir lagt fram til diskusjon enten anonymt eller etter samtykke med foreldre. Dette er en ønskelig måte å arbeide på, og har antagelig også gitt barnevernstjenesten flere utfordringer og meldte saker. De har da større mulighet til å gå tidligere inn i saker og gi mer forebyggende hjelpetiltak, før sakene blir så alvorlige at de vil kreve store inngrep.

Helsestasjon er faglig styrket gjennom ansettelse av jordmor med tilleggsutdanninger i blant annet psykoterapi, og skal gjennom tidlig intervensjon kunne avdekke behov for styrket innsats hos gravide og nyfødte. Åpen helsestasjon er også viktig tiltak i forhold til tidlig intervensjon. Helsestasjon har begynt med veiing og oppfølging av elever med overvekt, gjennom et prosjekt i samarbeid med fysio-/ergoterapi og ungdommens kulturhus, for å sette fysisk aktivitet i fokus.

Psykisk helse har vært gjennom en prosjektperiode i forhold til å styrke rustilbudet. Det er nå første hele året uten prosjektmidler, og alle brukerne skal få de tjenester de har rett på gjennom grunnbemanning. Stillingen i psykisk helse for barn og unge er knyttet til både helsestasjon og psykisk helse, med tett samarbeid med skole og barnevern. Det foreligger nå revidert plan for psykisk helse.

Fysioterapitjenesten får stadig økende ventelister, da stort sett alle som har vært operert kommer direkte tilbake til kommunen for opptrening. Det er vedtatt rehabiliteringsplan for kommunen. Denne vektlegger behovet for hverdagsrehabilitering, som vil gjøre at innbyggerne kan bo lengre hjemme. Både fysioterapi og ergoterapi er viktige fagpersoner som trenger å bli styrket i omfang, for å kunne dekke de behov som til enhver tid finnes.

Legetjenesten er nå stabilisert med tre fastleger, en turnuslege og legesekretærer. Dette ser ut til å være det riktige antall leger i forhold til innbyggernes behov.

Barnevernstjenesten i Marker har de siste 6 årene økt i omfang. Utgifter til fosterhjemsgodtgjøringer/akutt plasseringer har økt med 1,5 mill siste 6 år. Det skyldes flere barn som mottar tjenesten, men mest en utgiftsøkning pr barn. Den kommunale egenandelen på plasseringer i fosterhjem og statlige normer for det enkelte fosterhjems godtgjøring, har økt. Samtidig har også barnevernstjenesten gitt enkelte fosterhjem en høyere godtgjøring, for å kunne rekruttere og beholde.

Netto driftsutgift i barnevern per barn 0-17 i kommunen, har økt, men er ikke høyest i Indre Østfold. Andel netto driftsutgifter til barn som bor utenfor sin opprinnelige familie er økt de siste årene. Tilsvarende har andel netto driftsutgifter til barn som bor i sin opprinnelige familie blitt redusert.

Lønnsutgiftene til barnevernstjenesten har økt de siste år, da Fylkesmannen gradvis har tilført midler til nå 2 årsverk. Det har de gjort etter en vurdering av kommunens behov for stillinger, sammenlignet med øvrige kommuner i Østfold. Dette er stillinger som er fullfinansiert, men det er også slik at økt antall stillinger, gir økt aktivitet i forhold til saker.

Fristen for å vurdere nye meldinger blir stort sett overholdt, og andel meldinger som fører til tiltak har vært relativt høy. Det har blitt avsluttet 18 undersøkelser 1. halvår -13. Tilbakemelding på rapportering til Fylkesmannen for første halvår -13, viser at ikke all oppfølging rundt meldinger, tiltaksplaner og oppfølging av fosterhjem er godt nok ennå, og at det forventes derfra at dette følges opp.

Siste årene har også bruk av konsulenter økt. Det har vært i forbindelse med sakkyndig utredning, som det nå legges opp til at barnevernstjenesten må gjøre mer av selv. Det er i budsjettforslaget ikke lagt opp til mye konsulentbistand, da det forventes at de ansatte i tjenesten skal utføre mer av dette selv. Kommer det saker som skal opp i Fylkesnemnda om omsorgsovertagelser, vil det bli nødvendig med noe sakkyndig og juridisk bistand. To av de ansatte videreutdanner seg i familieterapi.

Helsehuset, Indre Østfold medisinske kompetansesenter ligger ansvarsmessig under denne virksomheten. Utgiftene til dette tilbudet har økt i omfang siste året, da det har blitt utvidet til å inneholde tidligere miljørettet helsevern og øyeblikkelig hjelp senger. Disse sengene har vært relativt godt benyttet fra Marker. I løpet av 2014 skal også tilbudet utøkes med sengeplasser for utskrivningsklare pasienter, som alternativt må inn på Marker bo og servicesenter. Kommunens andel av utgifter til Helsehuset, vil i 2014 øke med 1.117. i forhold til opprinnelig budsjett 2013. Av dette var det en økning i 2013 på kr 400`.

Virksomhetens budsjetttrammer på ansvarsområder

I budsjettforslaget har virksomheten fordelt rammen slik på virksomhetens ansvarsområder før eventuelt nye tiltak:

(kr x 1.000)

Ansvar	Budsjett 2014			Budsjett 2013	Regnskap 2012
	Utgifter	Inntekter	Netto	Netto*	Netto
3000	305	-5	300	300	125
3100	1 401	-49	1 352	1 317	1 133
3200	2 979	-797	2 182	2 245	2 407
3220	1 244	0	1 244	1 244	1 171
3300	2 868	-62	2 806	2 600	2 639
3400	1 130	-273	857	856	550
3410	752	0	752	752	732
3510	436	0	436	436	435
3600	6 608	-1 875	4 733	4 102	6 046
Sum	17 723	-3 061	14 662	13 852	15 238

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Lønnsutgiftene fordeler seg i hovedsak slik etter artsgruppe:

Fast lønn:	63,0 %
Vikarer ved ferie:	0,6 %
Vikarer ved sykdom:	2,0 %
Variabel lønn:	11,4 %
Sosiale utgifter:	23,0 %
Sum:	100,0 %

Konsekvenser

Budsjettrammer for 2014 dekker ikke virksomhetens utgifter til barnevernstjeneste og Helsehuset. For å få et budsjett i tråd med siste års regnskap på barnevernstjenesten, må det økes med 1,5 mill kroner. For Helsehuset mangler det 1,1 mill. kroner.

Økonomiplan driftsbudsjett

Økonomiplanen viser en videreføring av forslag til budsjett 2014 når det ikke tas hensyn til eventuelle nye driftstiltak som prioriteres inn:

(kr x 1.000)

Drift	Regnskap 2012	Budsjett 2013*	Økoplan 2014	Økoplan 2015	Økoplan 2016	Økoplan 2017
Brutto driftsutgifter	21 393	16 601	17 723	17 723	17 723	17 723
Inntekter	-6 032	-2 749	-3 061	-3 061	-3 061	-3 061
Netto driftsutgifter	15 361	13 852	14 662	14 662	14 662	14 662

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Økonomiplan investeringsbudsjett

Virksomheten har ingen forslag til nye investeringstiltak i planperioden.

Strategiske mål

Effektiv ressursbruk / God økonomistyring:

Lov pålagte tjenester gis etter lover og forskrifter til de brukere som har et behov. Brukerne blir flere, samtidig som rammene ikke øker tilsvarende og virksomheten utøver en effektiv ressursbruk. Alle avdelinger har fokus på økonomi, men barnevernstjenesten har ikke rammer tilpasset aktivitet.

Gode tjenester / Brukermedvirkning:

Virksomheten har fokus på å gi brukerne gode nok tjenester utfra de behov de har etter lover og forskrifter. Samarbeid og koordinering mellom de ulike ansvarene er satsningsområde. Det skal være brukermedvirkning på individnivå, og brukerundersøkelser blir gjennomført.

God service:

Brukerne skal oppleve at de får rask tilbakemelding og at det er kort saksbehandlingstid og ventetid for å få dekket en tjeneste som er innenfor den enkeltes behov etter lover og forskrifter.

Friske medarbeidere / Godt arbeidsmiljø:

Det skal tilrettelegges for at arbeidstakere har et fysisk og psykisk godt arbeidsmiljø slik at det lave sykefraværet opprettholdes. Det må være et tilfredsstillende antall personale til å møte de lovpålagte tjenester som ytes. Medarbeiderundersøkelsen blir fulgt opp i forhold til behov for utbedring av fysiske arbeidsforhold. Veiledning og medarbeidersamtaler benyttes.

Kompetanseutvikling:

Det skal tilrettelegges for at medarbeidere skal kunne delta på kurs og opplæring som er relevant for den daglige jobben og utviklingen av virksomhetens fagkompetanse. Videreutdanning blir gitt for to medarbeidere i barnevernstjenesten i familierapi.

Tiltak ved eventuelt redusert økonomisk ramme

Ved en eventuell pålagt reduksjon i driftsrammen vil virksomheten prioritere å ta ut/ redusere følgende

(kr x 1.000)

Tiltak	Kostnad	Kommentar
Reduksjon i stilling	350	Reduksjon av stillinger vil gå ut over tjenestetilbudet.

Prioriterte driftstiltak ved eventuelt høyere økonomisk ramme

Virksomhetene er som tidligere anmodet om å foreslå og konkretisere forslag til nye driftstiltak i kommende planperiode. Dette er driftstiltak som ikke ligger i virksomhetens konsekvensjusterte basisramme, men som eventuelt vil komme inn som tillegg – enten for en periode eller av ”varig” karakter.

De av driftstiltakene rådmannen prioriterer for denne virksomheten og som følgelig er lagt inn i forslag til budsjett og økonomiplan går frem under i form av egen rapport. Rapporten er kjørt ut med detaljert kontering samt forklaring/notat. Rapport for alle foreslåtte driftstiltak uten detaljer ligger vedlagt bak i det samlede budsjettdokumentet.

De driftstiltak som virksomheten har fremmet, men av ulike årsaker ikke er prioritert av rådmannen er skilt ut i eget vedleggshefte.

Planperiode:	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
			(kr x 1.000)			

FH-4-14 HELSEHUSET, ØKT TILSKUDD

Ansvar	3220	Legevakt					
Funksjon	241	Diagnose, behandling, rehabilitering					
Drift utgift:							
1375	500	500	500	500	2.000	2.000	
Investering	0	0	0	0	0	0	
Drift utgift	500	500	500	500	2.000	2.000	
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0	
Finansiering	0	0	0	0	0	0	
Sum	500	500	500	500	2.000	2.000	

VIRKSOMHETSLEDER:

Økte utgifter til Helsehuset med legevakt, øyeblikkelig hjelp senger og bruk av senger for utskrivningsklare pasienter, er for 2014 beregnet til å koste kr 2.360.000 for Marker kommune. Dette er midler som kommunen delvis får dekket gjennom samhandlingsreformmidler. I tillegg er det beregnet at kommunene skal kunne spare inn noe på å benytte plasser for utskrivningsklare pasienter som blir opprettet først med 4 senger fra

1.5.14 og samlet 9 senger fra 1.9.14. Døgnprisen for en seng er beregnet til kr 3.090. Et estimert tall utfra befolkningsgrunnlaget er beregnet til 0,3 sengeplass for Marker kommune, som er lagt inn i dette budsjettet med kr 111.000 og kr 260.000 ved utøkning til 9 senger. Bruk av disse sengene skal betales etter faktisk forbruk. Marker kommune har ikke hatt mange overliggenderdøgn tidligere på sykehuset, og kr 360.000 av budsjetterte midler, vil avhenge av faktisk forbruk. 2 mill. kroner er beregnet fastpris for kommunen. Budsjett for helsehuset vil bli vedtatt i repr.skapet før budsjett vedtas i Marker kommune.

RÅDMANNEN:

Virksomheten foreslår økt tilskudd på hele kr 1.000.000 i 2014 og de øvrige årene i planperioden. Ut fra medgått regnskap i 2013 ser rådmannen at det er avvik mellom budsjett og faktisk tilskudd, men vil begrense kompensasjonen til kr 500.000.

FH-5-14 BARNEVERN, RAMMEJUSTERING DRIFT

Ansvar	3600	Tiltak barne- og ungdomsvern					
Funksjon	244	Barnevernstjeneste					
Drift utgift:							
1270		100	0	0	0	100	100
Funksjon	252	Barnevernstiltak når barnet er plassert					
Drift utgift:							
1050		300	0	0	0	300	300
Investering		0	0	0	0	0	0
Drift utgift		400	0	0	0	400	400
Drift inntekt		0	0	0	0	0	0
Finansiering		0	0	0	0	0	0
Sum		400	0	0	0	400	400

VIRKSOMHETSLEDER:

Barnevernstjenesten har i flere år hatt et overforbruk i forhold til budsjett. Det skyldes antall kompliserte saker. Det har blitt gjort omsorgsovertagelser som har blitt kostbare. Tjenesten har fått flere ansatte gjennom midler fra Fylkesmannen, og det er tiltak både i og utenfor hjemmet som fosterhjem, besøkshjem og støttekontakter som er den store økende utgiftsposten. Det er lagt inn mindre bruk av konsulenter enn forbruk siste år, da en forutsetter at økning i personale og kompetanse dekker opp for dette. Videre kompetanseøkning i Kvellomodellen for å styrke tjenesten ytterligere er ønskelig. Kostnaden er lagt inn i det totale beløpet, som er beregnet ut fra dagens behov for tjenester. Totalt bør barnevernstjenestens budsjett økes med 1.5 mill.

RÅDMANNEN:

I virksomhetens opprinnelige forslag ligger samlet netto økning på 1,5 mil. kroner hvert av årene i planperioden med hhv. 0,1 mill kroner til kurs, 0,3 mill. kroner for tiltak når barnet ikke er plassert og 1,0 mill. kroner nå barnet er plassert. Rådmannen viser til den svært store økningen i utgifter til barnevern de siste årene – viser samtidig til kostradata samt uttale fra Telemarksforskning som viser at Marker bruker mye mer på dette området enn forventet ut fra antatt behov. Rådmannen vil derfor gjennom budsjettforslaget foreslå at det engasjeres ekstern bistand for gjennomgang av barneverntjenesten – jfr. gjennomført gjennomgang av virksomhet omsorg. Det foreslås satt av inntil 0,1 mill. kroner til dette formålet i 2014. Rådmannen vil da innhente tilbud fra flere aktuelle leverandører. Når rapport fra gjennomgangen foreligger vil denne legges frem for kommunestyret.

Rådmannen ser likevel av det uansett resultatet av gjennomgang av tjenesten, ikke kan forventes at det vil slå vesentlig ut i mindre utgifter umiddelbart. Det foreslås derfor en generell styrking av rammen også for 2014, men med et betydelig mindre beløp enn omsøkt, med 0,3 mill. kroner. Videre utover i planperioden forventes effektiviserings tiltak, jfr. gjennomgangen – slik at økningen ikke foreslås videreført utover i perioden.

Hva gjelder ønske om økte midler til kurs viser rådmannen til øremerket bevilling i Statsbudsjettet til kompetansetiltak innen barnevernet som kommunen kan søke om en andel av.

Rådmannen vil for øvrig også påpeke at virksomheten gjennom konsekvensjustering av rammene for 2014 allerede er tilført 0,3 mill. kroner sett i forhold til basisrammen 2013 (jfr. også gjeldende økonomiplan) - reel økning fra basisbudsjett blir da etter dette forslaget 0,6 mill. kroner.

FH1-14   ERGOTERAPEUTSTILLING, UTØKNING 50%

Ansvar	3400	Kommunefysioterapeut					
Funksjon	241	Diagnose, behandling, rehabilitering					
Drift utgift:							
1010		0	235	235	235	705	705
Investering		0	0	0	0	0	0
Drift utgift		0	235	235	235	705	705
Drift inntekt		0	0	0	0	0	0
Finansiering		0	0	0	0	0	0
Sum		0	235	235	235	705	705

VIRKSOMHETSLEDER:

Det ble i 2012 opprettet en 50 prosent stilling som ergoterapeut i Marker kommune. Denne stillingen kom i etterkant av samhandlingsreformen, som gir kommunene økt ansvar blant annet i forbindelse med rehabilitering. På et år har det vært ca144 henvisninger fordelt på ca 111 personer. Henvisningene går på alt fra behov for en rullator til behov for ukentlig motorisk trening, og kommer i forhold til alle aldersgrupper.

Ergoterapeuten jobber på en samhandlende, prosess- og løsningsorientert måte, og bygger opp under menneskers motivasjon og initiativ til et aktivt, selvstendig liv ut fra egne verdier og mål. Kartlegging av 1) brukers aktivitetsfunksjon og 2) omgivelser for aktivitet er grunnlaget for videre tiltak. Samarbeid med andre aktører, brukers pårørende, og andre aktører i brukers nettverk er viktig, ikke minst med bruker selv.

I forhold til barn gjelder oftest henvisningene vurdering og tiltak ifht finmotorikk, ADL-aktiviteter og det fysiske miljøet rundt barnet. Det innebærer tiltak som funksjonstrening, trening i ADL, kompetanseøkning hos barnet og personer i nærmiljøet og hjelpemiddelformidling. Når det gjelder voksne er oftest henvisningene i forhold til vurdering og tiltak i ADL-aktiviteter og det fysiske miljøet rundt.

Ergoterapi er en del av et helhetlig tilbud ved kommunens rehabiliteringsavdeling. De fleste vil få et tilbud om ergoterapi i løpet av oppholdet, det kan være kartlegging ifht mental og fysisk funksjon, funksjonstrening, ADL trening, hjemmebesøk og tilrettelegging av hjemmet. Dette er viktig for at pasientene skal kunne komme raskt hjem, og at alle som har behov for plass kan komme inn. Hverdagsrehabilitering er viktig å kunne innføre og gjennomføres av alle yrkesgrupper som jobber i forhold til rehab.pasienter. Det vil kort sagt si tilrettelegge for at pasienter skal trene og utføre aktiviteter i det daglige, i stedet for at andre gjør oppgavene for de og bruker lengre tid på rehabiliteringsprosessen. Dette er også nevnt som behov i evalueringsrapporten som er utarbeidet for omsorg.

RÅDMANNEN:

Rådmannen vurderer dette tiltaket som reelt og riktig å prioritere, men finner ikke rom for dette før i 2015.

SUM PRIORITERTE DRIFTSTILTAK I RÅDMANNENS BUDSJETTFORSLAG FOR DENNE VIRKSOMHETEN:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	900	735	735	735	3 105	3 105
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Sum	900	735	735	735	3 105	3 105

Prioriterte investeringstiltak

Det er ikke foreslått noen investeringstiltak i planperioden fra denne virksomheten.

Budsjett 2014 med økonomiplan 2014-2017 for NAV

Virksomhetens ansvarsområder

3810 Nav
3830 Flyktningetiltak

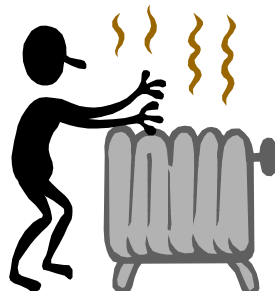
Virksomhetens årsverk

Virksomheten disponerer 2,3 årsverk fordelt på 4 ansatte. Tilsvarende i budsjettvedtak for 2013 var også 2,3 årsverk.

Stillingsressurs pr:	Ansvar 3810	Totalt
Ansatte	4	4
Årsverk	2,3	2,3

Kort beskrivelse av virksomheten

NAV-kontoret har ansvar for å gi råd og veiledning til sosialhjelpsmottakere og utbetale økonomisk sosialhjelp. Vi skal gi gjeldsrådgivning både til de som mottar ytelser fra virksomheten, men også til de brukerne som står i fare for å få økonomiske problemer. I tillegg ligger arbeidet med flyktninger i virksomheten.

Virksomhetens budsjetttrammer på ansvarsområder

I budsjettforslaget har virksomheten fordelt rammen slik på virksomhetens ansvarsområder før eventuelt nye tiltak:

(kr x 1.000)

Ansvar	Budsjett 2014			Budsjett 2013	Regnskap 2012
	Utgifter	Inntekter	Netto	Netto*	Netto
3810	5 029	-585	4 444	4233	4271
3830	1 070	-1 400	-330	-168	-505
Sum	6 099	-1 985	4 114	4 065	3 766

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Lønnsutgiftene fordeler seg i hovedsak slik etter artsgruppe:

Fast lønn:	41,2 %
Vikarer ved ferie:	0,0 %
Vikarer ved sykdom:	5,4 %
Variabel lønn:	37,7 %
Sosiale utgifter:	15,7 %
Sum:	100,0 %

Konsekvenser

Det er vanskelig å forutsi/styre hvor mye penger vi bruker. I og med at vi i hovedsak leverer lovpålagte tjenester, kan vi ikke gi avslag selv om vi overskrider budsjettet. Det er spesielt økonomisk sosialhjelp som er en utfordring i vår virksomhet.

Økonomiplan driftsbudsjett

Økonomiplanen viser en videreføring av forslag til budsjett 2014 når det ikke tas hensyn til eventuelle nye driftstiltak som prioriteres inn:

(kr x 1.000)

Drift	Regnskap 2012	Budsjett 2013*	Økoplan 2014	Økoplan 2015	Økoplan 2016	Økoplan 2017
Brutto driftsutgifter	6 273	5 940	6 099	6 099	6 099	6 099
Inntekter	-2 507	-1 875	-1 985	-1 985	-1 985	-1 985
Netto driftsutgifter	3 766	4 065	4 114	4 114	4 114	4 114

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Økonomiplan investeringsbudsjett

Virksomheten har ingen forslag til investeringstiltak i planperioden.

Strategiske mål

Effektiv ressursbruk / God økonomistyring:

Månedlige regnskapsrapporteringer fra virksomhetsleder til rådmannen fører til god kontroll på økonomien, og eventuelle avvik oppdages tidlig.

Gode tjenester / Brukermedvirkning:

Vi skal gi tjenester etter sosialtjenesteloven. Målet er å i størst mulig grad finne tiltak og virkemidler som gjør brukeren i stand til å forsørge seg selv. Snitt stønadslengde på mottatt sosialhjelp for ungdom skal være kortere enn 3 måneder. Andel med sosialhjelp som hovedinntektskilde skal være under 25 %.

God service:

Flere brukerundersøkelser viser at brukerne våre er fornøyd med servicen fra NAV-kontoret. Resultatet på brukerundersøkelsen skal være like god eller bedre enn resultatene i 2013.

Friske medarbeidere / Godt arbeidsmiljø:

Det jobbes kontinuerlig med arbeidsmiljøet i virksomheten, og vi fokuserer på nærværarbeidet. Sykefraværet skal ikke overstige 4,5 %.

Kompetanseutvikling:

Vi deltar på kompetansehevende tiltak i regi av Fylkesmannen og NAV Østfold. I tillegg har vi gode tradisjoner for kollegaveiledning som vil bli opprettholdt.

Tiltak ved eventuelt redusert økonomisk ramme

Ved en eventuell pålagt reduksjon i driftsrammen vil virksomheten prioritere å ta ut/ redusere følgende:

(kr x 1.000)

Tiltak	Kostnad	Kommentar
Redusere stillinger	200	Virksomheten yter i hovedsak lovpålagte tjenester. Vi har ikke et stort administrasjonsbudsjett som vi ev. kan spare inn på. Dersom vi må redusere utgiftene må det gjøres ved å redusere stillinger.

Prioriterte driftstiltak ved eventuelt høyere økonomisk ramme

Virksomhetene er som tidligere anmodet om å foreslå og konkretisere forslag til nye driftstiltak i kommende planperiode. Dette er driftstiltak som ikke ligger i virksomhetens konsekvensjusterte basisramme, men som eventuelt vil komme inn som tillegg – enten for en periode eller av ”varig” karakter.

Denne virksomheten har ingen forslag til nye driftstiltak for kommende planperiode.

Prioriterte investeringstiltak

Virksomheten har ingen forslag til nye investeringstiltak for kommende planperiode.

Budsjett 2014 med økonomiplan 2014-2017 for UTVIKLINGSHEMMEDE

Virksomhetens ansvarsområder

4300 Tilrettelagte bo og aktivitetstilbud

Virksomhetens årsverk

Virksomheten disponerer 12,5 årsverk fordelt på 23 ansatte. Tilsvarende i budsjettvedtak for 2013 var 10,5 årsverk.

Stillingsressurs pr:	Ansvar	Totalt
	4300	
Ansatte	23	23
Årsverk	12,5	12,5

Virksomhetsleder har 80% kontor og 20% i miljøet. Fagansvarlig har 45% kontor og 35% i miljøet. Det er 21 ansatte i tillegg, hvorav 4 jobber ved Tunet dagsenter og resterende i turnus ved Lilleveien bofellesskap. Vi har pr i dag vakante stillinger i helgene som vi ikke har ansatt noen i ennå.

Kort beskrivelse av virksomheten

Ansvarsområdet består av ett bofellesskap med 7 leiligheter, dagsenter med tilrettelagte tilbud i forhold til hver enkelt brukers behov og hjemmeboende i Marker kommune med en utviklingshemmet diagnose. Ved Lilleveien bor det 7 brukere og vi har pr i dag 7 brukere ut i kommunen.

Virksomhetens budsjetttrammer på ansvarsområder

I budsjettforslaget har virksomheten fordelt rammen slik på virksomhetens ansvarsområder før eventuelt nye tiltak:

(kr x 1.000)

Ansvar	Budsjett 2014			Budsjett 2013	Regnskap 2012
	Utgifter	Inntekter	Netto	Netto*	Netto
4300	8 134	-768	7 366	7 330	6 109
Sum	8 134	-768	7 366	7 330	6 109

Lønnsutgiftene fordeler seg i hovedsak slik etter artsgruppe:

Fast lønn:	65,9 %
Vikarer ved ferie:	2,5 %
Vikarer ved sykdom:	6,3 %
Variabel lønn:	0,0 %
Sosiale utgifter:	25,3 %
Sum:	100,0 %

Konsekvenser

Forutsatt at det ikke blir vesentlige endringer i brukergruppen, vil de foreslåtte budsjetttrammene være tilstrekkelige for fortsatt god og forsvarlig drift.

Økonomiplan driftsbudsjett

Økonomiplanen viser en videreføring av forslag til budsjett 2014 når det ikke tas hensyn til eventuelle nye driftstiltak som prioriteres inn:

(kr x 1.000)

Drift	Regnskap 2012	Budsjett 2013*	Økoplan 2014	Økoplan 2015	Økoplan 2016	Økoplan 2017
Brutto driftsutgifter	6 578	7 803	8 134	8 134	8 134	8 134
Inntekter	-469	-473	-768	-768	-768	-768
Netto driftsutgifter	6 109	7 330	7 366	7 366	7 366	7 366

Økonomiplan investeringsbudsjett

Virksomheten har ingen forslag til nye investeringstiltak i kommende planperiode.

Strategiske mål

Effektiv ressursbruk / God økonomistyring:

Vi rapporterer til Rådmannen en gang pr. måned slik at avvik kan lett oppdages og økonomien planlegges.

Gode tjenester / Brukermedvirkning:

Vi ønsker å yte gode tjenester til våre brukere som skal ha anledning til påvirkning i eget liv.

God service:

Vi ønsker å yte god service til våre brukere og deres pårørende.

Friske medarbeidere / Godt arbeidsmiljø:

Vi holder fokus på et godt arbeidsmiljø og riktige arbeidsteknikker for å holde ansatte friske og fornøyde.

Kompetanseutvikling:

Mål for virksomheten er kompetanseheving i forhold til hver enkelte brukers livssituasjon/sykdomsbilde. Viktig at de ansatte er trygge på dette område og kan gi hver enkelt bruker en meningsfull hverdag.

Tiltak ved eventuelt redusert økonomisk ramme

Ved en eventuell pålagt reduksjon i driftsrammen vil virksomheten prioritere å ta ut/ redusere følgende:

(kr x 1.000)

Tiltak	Kostnad	Kommentar
Reduksjon i vikarbruk.	100	Om vi må redusere ytterligere på rammen kan det bli en stor utfordring. Vi har pr i dag ikke mer bemanning enn det som kreves for å ha en lovlig og forsvarlig drift. Vi har et så lite budsjett som stort sett består av lønn, så det er vanskelig å se evt. andre kuttområder.

Prioriterte driftstiltak ved eventuelt høyere økonomisk ramme

Virksomhetene er som tidligere anmodet om å foreslå å konkretisere forslag til nye driftstiltak i kommende planperiode. Dette er driftstiltak som ikke ligger i virksomhetens konsekvensjusterte basisramme, men som eventuelt vil komme inn som tillegg – enten for en periode eller av ”varig” karakter.

De av driftstiltakene rådmannen prioriterer for denne virksomheten og som følgelig er lagt inn i forslag til budsjett og økonomiplan går frem under i form av egen rapport. Rapporten er kjørt ut med detaljert kontering samt forklaring/notat. Rapport for alle foreslåtte driftstiltak uten detaljer ligger vedlagt bak i det samlede budsjettdokumentet.

De driftstiltak som virksomheten har fremmet, men av ulike årsaker ikke er prioritert av rådmannen er skilt ut i eget vedleggshefte.

Denne virksomheten har forslag til nytt driftstiltak, men dette er ikke prioritert inn av rådmannen (se vedlegg).

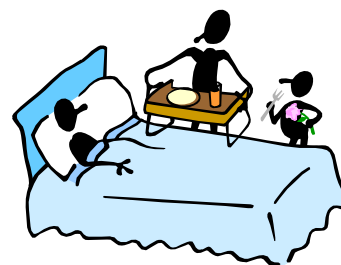
Prioriterte investeringstiltak

Virksomheten har ingen forslag til nye investeringstiltak for kommende planperiode – se likevel ikke-prioriterte tiltak vedlikehold Tunet under virksomhet FDV.

Budsjett 2014 med økonomiplan 2014-2017 for PLEIE OG OMSORG

Virksomhetens ansvarsområder

4700	Administrasjon
4710	Institusjon og hjemmetjeneste
4720	Brukerstyrt personlig assistent
4730	Hjemmehjelp
4740	Dagavdeling
4750	Kjøkken
4760	Kantine
4770	Støttekontakt
4771	Avlastning
4772	Omsorgslønn

Virksomhetens årsverk

Virksomheten disponerer 66,32 årsverk fordelt på 113 ansatte. Tilsvarende i budsjettvedtak for 2013 var 65,84 årsverk.

Stillingsressurs pr:	Ansvar							Totalt
	4700	4710	4720	4730	4740	4750	4760	
Ansatte	5	91	5	7	1	3	1	113
Årsverk	3,30	53,70	1,19	3,20	0,8	2,00	0,54	64,73

Det er redusert 0,60 stilling på personalkonsulent og ansatt 0,60 stilling på økonomikonsulent. Ansvar 4710 – Budsjett 2013 – detaljoversikt lønn, her var vakansene lagt inn feil. For budsjett 2014 har vi rettet opp dette slik at antall årsverk er nå riktig ut fra bemanningsplan. Stillingshjemplene er de samme i 2014 som de var i 2013, men justert ned fra 65,84 til 64,73 i samsvar med kommunestyrets vedtak om innsparingstiltak i k.sak 54/13.

Kort beskrivelse av virksomheten

Pleie og Omsorg er den største virksomheten i Marker kommune. Den er også den mest komplekse, da vi har 24 timers tjenester. Vi yter tjenester til en stor del av Markers befolkning.

Vi har i dag en virksomhetsleder og to avdelingssykepleiere. Virksomhetsleder har det øverste administrative ansvaret. Avdelingssykepleierne har det nærmeste faglige og personalmessige ansvaret. Vi har også en personalkonsulent med ansvar for turnus, lønn og innleie av vakter. Denne stillingen ble redusert til 40 % etter kommunestyrevedtak september 2013. Det ble ansatt en økonomikonsulent i 60 % stilling fra juli 2013.

Virksomhetens budsjetttrammer på ansvarsområder

I budsjettforslaget har virksomheten fordelt rammen slik på virksomhetens ansvarsområder før eventuelt nye tiltak:

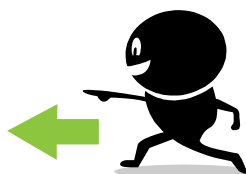
(kr x 1.000)

Ansvar	Budsjett 2014			Budsjett 2013	Regnskap 2012
	Utgifter	Inntekter	Netto	Netto*	Netto
4700	5 231	-2 748	2 483	2 568	2 249
4710	46 053	-10 650	35 403	35 159	35 015
4720	2 536	-1 430	1 106	1 205	2 924
4730	1 635	-360	1 275	937	1 068
4740	500	-130	370	360	339
4750	2 585	-515	2 070	1 757	2 038
4760	619	-659	-40	-105	9
4770	409	0	409	524	390
4771	532	0	532	449	664
4772	574	0	574	620	643
Sum	60 674	-16 492	44 182	43 464	45 339

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Lønnsutgiftene fordeler seg i hovedsak slik etter artsgruppe:

Fast lønn:	63,3 %
Vikarer ved ferie:	7,3 %
Vikarer ved sykdom:	3,9 %
Variabel lønn:	2,5 %
Sosiale utgifter:	23,0 %
Sum:	100,0 %

Konsekvenser

1. Statlig overføring for Brukerstyrt personlig assistent (BPA) for ressurskrevende brukere har det vist seg å bli mindre refusjon på en først antatt. I 2013 la vi inn en merinntekt på 1,4 mill. kroner. Vi fikk kun refundert kr 431.000. For budsjett 2013 er det en differanse på – kr 900.000. De faktiske kostnadene i BPA er 2,8 mill. kroner. I budsjett 2013 er det budsjettet med 1,8 mill. kroner. Dette gir en antatt merutgift for BPA på 1,9 mill. kroner.
2. Samhandlingsreformen gjør at kostnadene til helseforetaket (SØF) stadig øker og vi legger opp til en kostnad på 4,1 mill. kroner. I budsjett for 2013 er det lagt inn 3,4 mill. kroner, hvilket gir en merkostnad på 0,7 mill. kroner på budsjett for 2014. Pr. i dag er den månedlige a-konto utgiften på over 0,3 mill. kroner.
3. Medisinske forbruksvarer må økes med 0,5 mill. kroner for å opprettholde dagens forbruk.
  - a. Smitteregime. Pr. 1.10.2013 har vi brukt 330” kroner for å returnere smitteavfall. Dette er ren avfallshåndtering som lovverket pålegger oss å gjøre.
  - b. Utstyr til smitteregime – spesialhansker, stellefrakker, dette beløper seg til ca 100” i året. Dette er nytt fra sommeren 2012 og har da blitt tilført kostnadene i omsorg.
  - c. VRESMITTE fra sykehus – alle som har vært innlagt på sykehus blir screenet for smitte. I påvente av svar som tar 2-4 dager må vi gjennomføre smitteregime på alle pasientene som blir tilbakeført til enten institusjon eller hjemmetjeneste.
  - d. ESBLSMITTE betyr resistent for resistente bakterier. Dette er en forholdsvis nyoppdaget smittekilde som har eskalert det siste året. De pasientene som får påvist denne smitten vil ha dette resten av sitt liv, og institusjon og hjemmetjenesten må bruke smitteutstyr som koster mye penger. Anslagsvis 100” i året.
  - e. Sårutstyr – tidligere fikk pasienten innskrevet i hjemmetjenesten dette på blå resept. Nå må omsorg bære alle disse kostnadene. Dette var gjeldene fra 1.1.2013.
  - f. Samhandlingsreformen – vi får pasienter tidlig tilbake fra sykehus som krever mere medisinsk behandling som f.eks intravenøsbehandling. Dette utstyret må omsorg dekke.
  - g. Inkontinensutstyr – bleier og kateter. Nær sagt alle pasientene bruker inkontinensutstyr, dette kan være bleier eller kateter.

Marker kommune har en avtale med Mediq Norge som leverer alt av medisinsk forbruksmateriell. De varsler en prisøkning fra 2014 på ca 7% og henviser til avtalen. Samlefacturaene fra Mediq Norge – disse er ikke splittet opp i de forskjellige kategorier pr. nå. Vi tenker å få til en splitting fremover for å synliggjøre de faktiske kostnadene pr. enhet.

4. Marker Kommune fikk tildelt 4,2 mill. kroner fra staten i forbindelse med Samhandlingsreformen det første året. Vi valgte å øke stillingsstørrelsen fra 20 til 40% stilling på sykehjemslege. Vi har i dag 42 plasser på sykehjemmet. Vi brukte noe av midlene til å ansette en ergoterapeut i kommunen. Dette var en faggruppe som vi ikke hadde fra før. Vi ser det som viktig med tanke på helse- og forebyggende arbeid for Marker Kommunes befolkning. Hva gjelder

medfinansiering til sykehusbehandling betalte vi første halvåret i 2012 kr 252.000 a konto hver måned. Etter avregning i juni 2012 økte dette til kr 329.000 pr. måned. Dette beløpet har bare økt gjennom 2013. I dag betaler vi kr 343.000 i måneden.

Erfaringer med samhandlingsreformen i 2013 viser at det er vanskelig for PLO å planlegge tjenestene og ressursene. Vi får i dag flere pasienter hjem til kommunen som har behov for behandling. Dette fordi mange ikke er ferdig med medikamentell behandling på sykehuset Vi er pålagt å yte helsehjelp til alle kommunens innbyggere. Det har vært stor pågang på sykehjemsplasser, både langtids- og korttidsplasser. Vi har også mange pårørende som ønsker avlastning i form av en korttidsplass på MBSS. I og med at vi gir mange tjenester gir det seg utslag i både mat, medisiner, medisinsk utstyr og personell ressursene. Disse utgiftene har også økt som en følge av Samhandlingsreformen.

Behovet for kompetanse blant pleiepersonell er økende i forhold til hvilke oppgaver vi får. Vi er sårbare med sykepleier tettheten ved fravær som sykdom og ferier. Dette er et moment som må tas med i forhold til ufrivillig deltid. Vi har til nå greid å unngå overligge døgn på sykehus. Dette hadde vært en ekstra kostnad på kr 4.000 pr. døgn.

Økonomiplan driftsbudsjett

Økonomiplanen viser en videreføring av forslag til budsjett 2014 når det ikke tas hensyn til eventuelle nye driftstiltak som prioriteres inn:

(kr x 1.000)

Drift	Regnskap 2012	Budsjett 2013*	Økoplan 2014	Økoplan 2015	Økoplan 2016	Økoplan 2017
Brutto driftsutgifter	60 339	62 009	60 674	60 674	60 674	60 674
Inntekter	-15 000	-18 545	- 16 492	- 16 492	- 16 492	- 16 492
Netto driftsutgifter	45 339	43 464	44 182	44 182	44 182	44 182

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Økonomiplan investeringsbudsjett

Inkludert rådmannens forslag til nye investeringstiltak (jfr. egen oversikt bak), blir rammen for investeringsbudsjett for denne virksomheten slik:

(kr x 1.000)

Investeringer	Regnskap 2012	Budsjett 2013*	Økoplan 2014	Økoplan 2015	Økoplan 2016	Økoplan 2017
Brutto investeringer	0	25 100	12 925	125	0	0
Bruk av lån	0	-12 800	-100	-100	0	0
Bruk av avsetning	0	-80	0	0	0	0
Overføringer	0	-7 200	0	0	0	0
Annen finansiering	0	0	-12 800	0	0	0
Ikke finansiert/ overf fra drift	0	5 020	25	25	0	0

Dette inkluderer salg av nye omsorgsboliger med innløsning av tidligere opptatt lån samt nytt møblement på bogruppene. For kommentarer til investeringsbudsjettet vises til oversikten over prioriterte investeringstiltak for bakerst i virksomhetens budsjettomtale.

Strategiske mål

Effektiv ressursbruk / God økonomistyring:

Riktig tjeneste på riktig sted. Viser til Telemarsforskning sin rapport. Denne vil bli jobbet videre med. Viser også til målekart for Marker bo og Servicesenter. Effektiv ressursbruk, god økonomistyring. Samsvar mellom budsjett og regnskap, månedlige rapporteringer, tertialrapport. Resultatmål +/-0,5% - 1%.

Gode tjenester / Brukermedvirkning:

Brukerundersøkelser skal gjennomføres i 2014 med spesiell vekt på om det har skjedd endringer siden forrige undersøkelse. Tiltak for aktiviteter er satt i gang og det blir spennende å se hvordan dette vil slå ut på brukerundersøkelsen.

God service:

Kort saksbehandlingstid ved søknad om omsorgstjenester. Brukerne skal føle seg ivaretatt på en ordentlig måte. Det skal utvises stor respekt for brukerne.

Friske medarbeidere / Godt arbeidsmiljø:

Rause medarbeidere som viser glede ved det sosiale miljøet, og som opplever samsvar mellom oppgaver og tid. Det skal være rom for faglig og personlig utvikling. Dette skal måles i medarbeidersamtalen i 2014.

Kompetanseutvikling:

Krav om godkjent kompetanse ved en eventuell utvidelse eller nyansettelse i stilling.

Tiltak ved eventuelt redusert økonomisk ramme

Ved en eventuell pålagt reduksjon i driftsrammen vil virksomheten prioritere å ta ut/ redusere følgende:

(kr x 1.000)

Tiltak	Kostnad	Kommentar
Stenge korttids-avdelingen	1.000	Si opp fast ansatte.

Prioriterte driftstiltak ved eventuelt høyere økonomisk ramme

Virksomhetene er som tidligere anmodet om å foreslå og konkretisere forslag til nye driftstiltak i kommende planperiode. Dette er driftstiltak som ikke ligger i virksomhetens konsekvensjusterte basisramme, men som eventuelt vil komme inn som tillegg – enten for en periode eller av ”varig” karakter.

De av driftstiltakene rådmannen prioriterer for denne virksomheten og som følgelig er lagt inn i forslag til budsjett og økonomiplan går frem under i form av egen rapport. Rapporten er kjørt ut med detaljert kontering samt forklaring/notat. Rapport for alle foreslåtte driftstiltak uten detaljer ligger vedlagt bak i det samlede budsjettdokumentet.

De driftstiltak som virksomheten har fremmet, men av ulike årsaker ikke er prioritert av rådmannen er skilt ut i eget vedleggshefte.

Planperiode:	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
--------------	------	------	------	------	-----------	--------

(kr x 1.000)

OMS-1-14 OMSORG, RAMMEJUSTERING DRIFT

Ansvar	4710	Institusjon og hjemmetjenesten				
Funksjon	253	Helse- og omsorgstjenester i institusjon				
Drift utgift:						
1110		0	300	500	800	1.600
Funksjon	255	Medfinansiering somatiske tjenester				
Drift utgift:						
1400		200	300	600	800	1.900

Ansvar Funksjon	4720 254	Brukerstyrt personlig assistent Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende					
Drift utgift:							
1270		900	1.000	1.000	1.000	3.900	3.900
Drift inntekt:							
1810		900	900	900	900	3.600	3.600
Investering		0	0	0	0	0	0
Drift utgift		1.100	1.600	2.100	2.600	7.400	7.400
Drift inntekt		900	900	900	900	3.600	3.600
Finansiering		0	0	0	0	0	0
Sum		2.000	2.500	3.000	3.500	11.000	11.000

VIRKSOMHETSLEDER:

Medisinske forbruksvarer må økes med kr 500.000,- for å opprettholde dagens forbruk. Smitteregime. Pr. 1.10.2013 har vi brukt kr 330.000 for å returnere smitteavfall. Dette er ren avfallshåndtering som lovverket pålegger oss å gjøre. Se utfyllende kommentarer under overskriften "konsekvenser" i tekstdelen.

Samhandlingsreformen gjør at kostnadene til helseforetaket (SØF) stadig øker og vi legger opp til en kostnad på kr 4 116.000. I budsjett for 2013 er det lagt inn kr 3 380.000, dette gir en merkostnad på kr 736.000 på budsjett for 2014. Pr. i dag er den månedlige a-konto utgiften på kr 343.000.

Statlig overføring for brukerstyrt personlig assistent (BPA) for ressurskrevende brukere har det vist seg å bli mindre refusjon på en først antatt. I 2013 la vi inn en merinntekt på 1,4 millioner, vi fikk kun refundert kr 431.000. For budsjett 2013 er det en differanse på – kr 900.000. De faktiske kostnadene i BPA er 2,8 millioner kroner. I budsjett 2013 er det budsjettert med 1,8 millioner. Dette gir en merutgift for BPA på 1,9 million kroner.

RÅDMANNEN:

I virksomhetens opprinnelige forslag var det ønske om netto tilført kr 3.136.000 hvert av årene i planperioden fordelt med kr 500.000 til medisinske forbruksvarer, kr 736.000 til medfinansiering somatiske tjenester (samhandlingsreformen), kr 1.000.000 til kjøp av eksterne tjenester BPA (Brukerstyrt personlig ass.) og kr 900.000 i reduserte overføringer fra staten ifm. ressurskrevende brukere. Rådmannen har ikke funnet rom for å møte dette fullt ut, men foreslår å tilføre netto kr 2.000.000 i 2014 og deretter ytterligere årlig økning med kr 500.000 hvert av de øvrige årene i planperioden. Rammen for 2014 blir da ca 46,8 mill. kroner.

Dette må anses som generell oppjustering av driftsrammen for å møte krav og forventning om realistisk budsjett. Gjennom dette har virksomhetens netto ramme økt med hele 9 mill. kroner el nær 25% de siste 4 årene. Rådmannen vil for øvrig også påpeke at virksomheten gjennom konsekvensjustering av rammene for 2014 allerede er tilført 0,3 mill. kroner sett i forhold til basisrammen 2013 (jfr. også gjeldende økonomiplan).

SUM PRIORITERTE DRIFTSTILTAK I RÅDMANNENS BUDSJETTFORSLAG FOR DENNE VIRKSOMHETEN:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	2 000	2 500	3 000	3 500	11 000	11 000
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Sum	2 000	2 500	3 000	3 500	11 000	11 000

Prioriterte investeringstiltak

Her følger presentasjon av de investeringstiltak foreslått av virksomheten som rådmannen anbefaler blir gjennomført. De tiltak som virksomheten har fremmet, men av ulike årsaker ikke er prioritert av rådmannen er skilt ut i eget vedleggshefte.

Planperiode:	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
			(kr x 1.000)			

I-OMS-1-14 MØBLER PÅ BOGRUPPENE, MBSS

Ansvar	4710	Institusjon og hjemmetjenesten				
Funksjon	261	Institusjonslokaler				
Prosjekt	471	Møbler MBSS				
Investering:						
0200	100	100	0	0	200	200
0429	25	25	0	0	50	50
Drift utgift:						
1570	25	25	0	0	50	50
Drift inntekt:						
1728	25-	25-	0	0	50-	50-
Finansiering:						
0910	100-	100-	0	0	200-	200-
0970	25-	25-	0	0	50-	50-
Investering	125	125	0	0	250	250
Drift utgift	25	25	0	0	50	50
Drift inntekt	25-	25-	0	0	50-	50-
Finansiering	125-	125-	0	0	250-	250-
Sum	0	0	0	0	0	0

VIRKSOMHETSLEDER:

Møbler på bogrupperne. Spisestue stolene på bogrupperne trenger å bli skiftet ut. De er nå snart ti år gamle og det er stor slitasje. Gjengene er utslitte. Engangskostnad i 2014 er anslått til på kr 250.000.

RÅDMANNEN:

Rådmannen har etter nærmere vurdering av forslaget kommet til at dette bør gjennomføres som foreslått, men vil foreslå en fordeling over 2 år – dvs. kr 125.000 for hvert av årene 2014 og 2015. Merk at det her forutsettes finansiering ved optak av eksterne lån.

I-OMS-2-14 OMSORGSBOLIGER, SALG

Ansvar	5125	Kommunale boliger				
Funksjon	265	Kommunalt disponerte boliger				
Prosjekt	470	Omsorgsboliger				
Investering:						
0511	12.800	0	0	0	12.800	12.800
Finansiering:						
0670	12.800-	0	0	0	12.800-	12.800-
Investering	12.800	0	0	0	12.800	12.800
Drift utgift	0	0	0	0	0	0
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	12.800-	0	0	0	12.800-	12.800-
Sum	0	0	0	0	0	0

VIRKSOMHETSLEDER:

Det er vedtatt bygging av 10 nye omsorgsboliger ved Braarudjordet gjennom budsjett 2013. Det er forutsatt videresalg av boligene i 2014. Antatt salg vil gi kr 12.800.000 – motpost blir avdrag på opptatt byggelån for prosjektet.

RÅDMANNEN:

Tiltaket er i tråd med gjeldende økonomiplan og foreslås gjennomført uendret.

SUM PRIORITERTE INVESTERINGSTILTAK I RÅDMANNENS BUDSJETTFORSLAG FOR DENNE VIRKSOMHETEN:

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	12 925	125	0	0	13 050	13 050
Drift utgift	25	25	0	0	50	50
Drift inntekt	-25	-25	0	0	-50	-50
Finansiering	-12 925	-125	0	0	-13 050	-13 050
Sum	0	0	0	0	0	0
Eksternt lån	-100	-100	0	0	-200	-200
Bruk av fond	0	0	0	0	0	0
Tilskudd/salg	-12 800	0	0	0	-12 800	-12 800
Mva-komp	-25	-25	0	0	-50	-50
Sum finans	-12 925	-125	0	0	-13 050	-13 050

Budsjett 2014 med økonomiplan 2014-2017 for FORVALTNING, DRIFT OG VEDLIKEHOLD

Virksomhetens ansvarsområder

5101	Vannforsyning	5123	Sentrumsgården
5102	Avløp og rensing	5124	Marker Bo og Servicesenter
5103	Renovasjon	5125	Kommunale boliger
5104	Brannvesen	5126	Markerhallen
5105	Feiervesen	5130	Renhold rådhuset
5110	Drift og vedlikehold	5131	Renhold Grimsby barnehage
5111	Felles maskinpark	5132	Renhold Marker skole
5113	Idrettsparken	5133	Renhold sentrumsgården
5114	Veier og gater	5134	Renhold Marker Bo og Services
5120	Rådhuset	5135	Renhold kommunale boliger.
5121	Grimsby barnehage	5136	Renhold Markerhallen
5122	Marker skole		

Virksomhetens årsverk

Virksomheten disponerer 24,9 årsverk fordelt på 46 ansatte. Tilsvarende i budsjettvedtak for 2013 var 24,9 årsverk.

Stillingsressurs pr:	Ansvar							Totalt
	5101	5102	5103	5104	5105	5110	5113	
Ansatte	7	11	1	17	3	7	1	0
Årsverk	1,75	2,6	0,15	1,06	1,3	3,35	0,2	0,00
Stillingsressurs pr:	Ansvar							Totalt
	5120	5121	5122	5123	5124	5125	5126	
Ansatte	2	1	1	1	1	1	1	0
Årsverk	0,85	0,25	0,95	0,15	0,75	0,55	0,3	0,00

Stillingsressurs pr:	Ansvar							Totalt
	5130	5131	5132	5133	5134	5135	5136	
Ansatte	3	1	7	1	4	1	2	46
Årsverk	1,7	0,58	4,8	0,51	2,55	0,25	0,55	24,9

Virksomhetsleder mener at bemanningssituasjonen innen FDV er noe utfordrende, all den tid da de opplever at oppgaver en er satt til å utføre ikke blir utført og i mange tilfeller er det heller ikke økonomisk rom for å leie inn ekstern hjelp. Dette går i stor grad utover det bygningsmessige vedlikeholdet. Vann og avløpssektoren er veldig sårbar med bare en faglært person.

Kort beskrivelse av virksomheten

Vann og avløpssektoren har 1 fagarbeider som drifter alle anlegg daglig. Drift av vannverk med tilhørende høydebasseng og ledningsnett. Drift av kloakkrenseanlegg med 16 pumpestasjoner samt minirenseanlegget ved Grensen og 2 pumpestasjoner. Brannvesenet med en utryknings-styrke på 16 mann. Brannsjefstillingen kjøpes fra Aremark med 20 %.

Renhold med 11 årsverk som tar seg av alt renhold i alle kommunale bygg som er underlagt FDV ansvarsområder.

Drift og vedlikehold hvor det er 10,3 årsverk tar seg av alt forefallende vedlikehold innen FDV. Vaktmesteroppgaver ved de ulike bygg og anlegg, sommer og vintervedlikehold av veier, gater, plasser samt idrettsanleggene og grøntområdene med mer.

Virksomhetens budsjetttrammer på ansvarsområder

I budsjettforslaget har virksomheten fordelt rammen slik på virksomhetens ansvarsområder før eventuelt nye tiltak:

(kr x 1.000)

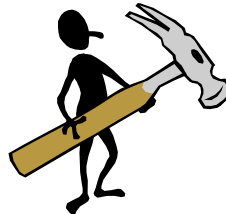
Ansvar	Budsjett 2014			Budsjett 2013 Netto*	Regnskap 2012 Netto
	Utgifter	Inntekter	Netto		
5100	0	0	0	30	0
5101	2 135	-2 342	-207	-207	-312
5102	4 751	-5 720	-969	-970	-573
5103	3 268	-3 368	-100	-100	-38
5104	2 872	-373	2 499	2 327	2 745
5105	705	-564	141	141	-85
5109	0	0	0	5 310	4 831
5110	2 876	-962	1 914	4 764	4 028

5111	156	0	156	113	175
5112	0	0	0	372	213
5113	817	-463	354	215	-1 537
5114	2 029	-617	1 412	1 666	1 306
5115	35	0	35	-407	-153
5120	2 965	-2 905	60	0	0
5121	249	-1	248	0	0
5122	1 139	-436	703	0	0
5123	183	-70	113	0	0
5124	1 937	-410	1 527	0	0
5125	1 448	-2 762	-1 314	0	0
5126	875	-387	488	0	0
5130	873	-10	863	0	0
5131	298	-4	294	0	0
5132	2 373	-30	2 343	0	0
5133	258	-3	255	0	0
5134	1 360	-10	1 350	0	0
5135	98	0	98	0	0
5136	263	0	263	0	0
Sum	33 963	-21 437	12 526	13 254	10 600

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

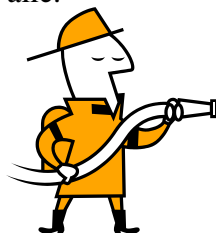
Lønnsutgiftene fordeler seg i hovedsak slik etter artsgruppe:

Fast lønn:	74,9 %
Vikarer ved ferie:	0,0 %
Vikarer ved sykdom:	0,0 %
Variabel lønn:	2,3 %
Sosiale utgifter:	22,8 %
Sum:	100 %

Konsekvenser

I budsjettet for de forskjellige bygg er det satt av penger på artene 1230 og 1250 som skal dekke alt av vedlikehold. Det som er satt av dekker dårlig nok det daglige vedlikeholdet. Mer omfattende vedlikehold eller omgjøringer settes opp som tiltak eller blir skjøvet ut i tid. Vedlikeholdsmessig er dette en kostbar og dårlig løsning for alle.

Økonomiplan driftsbudsjett

Økonomiplanen viser en videreføring av forslag til budsjett 2014 når det ikke tas hensyn til eventuelle nye driftstiltak som prioriteres inn:

(kr x 1.000)

Drift	Regnskap 2012	Budsjett 2013*	Økoplan 2014	Økoplan 2015	Økoplan 2016	Økoplan 2017
Brutto driftsutgifter	34.931	31.365	33.963	33.963	33.963	33.963
Inntekter	-24.330	-18.221	-21.437	-21.437	-21.437	-21.437
Netto driftsutgifter	10.601	13.144	12.526	12.526	12.526	12.526

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Økonomiplan investeringsbudsjett

Inkludert rådmannens forslag til nye investeringstiltak (jfr. egen oversikt bak), blir rammen for investeringsbudsjett for denne virksomheten slik:

(kr x 1.000)

Investeringer	Regnskap 2012	Budsjett 2013*	Økoplan 2014	Økoplan 2015	Økoplan 2016	Økoplan 2017
Brutto investeringer	16 629	6 657	7 388	5 545	8 125	3 875
Bruk av lån	-9 090	-5 460	-6 450	-4 975	-6 600	-3 500
Bruk av avsetning	-1 787	-200	0	0	0	0
Overføringer	-4 322	0	0	0	-1 000	0
Annen finansiering	0	0	0	0	0	0
Ikke finansiert/ overf fra drift	1 430	997	938	570	525	375

For kommentarer til investeringsbudsjettet vises til oversikten over prioriterte investeringstiltak for bakerst i virksomhetens budsjettomtale.

Strategiske mål

Det er ingen målformulering knyttet til teknisk drift i kommuneplanen. Forvaltning, Drift og vedlikehold skal utføre sine oppgaver på en forsvarlig måte, slik at vi ivaretar brukernes behov sett opp mot de økonomiske rammer vi er tildelt via budsjettene.

Effektiv ressursbruk / God økonomistyring:

Budsjettet er styrende, men det bør være samsvar mellom budsjett og tjenesteproduksjon i forhold til de oppgaver vi er satt til å løse.

Gode tjenester / Brukermedvirkning:

God tilgjengelighet, riktig informasjon samt god dialog mellom våre brukere og våre ansatte som utfører oppgavene innen FDV

God service:

Alle henvendelser skal behandles raskt og effektivt, slik at brukerne kan få et svar på når de kan forvente at tjenesten kan bli utført.

Friske medarbeidere / Godt arbeidsmiljø:

Et godt arbeidsmiljø med friske medarbeidere får vi ved at de er engasjerte i sin egen hverdag hvor de får og tar ansvar hver og en og sammen i fellesskap.

Kompetanseutvikling:

FDV består av mange og til dels kompliserte fagfelt. Det legges til rette for de som ønsker å heve sin egen kompetanse innen ett eller flere av fagfeltene.

Tiltak ved eventuelt redusert økonomisk ramme

Ved en eventuell pålagt reduksjon i driftsrammen vil virksomheten prioritere å ta ut/ redusere følgende:

(kr x 1.000)

Tiltak	Kostnad	Kommentar
Ikke vedlikehold av Marker idrettsplass og Krone stadion	75	Dette vil gå utover de som bruker anleggene, vil da måtte regne med ett veldig trykk på kunstgressbanen.
Stenge badet ved Marker skole.	100	Ingen svømmeundervisning i skolen. Folkebadet stenger. Utfordring med omplassering av de ansatte.
Privatisering av 19 km med veier som Marker kommune i sin tid fikk overført fra Veivesenet.	450	Dette forslag bør behandles politisk. Veiene Langnes og Buer – Rørvik bør sees på hvis dette blir aktuelt da de har offentlig skolebussrute.

Prioriterte driftstiltak ved eventuelt høyere økonomisk ramme

Virksomhetene er som tidligere anmodet om å foreslå og konkretisere forslag til nye driftstiltak i kommende planperiode. Dette er driftstiltak som ikke ligger i virksomhetens konsekvensjusterte basisramme, men som eventuelt vil komme inn som tillegg – enten for en periode eller av ”varig” karakter.

De av driftstiltakene rådmannen prioriterer for denne virksomheten og som følgelig er lagt inn i forslag til budsjett og økonomiplan går frem under i form av egen rapport. Rapporten er kjørt ut med detaljert kontering samt forklaring/notat. Rapport for alle foreslåtte driftstiltak uten detaljer ligger vedlagt bak i det samlede budsjettdokumentet.

De driftstiltak som virksomheten har fremmet, men av ulike årsaker ikke er prioritert av rådmannen er skilt ut i eget vedleggshefte.

Planperiode:	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
			(kr x 1.000)			
FDV-1-2014	FORVALTNING/DRIFT/VEDLIKEHLD, RAMMEJUSTERING					
Ansvar	5110	Drift og vedlikehold				
Funksjon	190	Interne serviceenheter				
Drift utgift:						
1180	200	300	300	300	1.100	1.100
1250	300	500	700	900	2.400	2.400
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	500	800	1.000	1.200	3.500	3.500
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	500	800	1.000	1.200	3.500	3.500

VIRKSOMHETSLEDER:

I formannsskapsmøte den 12.9.2013 fikk virksomhetslederne beskjed om å legge realistiske budsjett for 2014. Forvaltning, drift og vedlikehold har ut fra dette lagt de realistiske tall inn på de driftsposter som har vært underbudsjettert. Således er det hentet midler fra 1180 strøm med kr.600.000 og fra 1250 matr. til vedlikehold med kr.480.000. Denne summen kr.1.080.000 bør dekkes opp for å holde samme budsjett på disse 2 arter for budsjettåret 2014.

RÅDMANNEN:

I virksomhetens opprinnelige forslag lå inne om ønske om i alt tilført kr 1.080.000 fordelt med hhv. Kr 600.000 på energi og kr 480.000 på vedlikehold. Rådmannen har ikke funnet rom for å møte dette fullt ut, men foreslår at det settes av i alt 0,5 mill. kroner i 2014 og deretter årlig økning utover i planperioden.

FDV-2-2014 MALING, MARKER SKOLE

Ansvar	5122	Marker skole				
Funksjon	222	Skolelokaler				
Drift utgift:						
1230	24	0	0	0	24	24

1429	6	0	0	0	6	6
Drift inntekt:						
1729	6-	0	0	0	6-	6-
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	30	0	0	0	30	30
Drift inntekt	6-	0	0	0	6-	6-
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	24	0	0	0	24	24

VIRKSOMHETSLEDER:

Marker skole har i 2013 byttet utvendig kledning fra plastpanel til trepanel, denne er det påført et strøk med grunning. Langfløya er ikke behandlet etter ombyggingen i 1997. Derfor er det påkrevende å få behandlet disse bygg i 2014. I den sammenheng mener en at hele Marker skole bør sees som en stor bygning å behandles deretter. Kostnad kr. 625 000.

RÅDMANNEN:

I virksomhetens opprinnelige forslag ligger samlet kr 625.000 som inkluderer arbeid og utstyr (les maling). Rådmannen mener dette er en oppgave som bør kunne løses av egne ansatte og setter derfor i sitt budsjettforslag kun av midler til kjøp av utstyr/maling med en ramme på kr 30.000.

FDV-5 2014   UTSKIFTING AV VARMTVANNBEREDERE I ALDERSBOLIGER I INDUSTRIVEIEN

Ansvar	5125	Kommunale boliger				
Funksjon	265	Kommunalt disponerte boliger				
Drift utgift:						
1230		0	72	0	0	72
1429		0	18	0	0	18
Drift inntekt:						
1729		0	18-	0	0	18-
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	0	90	0	0	90
Drift inntekt	0	0	18-	0	0	18-
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	0	72	0	0	72

VIRKSOMHETSLEDER:

Aldersboligene i Industriveien har nå passert 30 år og varmtvannsbereederne er de samme. Disse er allerede på overtid og vi fikk en vannskade i den ene leiligheten i 2012. Denne skaden kostet kommunen langt over det som det er lagt til grunn for å skifte resten av bereederne i de andre leilighetene. Kostnad kr.90 000.

RÅDMANNEN:

Rådmannen foreslår at tiltaket gjennomføres, men utsettes ett år ut i tid til 2015.

FDV-6-2014   ADGANGSKONTROLL MARKER RÅDHUS

Ansvar	5120	Rådhuset				
Funksjon	130	Administrasjonslokaler				
Drift utgift:						
1120		0	100	100	0	200
1429		0	25	25	0	50
Drift inntekt:						
1729		0	25-	25-	0	50-

Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	125	125	0	250	250
Drift inntekt	0	25-	25-	0	50-	50-
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	100	100	0	200	200

VIRKSOMHETSLEDER:

Adgangskontroll har gått igjen i mange år i budsjettsammenheng. Ved installasjon av denne type kontroll vil en i samme sak få til identitetsbrikke med bilde til de ansatte. Rådhuset er dårlig sikret på kvelder hvor det er utleie og ikke tilsynsvakt. De som da leier rådhuset til møter etc. må selv slippe deltagerne inn og vi slipper å ha dører stående opp uten tilsyn. Kostnad kr.250 000.

RÅDMANNEN:

Rådmannen foreslår at tiltaket gjennomføres, men vil foreslå gjennomføring i 2015 og 2016 og ikke alt i 2014 slik virksomheten ber om.

FDV-7-2014 ÅRLIG OPP-PUSSING AV KLASSEROM VED MARKER SKOLE

Ansvar	5122	Marker skole					
Funksjon	222	Skolelokaler					
Drift utgift:							
1250		100	100	100	100	400	400
1429		25	25	25	25	100	100
Drift inntekt:							
1729		25-	25-	25-	25-	100-	100-
Investering		0	0	0	0	0	0
Drift utgift		125	125	125	125	500	500
Drift inntekt		25-	25-	25-	25-	100-	100-
Finansiering		0	0	0	0	0	0
Sum		100	100	100	100	400	400

VIRKSOMHETSLEDER:

Det er hele tiden ett behov for å pusse opp enkelte klasserom ved Marker skole. Godt vedlikeholdte klasserom er med på å bedre elevenes trivsel i skolehverdagen og dette vil være positivt. Også ett sterkt ønske om en vesentlig bedring av festsalens kjøkken. Kostnad kr.175 000.

RÅDMANNEN:

Virksomheten foreslår avsetning av kr 175.000 i 2014 og ikke noe de øvrige årene i planperioden. Rådmannen ønsker å sette av et årlig beløp til vedlikehold øremerket skole og foreslår derfor å sette av kr 125.000 hvert av årene i planperioden til formålet.

FDV-8-2014 INNVENDIG VEDLIKEHOLD AV KOMMUNALE UTLEIEBOLIGER.

Ansvar	5125	Kommunale boliger					
Funksjon	265	Kommunalt disponerte boliger					
Drift utgift:							
1250		60	60	60	60	240	240
1429		15	15	15	15	60	60
Investering		0	0	0	0	0	0
Drift utgift		75	75	75	75	300	300
Drift inntekt		0	0	0	0	0	0
Finansiering		0	0	0	0	0	0
Sum		75	75	75	75	300	300

VIRKSOMHETSLEDER:

Marker kommune er eier av mange utleieboliger. En del av disse har hyppige utskiftninger av leietakere og dertil hyppig behov for vedlikehold. Enkelte ganger må en gå til det skritt å foreta en total opp-pussing før videre utleie. Dette tærer veldig på det ordinære budsjett til vedlikehold av alle kommunale bygg. Kostnad kr.100 000.

RÅDMANNEN:

Virksomheten foreslår avsetning av kr 100.000 i 2014 og ikke noe de øvrige årene i planperioden. Rådmannen ønsker å sette av et årlig beløp til vedlikehold øremerket kommunale utleieboliger og foreslår derfor å sette av kr 75.000 hvert av årene i planperioden til formålet.

FDV-9-2014 VEDLIKEHOLD PÅ BYGGNINGEN TIL UNGDOMMENS KULTURHUS

Ansvar	5125	Kommunale boliger					
Funksjon	265	Kommunalt disponerte boliger					
Drift utgift:							
1230		120	0	0	0	120	120
1429		30	0	0	0	30	30
Drift inntekt:							
1729		30-	0	0	0	30-	30-
Investering		0	0	0	0	0	0
Drift utgift		150	0	0	0	150	150
Drift inntekt		30-	0	0	0	30-	30-
Finansiering		0	0	0	0	0	0
Sum		120	0	0	0	120	120

VIRKSOMHETSLEDER:

Ungdommens kulturhus er i en dårlig befatning. Det er oppdaget nå i høst lekkasje i taket som er midlertidig tettet, men det må gjøres en grundigere jodd på dette. Det er ikke sjekket om at lekkasjen har påført undertaket vesentlig skade. Ved at lekkasjen ble oppdaget innvendig kan en regne med at en må skifte noe av bordkledningen på undertaket. Hele taket er i en slik befatning at når en nå må gjøre noe må en ta hele taket. Estimert kostnad på denne jobben kr.150 000.

Dette bør også vurderes videre. En bør se på resten av dette bygget. Alt av vinduer er i en meget dårlig stand (fyrrer for kråka som vi sier om noe som er trekkfullt) flere vinduer mangler varevinduene innvendig. Bygget bør etterisoleres og påsettes ny utvendig bordkledning. Oppvarmingen bør oppgraderes slik at en får styring med energiforbruket og kan styre det fra SD-anlegg.

RÅDMANNEN:

Rådmannen vurderer dette tiltaket som reelt og riktig å prioritere. Forslaget fra virksomheten foreslås derfor gjennomført uendret.

SUM PRIORITERTE DRIFTSTILTAK I RÅDMANNENS BUDSJETTFORSLAG FOR DENNE VIRKSOMHETEN:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	880	1 215	1 325	1 400	4 820	4 820
Drift inntekt	-61	-68	-50	-25	-204	-204
Sum	819	1 147	1 275	1 375	4 616	4 616

Prioriterte investeringstiltak

Her følger presentasjon av de investeringstiltak foreslått av virksomheten som rådmannen anbefaler blir gjennomført. De tiltak som virksomheten har fremmet, men av ulike årsaker ikke er prioritert av rådmannen er skilt ut i eget vedleggshefte.

Planperiode:	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
	(kr x 1.000)					
I-FD-1-14	KLOAKKLEDNINGSNETT					
Ansvar	5102	Avløp og rensing				
Funksjon	350	Avløpsrensing				
Prosjekt	512	Kloakkledningsnett - sanering				
Investering:						
0250	2.700	2.700	2.000	2.000	9.400	9.400
Finansiering:						
0910	2.700-	2.700-	2.000-	2.000-	9.400-	9.400-
Investering	2.700	2.700	2.000	2.000	9.400	9.400
Drift utgift	0	0	0	0	0	0
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	2.700-	2.700-	2.000-	2.000-	9.400-	9.400-
Sum	0	0	0	0	0	0

VIRKSOMHETSLEDER:

Rehabilitering av kloakknettet er påbegynt med omlegg av ledninger i første del av Østliveien. I kommunestyresak 42/0 ble saneringsplanen for Ørje 2010-2019 vedtatt. Denne planen inneholdt en investeringsmodull. Det er forslag om 7,9 mill. i investering i 2012-2015 med hovedvekt i 2014 og 2015. Disse pengene skal brukes på forskjellige områder med flere prosjekter, det anbefales å dele den totale investeringen på disse 4 år.

Investeringene foreslås således fordelt:

2012 – 1,3 mill.

2013 – 1,3 mill.

2014 – 2,7 mill.

2015 – 2,7 mill.

RÅDMANNEN:

Dette er en oppfølging av gjeldende økonomiplan. Rådmannen har etter nærmere vurdering av forslaget kommet til at dette bør gjennomføres uendret slik dette er foreslått. Som for foregående årene foreslås utgiften finansiert gjennom eksternt låneopptak.

I-FD-2-14 GATELYS, OPPGRADERING

Ansvar	5114	Veier, gater m.v.				
Funksjon	333	Kommunale veier, nyanlegg, drift og vedlikehold				
Prosjekt	521	Gatelys oppgradering				
Investering:						
0230	600	600	600	0	1.800	1.800
0429	150	150	150	0	450	450
Drift utgift:						
1570	150	150	150	0	450	450
Drift inntekt:						

1728	150-	150-	150-	0	450-	450-
Finansiering:						
0910	600-	600-	600-	0	1.800-	1.800-
0970	150-	150-	150-	0	450-	450-
Investering	750	750	750	0	2.250	2.250
Drift utgift	150	150	150	0	450	450
Drift inntekt	150-	150-	150-	0	450-	450-
Finansiering	750-	750-	750-	0	2.250-	2.250-
Sum	0	0	0	0	0	0

VIRKSOMHETSLEDER:

Oppgradering av gatelys er ett pålegg fra Fortum om at umålte anlegg skal over til målte anlegg. Dette skal være utført innen utgangen av 2016. Pr dags dato har Marker kommune ca 460 gatelyspunkt.

RÅDMANNEN:

Rådmannen har etter nærmere vurdering av forslaget kommet til at dette bør gjennomføres som foreslått fra virksomhetsleder. Merk at det her forutsettes finansiering ved opptak av eksterne lån.

I-FD-3-14 ENØK, KOMMUNALE BYGG

Ansvar	5110	Drift og vedlikehold				
Funksjon	130	Administrasjonslokaler				
Prosjekt	511	ENØK kommunale bygg				
Investering:						
0230	2.500	1.000	1.000	1.000	5.500	5.500
0429	625	250	250	250	1.375	1.375
Drift utgift:						
1570	625	250	250	250	1.375	1.375
Drift inntekt:						
1728	625-	250-	250-	250-	1.375-	1.375-
Finansiering:						
0910	2.500-	1.000-	1.000-	1.000-	5.500-	5.500-
0970	625-	250-	250-	250-	1.375-	1.375-
Investering	3.125	1.250	1.250	1.250	6.875	6.875
Drift utgift	625	250	250	250	1.375	1.375
Drift inntekt	625-	250-	250-	250-	1.375-	1.375-
Finansiering	3.125-	1.250-	1.250-	1.250-	6.875-	6.875-
Sum	0	0	0	0	0	0

VIRKSOMHETSLEDER:

Iverksette tiltak for å redusere energibruken i kommunens bygningsmasse. Enøk tiltak er tenkt gjennomført i Marker skole, Grimsby barnehage og Markerhallen. Disse bygg er det søkt om støtte til og det er blitt innvilget fra Enova. Dette går på blant annet individuell styring av lys, temperatur også på ventilasjon. Videre i planperioden er dette også tenkt gjennomført i Marker Rådhus og i 2 bygg på Ørjetun. Det jobbes med prosjekter på disse bygg opp mot Enova.

RÅDMANNEN:

Rådmannen har etter nærmere vurdering av forslaget kommet til at dette bør gjennomføres som foreslått fra virksomhetsleder. Merk at det her forutsettes finansiering ved opptak av eksterne lån.

I-FD-6-14 BRANNBIL

Ansvar	5104	Brannvesen
Funksjon	339	Beredskap mot branner og andre ulykker
Prosjekt	504	Ny brannbil

Investering:							
0210	0	0	3.500	0	3.500	3.500	
Finansiering:							
0770	0	0	1.000-	0	1.000-	1.000-	
0910	0	0	2.500-	0	2.500-	2.500-	
Investering	0	0	3.500	0	3.500	3.500	
Drift utgift	0	0	0	0	0	0	
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0	
Finansiering	0	0	3.500-	0	3.500-	3.500-	
Sum	0	0	0	0	0	0	

VIRKSOMHETSLEDER:

1.innsatsbilen til Marker brannvesen er en 1996 modell og trengs å bli byttet ut i løpet av de nærmeste årene. Klippeutstyret er ikke godt nok til dagens sikkerhetsbur på nye biler. Når ny brannbil skal anskaffes bør det være med alt av utstyr som kreves i en 1. innsats på alle de oppgaver vi blir stilt ovenfor. Kostnad for ny brannbil er beregnet til kr. 3.500.000.

RÅDMANNEN:

Etter nærmere vurdering finner rådmannen tiltaket nødvendig å gjennomføre i 2016 i samsvar med forslaget fra virksomhetsleder. Merk at det her forutsettes 1,0 mill. kroner i eksterne tilskudd og 2,5 mill. kroner i nytt låneopptak.

I-FDV-1-14   ASFALTERING

Ansvar	5114	Veier, gater m.v.					
Funksjon	335	Rekreasjon i tettsted					
Prosjekt	514	Asfaltering					
Investering:							
0230	500	500	500	500	2.000	2.000	
0429	125	125	125	125	500	500	
Drift utgift:							
1570	125	125	125	125	500	500	
Drift inntekt:							
1728	125-	125-	125-	125-	500-	500-	
Finansiering:							
0910	500-	500-	500-	500-	2.000-	2.000-	
0970	125-	125-	125-	125-	500-	500-	
Investering	625	625	625	625	2.500	2.500	
Drift utgift	125	125	125	125	500	500	
Drift inntekt	125-	125-	125-	125-	500-	500-	
Finansiering	625-	625-	625-	625-	2.500-	2.500-	
Sum	0	0	0	0	0	0	

VIRKSOMHETSLEDER:

Flere av de asfalterte veier og gater i Ørje sentrum med bo-områder begynner å få og har allerede nedslitt asfaltdekke. For at dette ikke skal gå helt i oppløsning og påføre ytterlige kostnader trengs det reasfaltering fortløpende av flere veier/gater. En beregner at ett nylagt asfaltdekke har ca. 15 års levetid.

RÅDMANNEN:

Rådmannen har etter nærmere vurdering av forslaget kommet til at dette bør gjennomføres som foreslått fra virksomhetsleder. Merk at det her forutsettes finansiering ved opptak av eksterne lån.

I-PM-1-14 SKILTING

Ansvar	5114	Veier, gater m.v.					
Funksjon	334	Kommunale veier, miljø- og trafikksikker					
Prosjekt	535	Skilting					
Investering:							
0200		150	0	0	0	150	150
0429		38	0	0	0	38	38
Drift utgift:							
1570		38	0	0	0	38	38
Drift inntekt:							
1728		38-	0	0	0	38-	38-
Finansiering:							
0910		150-	0	0	0	150-	150-
0970		38-	0	0	0	38-	38-
Investering		188	0	0	0	188	188
Drift utgift		38	0	0	0	38	38
Drift inntekt		38-	0	0	0	38-	38-
Finansiering		188-	0	0	0	188-	188-
Sum		0	0	0	0	0	0

VIRKSOMHETSLEDER:

De er gjennomført et adresseringsprosjekt for å gi veinavn og nummer til alle husstander i kommunen. Dette er i stor grad gjennomført, og det gjenstår nå oppsetting av skilt. Dette er en kostnad beregnet til ca 350.000, som tenkes fordelt over to år.

RÅDMANNEN:

Rådmannen har etter nærmere vurdering av forslaget kommet til at dette bør gjennomføres som foreslått fra virksomhetsleder. Merk at det her forutsettes finansiering ved opptak av eksterne lån.

I-BIB-1-14 UTSKIFTING AV TEPPE, BIBLIOTEKET

Ansvar	5120	Rådhuset					
Funksjon	370	Bibliotek					
Prosjekt	522	Gulvbelegg bibliotek					
Investering:							
0250		0	175	0	0	175	175
0429		0	45	0	0	45	45
Drift utgift:							
1570		0	45	0	0	45	45
Drift inntekt:							
1728		0	45-	0	0	45-	45-
Finansiering:							
0910		0	175-	0	0	175-	175-
0970		0	45-	0	0	45-	45-
Investering		0	220	0	0	220	220
Drift utgift		0	45	0	0	45	45
Drift inntekt		0	45-	0	0	45-	45-
Finansiering		0	220-	0	0	220-	220-
Sum		0	0	0	0	0	0

VIRKSOMHETSLEDER:

Gulvteppet har ligget i biblioteket i ca 30 år. Det har holdt seg meget bra, men begynner nå å se slitt ut på de områdene som er mest trafikkert av de besøkende. Det bør forventes at biblioteket er i disse lokaler i 6 – 10 år frem i tid for å forsvare denne investeringen. Foreslås av virksomheten gjennomført i 2014.

RÅDMANNEN:

Rådmannen ser stort behov for utskifting av teppet. Dette har vært oppe også ved flere andre anledninger. Likevel ser rådmannen at dette ikke kan forsvares nå før det er endelig avklart fremtidig lokalisering av biblioteket samt hva nåværende lokaler eventuelt skal brukes til. Tiltaket foreslås derfor i denne omgang utsatt til 2015.

SUM PRIORITERTE INVESTERINGSTILTAK I RÅDMANNENS BUDSJETTFORSLAG FOR DENNE VIRKSOMHETEN:

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	7 388	5 545	8 125	3 875	24 933	24 933
Drift utgift	938	570	525	375	2 408	2 408
Drift inntekt	-938	-570	-525	-375	-2 408	-2 408
Finansiering	-7 388	-5 545	-8 125	-3 875	-24 933	-24 933
Sum	0	0	0	0	0	0
Eksternt lån	-6 450	-4 975	-6 600	-3 500	-21 525	-21 525
Bruk av fond	0	0	0	0	0	0
Tilskudd	0	0	-1 000	0	-1 000	-1 000
Mva-komp	-938	-570	-525	-375	-2 408	-2 408

Budsjett 2014 med økonomiplan 2014-2017 for PLAN OG MILJØ

Stabens ansvarsområder

- 5200 Teknisk administrasjon
- 5201 Kart
- 5203 Oppmåling og byggesak
- 5204 Spredt avløp
- 5210 Landbruk, miljø og næring
- 5220 Skogeiendommer
- 5231 Jakt og viltstell
- 5232 Friområder

Virksomhetens årsverk

Virksomheten disponerer 8,0 årsverk fordelt på 8 ansatte:

Stillingsressurs pr:	Ansvar				Totalt
	5200	5203	5204	5210	
Ansatte	1	2	1	4	8
Årsverk	1,00	2,00	1,00	2,0	8,0

Bemanningen er den samme som i 2013, men stillingsprosenten for miljøvernkonsulenten økes til 100% i 2014. Miljøvernkonsulenten har hatt permisjon i deler av sin stilling i flere år, men er nå tilbake i full stilling, blant annet som resultat av at stillingen er tilført oppgaver fra Rømskog og Aremark. Ny leder av plan og miljøkontoret er nå på plass. I oversikten ovenfor er hele hans stilling oppført på ansvar 5210, mens han i praksis har oppgaver innenfor alle ansvarsområdene.

Kort beskrivelse av virksomheten

Plan og miljø har ansvaret for fagfeltene landbruk, vilt, miljø, byggesak, spredt avløp, kartforvaltning, oppmåling/matrikkel og arealplanlegging.

Det er etablert et interkommunalt plan og miljøkontor med ansvar for de nevnte fagområder i Marker, Rømskog og Aremark. Oppgave- og ansvarsfordelingen skal i hovedsak være lik i alle de tre kommunene, men noen praktiske tilnærminger er gjort.

Felleskontoret gir oss mulighet til å ha god nok fagkompetanse på alle områder. Fordelingen av kostnadene mellom kommunene er; Marker 50%, Aremark 35% og Rømskog 15%. Innen kart- og oppmålingstjenester er det avtale med Askim kommune om vedlikehold av kartbasene, samt at det er en felles avtale med Indre Østfold Data IKS.

Staben utfører saksbehandling på de respektive områder for plan- og miljøutvalget. Landbruk, miljø og næring har i tillegg forvalteransvaret for en rekke statlige områder knyttet til jordbruk og skogbruk, samt til forvaltning av kommunenes skogeiendommer. Forvaltningen av det regionale miljøprogrammet og tiltaksstrategiene for SMIL- midlene (spesielle miljøtiltak i jordbruket) og NMSK- midlene (nærings- og miljøtiltak i skogbruket) er vesentlige oppgaver. I tillegg er landbrukskontoret førstelinjetjeneste for Innovasjon Norge og driver således noe nærings- og utviklingsarbeid.

Felles planstrategi for de tre kommunene har vært et sentralt tema siste år, og i kommende år vil kommuneplanprosessen være en stor oppgave. Planstrategien er vedtatt og har konkludert med at de tre kommunene så langt som mulig skal gjøre dette i fellesskap.

Kontoret har også ansvaret for drift av de statlige og kommunale friområdene.

Stabens budsjettrammer på ansvarsområder

I budsjettforslaget har virksomheten fordelt rammen slik på virksomhetens ansvarsområder før eventuelt nye tiltak:

(kr x 1.000)

Ansvar	Budsjett 2014			Budsjett 2013	Regnskap 2012
	Utgifter	Inntekter	Netto	Netto*	Netto
5200	896	-446	450	465	512
5201	262	-48	214	249	13
5203	1 442	-1 191	251	279	577
5204	674	-628	46	-41	-62
5210	2 511	-1 265	1 246	1 311	1 073
5230	0	0	0	10	0
5231	198	-124	74	62	45

5232	411	-146	265	280	218
Sum	6 394	-3 848	2 546	2 615	2 376

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Lønnsutgiftene fordeler seg i hovedsak slik etter artsgruppe:

Fast lønn:	74,0 %
Vikarer ved ferie:	0,0 %
Vikarer ved sykdom:	0,0 %
Variabel lønn:	2,0 %
Sosiale utgifter:	24,0 %
Sum:	100,0 %

Konsekvenser

Rammene for 2014 gir rom for å kunne opprettholde dagens tjenestetilbud under disse forutsetninger

- ✘ Interkommunalt samarbeid gjelder nå alle stillinger, noe som gir mulighet til å ha god kompetanse på alle områder. Uten dette er det ikke mulig å opprettholde tjenestetilbudet i det omfang vi har i dag.
- ✘ Enkelte områder er noe presset ressursmessig, og dette gir seg utslag i ventetid utover det som er ønskelig. Dette gjelder spesielt oppmåling.
- ✘ Det er ikke lagt inn forslag til økning av gebyrene, selv om det kunne vært fristende å gjøre dette for å skape større økonomisk handlingsrom.

Økonomiplan driftsbudsjett

Økonomiplanen viser en videreføring av forslag til budsjett 2014 når det ikke tas hensyn til eventuelle nye driftstiltak som prioriteres inn:

(kr x 1.000)

Drift	Regnskap 2012	Budsjett 2013*	Økoplan 2014	Økoplan 2015	Økoplan 2016	Økoplan 2017
Brutto driftsutgifter	6 809	6 033	6 394	6 394	6 394	6 394
Inntekter	-4 433	-3 483	-3 848	-3 848	-3 848	-3 848
Netto driftsutgifter	2 376	2 550	2 546	2 546	2 546	2 546

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Økonomiplan investeringsbudsjett

Virksomheten har ingen forslag til nye investeringstiltak i kommende planperiode.

Strategiske mål

Målformuleringene er noe foreldet, og må tas til revidering i arbeidet med den nye kommuneplanen. I gjeldende kommuneplan er målene for kommunens tjenester innen området formulert slik:

- Det skal arbeides for et landbruk i balanse med naturgrunnet og kulturlandskapet i kommunen, og en arealdisponering som sikrer produksjonsgrunnet og andre ressurser for fremtidige generasjoner.
- Bidra til utvikling av produkter og tjenester som skaper sysselsetting og styrker inntektsgrunnet i landbruket.
- Marker kommune skal i samarbeid med det lokale næringsliv bidra til å skape flere arbeidsplasser. Dette skal baseres på eksisterende ressurser og nytenkning.
- Marker kommune skal ved et sektorovergripende miljøvern arbeide for å bevare naturens mangfold, sørge for en framtidrettet bruk av natur- og kulturmiljøene og fremme befolkningens livskvalitet.
- Det skal legges vekt på å utvikle Marker til å bli en god bostedskommune, hvor det til stadighet er et godt tilbud av byggeklare tomter.

Blant de prioriterte strategiene er nevnt:

- Tilrettelegge for gode bo- og servicetilbud.
- Effektivisere og styrke det kommunale tjenestetilbudet innen teknisk sektor
- Miljø- og næringsutviklingsarbeid i landbruket.
- Satse på et livskraftig sentrum.
- Legge til rette for opplevelsestilbud.
- Skape positive holdninger og miljø for næringsutvikling.
- Utarbeide handlingsplan for biologisk mangfold.
- Tilrettelegge for friluftaktiviteter.

Mål for areal, sikkerhet og miljø:

- Det legges til rette for bygging av minst 400 boenheter i planperioden.
- Nye boligområder tilrettelegges med infrastruktur som gjør det mulig å bruke alternative energikilder. Planlegging og tilrettelegging av utbyggingsområder og offentlige anlegg skal inkludere risiko- og sårbarhetsanalyse for å unngå ulykker, helseskader, uønskede virkninger på miljø.
- Marker kommune skal arbeide for tiltak som gir Haldenvassdraget den samme vannkvalitet som vi forventer oss av rent ferskvann i Norge.

Effektiv ressursbruk / God økonomistyring:

Utarbeide realistiske budsjetter og gode samarbeidsavtaler ved interkommunalt samarbeid.

Gode tjenester / Brukermedvirkning:

Sørge for å ha dyktige medarbeidere som kan sitt fag og behandler brukerne likt og med respekt. Viktig å ha gode rutiner for høringer, nabovarsler osv. I tillegg bør det legges vekt på rutiner som sikrer tilbakemelding fra brukerne, noe som er viktig i forhold til arbeidet med BMS.

God service:

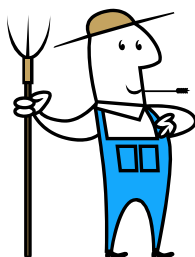
Likebehandling og respekt for brukerne, se muligheter i stedet for begrensninger og møte brukerne med et smil.

Friske medarbeidere / Godt arbeidsmiljø:

Trygghet, trivsel og respekt er kjernebegreper er vedtatt kjernebegreper som legges til grunn. Medarbeiderundersøkelser viser at medarbeiderne er fornøyde i sin arbeidssituasjon.

Kompetanseutvikling:

Tilstrebe at medarbeiderne får gå på nødvendige kurs og å delta på faglige nettverksamlinger. I større grad bruke hverandre i gruppebasert jobbing hvor vi kan gjøre hverandre gode.

Tiltak ved eventuelt redusert økonomisk ramme

Ved en eventuell pålagt reduksjon i driftsrammen vil virksomheten prioritere å ta ut/ redusere følgende:

(kr x 1.000)

Tiltak	Kostnad	Kommentar
Avvikle kartavtale med Askim	-130	Askim kommune ivaretar arbeidet for Marker med vedlikehold av kartdata. Vi har i dag ikke mulighet til å gjøre dette selv. Oppdaterte kart koster mye, men det forventes at en kommune skal ha dette.
Andre	Ikke spesifisert	Reduksjon av tjenestetilbudet ved ikke å ha egne ansatte på

interkommunale løsninger		visse fagområder, men kjøpe tjenester av større kommuner. Eventuelt sette ut alle tjenesteområder til andre kommuner. Større samarbeid med andre i Indre Østfold er et alternativ.
Reduksjon i arbeid med klima, miljø og friluftsliv	Ikke spesifisert	Eksempler på tiltak som kan fjernes er drift av friområder, renovasjon og oppsyn i vassdraget, samt avsatte midler til klimatiltak og spredt avløp
Økte gebyrer	-200	Kommunen har i dag vedtatt selvkost innen vann, avløp, renovasjon og feiing. Når det gjelder områdene spredt avløp, byggesak og oppmåling, så er kostnadene vesentlig større enn inntektene. Det er innen selvkost rom for nesten en dobling av gebyrene. Marker bør ha et lavere gebyrnivå enn kommuner som er mer pressutsatte områder.

Prioriterte driftstiltak ved eventuelt høyere økonomisk ramme

Virksomhetene er som tidligere anmodet om å foreslå og konkretisere forslag til nye tiltak i kommende planperiode. Dette er tiltak som ikke ligger i virksomhetens konsekvensjusterte basisramme, men som eventuelt vil komme inn som tillegg – enten for en periode eller av ”varig” karakter.

De av tiltakene rådmannen prioriterer for denne virksomheten og som følgelig er lagt inn i forslag til budsjett og økonomiplan går frem under i form av egen rapport. Rapporten er kjørt ut med detaljert kontering samt forklaring/notat. Rapport for alle foreslåtte tiltak uten detaljer ligger vedlagt bak i det samlede budsjettdokumentet.

De tiltak som virksomheten har fremmet, men av ulike årsaker ikke er prioritert av rådmannen er skilt ut i eget vedleggshfte.

Ved økt ramme vil det kunne legges større vekt på arbeidet med sentrumsutvikling og tilrettelegging knyttet til friområder og lekeplasser. Det hadde også vært ønskelig med innleie av ekstern oppmålingshjelp, slik at en i de tre kommunene kunne få utført alle de saker som ligger på vent.

Planperiode:	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
	(kr x 1.000)					

PM-14-1 TURVEI, HELGETJERN

Ansvar	5232	Friområder					
Funksjon	360	Naturforvaltning og friluftsliv					
Drift utgift: 1200		30	0	0	0	30	30

1429	7	0	0	0	7	7
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	37	0	0	0	37	37
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	37	0	0	0	37	37

VIRKSOMHETSLEDER:

Tursti rundt Helgetjern er så godt som ferdig. Det gjenstår grusing av en liten bit av strekningen, samt at det er ønskelig med utsetting av benker og bord.

RÅDMANNEN:

Rådmannen vurderer dette tiltaket som reelt og riktig å prioritere. Forslaget fra virksomheten foreslås derfor gjennomført uendret.

PM-14-2 PLAN FOR BOMMEN

Ansvar	5232	Friområder				
Funksjon	335	Rekreasjon i tettsted				
Drift utgift:						
1370		0	80	0	0	80
1429		0	20	0	0	20
Drift inntekt:						
1729		0	20-	0	0	20-
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	100	0	0	100	100
Drift inntekt	0	20-	0	0	20-	20-
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	80	0	0	80	80

VIRKSOMHETSLEDER:

Det skal utarbeides en plan for framtidig bruk og utvikling av Marker Idrettspark Bommen, jfr. også plan for idrettsanlegg. Hvilke funksjoner skal anlegget ha i fremtiden og hva er de nødvendige investeringene. Det ønskes ekstern bistand for en slik gjennomgang.

RÅDMANNEN:

Etter vurdering av tiltaket finner ikke rådmannen rom for gjennomføring av dette i 2014, men vil foreslå avsetning i 2015.

PM12-4 VEDLIKEHOLD AV LEKEPLASSER

Ansvar	5200	Teknisk administrasjon				
Funksjon	335	Rekreasjon i tettsted				
Drift utgift:						
1230		0	32	32	0	64
1429		0	8	8	0	16
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	40	40	0	80	80
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	40	40	0	80	80

VIRKSOMHETSLEDER:

Det har vært manglende vedlikehold av lekeplassene over flere år. Det er stadig velforeninger som etterspør

opprustning, og som er villige til å gjøre dugnad. Kommunen bør kunne bistå med materiell der foreldre og andre vil gjøre jobben. Forslag fra virksomheten om gjennomføring i 2014.

RÅDMANNEN:

Rådmannen vurderer dette tiltaket som reelt og riktig å prioritere, men vil foreslå gjennomføring i 2015 og 2016.

SUM PRIORITERTE DRIFTSTILTAK I RÅDMANNENS BUDSJETTFORSLAG FOR DENNE VIRKSOMHETEN:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	37	140	40	0	217	217
Drift inntekt	0	-20	0	0	-20	-20
Sum	37	120	40	0	197	197

Prioriterte investeringstiltak

Virksomheten har ingen forslag til nye investeringstiltak i kommende planperiode.

Budsjett 2014 med økonomiplan 2014-2017 for KULTUR OG FRITID

Virksomhetens ansvarsområder

- 6300 Kulturadministrasjon
- 6301 Kulturvern og museer
- 6302 Musikk, teater og kunst
- 6303 Idrett- og friluft
- 6304 Annet barn- og ungdomsarbeide
- 6305 Folkebad
- 6320 Kino
- 6321 Fritidsklubb
- 6323 Kulturskole
- 6324 Ungdommens Kulturhus
- 6326 Frivilligsentral
- 6327 Bruktbutikk

Virksomhetens årsverk

Virksomheten disponerer 5,26 årsverk fordelt på 14 ansatte. Tilsvarende i budsjettvedtak for 2013 var 5,65 årsverk.

Stillingsressurs pr:	Ansvar						
	6300	6301	6305	6320	6321	6323	6324
Ansatte	1	1	2	1	2	4	2
Årsverk	1,00	0,40	0,24	0,05	0,43	0,89	1,75

Stillingsressurs pr:	Ansvar	
	6326	Totalt
Ansatte	1	14
Årsverk	0,50	5,26

Nedgangen fra 2013 til 2014 knyttes til lavere elevtall ved kulturskolen og dermed lavere bemanningsbehov. Folkebadet har én dag mindre åpent pr uke. Totalt er bemannings situasjonen på kultur og fritid god for året 2014.

Kort beskrivelse av virksomheten

Kultur og fritid har ansvaret for de områder som framgår av oversikten ovenfor. Barn og unge er et satsningsområde for kultur og fritid, samtidig ønsker vi å gi et så bredt og variert fritidstilbud som mulig til bygdas innbyggere. Dette kan vi få til blant annet ved å samarbeide nært med alle de lag og foreninger som finnes i Marker. Lag og foreninger støttes økonomisk med kulturmidler og det gis støtte til enkeltarrangementer. Kultur og fritid utfører diverse tjenester for lag og foreninger. Vi samarbeider nært med Marker Bo- og servicesenter ifht arrangementer for de eldre, og med biblioteket ifht forfatterbesøk. Haldenvassdragets Kanalmuseum er en del av Østfoldmuseene. Innen kulturvern samarbeides det med lokale aktører og andre. Bruktbutikken sysselsetter og gir arbeidstrening samtidig som den er en del av handelsstanden i Ørje.

Virksomhetens budsjetttrammer på ansvarsområder

I budsjettforslaget har virksomheten fordelt rammen slik på virksomhetens ansvarsområder før eventuelt nye tiltak:

(kr x 1.000)

Ansvar	Budsjett 2014			Budsjett 2013	Regnskap 2012
	Utgifter	Inntekter	Netto	Netto*	Netto
6300	1 524	-62	1 462	888	798
6301	506	-2	504	465	465
6302	0	0	0	105	79
6303	23	-23	0	209	159
6304	0	0	0	156	113
6305	0	0	0	110	107
6306	94	-16	78	0	-100
6320	0	0	0	33	22
6321	2	-2	0	172	373
6323	441	-112	329	443	450
6324	1 308	-144	1 164	1 001	599
6326	293	-162	131	118	92
6327	149	-149	0	0	-1
			0		
Sum	4 340	-672	3 668	3 700	3 156

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Ansvar 6320, kino, er i budsjettet lagt under ansvar 6300 med funksjon 373. Ansvar 6302, 6303 og 6304, kulturmidler, er i budsjettet lagt under ansvar med funksjoner, 231, 377 og 380. Ansvar 6302, kunst, er i budsjettet lagt under ansvar 6301 med funksjon 377. Ansvar 6321, fritidsklubb, er i budsjettet lagt under ansvar 6324, Ungdommens Kulturhus, med samme funksjon som tidligere 231.

Lønnsutgiftene fordeler seg i hovedsak slik etter artsgruppe:

Fast lønn:	73,6%
Vikarer ved ferie:	0,0%
Vikarer ved sykdom:	0,0%
Variabel lønn:	2,6%
Sosiale utgifter:	23,8%
Sum:	100,0 %

Konsekvenser

Økonomien for kultur og fritid i 2014 må sies å være god. Samarbeidet med lag og foreninger styrkes.

Økonomiplan driftsbudsjett

Økonomiplanen viser en videreføring av forslag til budsjett 2014 når det ikke tas hensyn til eventuelle nye driftstiltak som prioriteres inn:

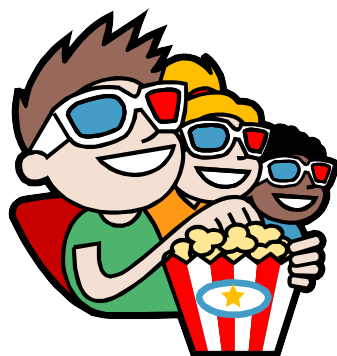
(kr x 1.000)

Drift	Regnskap 2012	Budsjett 2013*	Økoplan 2014	Økoplan 2015	Økoplan 2016	Økoplan 2017
Brutto driftsutgifter	4 738	4 298	4 340	4 340	4 340	4 340
Inntekter	-1 583	-598	-672	-672	-672	-672
Netto driftsutgifter	3 155	3 700	3 668	3 668	3 668	3 668

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Økonomiplan investeringsbudsjett

Virksomheten har ingen forslag til investeringstiltak i planperioden. Viser likevel til tiltak på Forvaltning, drift og vedlikehold ifht. reparasjon av tak på Ungdommens kulturhus.

Strategiske mål

Effektiv ressursbruk / God økonomistyring:

Kultur og fritid skal ha god økonomistyring. Det skal hele tiden være fokus på å bruke ressursene på en slik måte at det ytes mest og best ut mot våre brukere.

Gode tjenester / Brukermedvirkning:

Det skal ytes gode tjenester ut mot våre brukergrupper. Virksomheten må kontinuerlig vurdere sine tjenester slik at tilbudene tilpasses de enkelte grupper og det må tas hensyn til at behovet for tjenester og tilbud vil variere i takt med omverdenen (trender og brukergrupper) forøvrig.

God service:

Kultur og fritid må være lydhøre for innspill fra brukerne i forhold til hvilke tjenester som ønskes. Virksomheten skal være tilgjengelig og yte maksimal god service.

Friske medarbeidere / Godt arbeidsmiljø:

Friske medarbeidere og et godt arbeidsmiljø er en forutsetning for å yte gode tjenester. Medarbeiderne må oppleve samsvar mellom de oppgaver de er tildelt og den tiden de har til rådighet. Medarbeiderne må få, og ta, ansvar for sine arbeidsoppgaver. Medarbeidersamtaler er et viktig redskap i denne prosessen.

Kompetanseutvikling:

Det er viktig at medarbeiderne får mulighet til å styrke sin kompetanse innen sitt fagområde. Kompetanseutvikling er tatt opp spesielt i medarbeidersamtalene. Medarbeiderne innen kultur og fritid skal ha slik kompetanse at de skal kunne møte utfordringer fra sentralt hold og kunne møte sine brukere på en forsvarlig måte.

Tiltak ved eventuelt redusert økonomisk ramme

Ved en eventuell pålagt reduksjon i driftsrammen vil virksomheten prioritere å ta ut/ redusere følgende:

(kr x 1.000)

Tiltak	Kostnad	Kommentar
Redusere aktiviteten generelt	400	En reduksjon vil føre til færre tilrettelagte aktivitetstilbud, spesielt for barn og ungdom. En eventuell reduksjon av ansatte vil ikke ha virkning for hele året 2014.
Reduksjon støtte til lag/foreninger	100	Reduksjon kan føre til mindre aktivitet og mangfoldet blir mindre. Det kan bli enda vanskeligere å rekruttere ledere og trenere.

Kultur og fritid har få lovpålagte oppgaver. Kommunens innsats i forhold til kultur og fritid er et vesentlig bidrag i forhold til bosetting og trivsel. En stor del av kulturbudsjettet bidrar til å opprettholde den gode lag- og dugnadsånden som grensebygdene preges av. Lag og foreninger, enkeltpersoner og kultur og fritid, bidrar til et rikt og mangfoldig kulturliv i Marker. Kultur og fritid arbeider i stor grad ut mot barn og ungdom. Erfaringsmessig vet vi at dette arbeidet har en stor forebyggende effekt.

Prioriterte driftstiltak ved eventuelt høyere økonomisk ramme

Virksomhetene er som tidligere anmodet om å foreslå og konkretisere forslag til nye driftstiltak i kommende planperiode. Dette er driftstiltak som ikke ligger i virksomhetens konsekvensjusterte basisramme, men som eventuelt vil komme inn som tillegg – enten for en periode eller av ”varig” karakter.

Virksomheten har ingen forslag til nye driftstiltak for kommende planperiode.

Prioriterte investeringstiltak

Virksomheten har ingen forslag til nye investeringstiltak for kommende planperiode.

Budsjett 2014 med økonomiplan 2014-2017 for Marker bibliotek

Virksomhetens ansvarsområder

6400 Bibliotek

Virksomhetens årsverk

Virksomheten disponerer 1,4 årsverk fordelt på 3 ansatte. Tilsvarende i budsjettvedtak for 2013 var 1,4 årsverk.

Stillingsressurs pr:	6400	Totalt
Ansatte	3	3
Årsverk	1,40	1,40

Kort beskrivelse av virksomheten

Folkebiblioteket er den eneste kulturvirksomhet som er lovpålagt, og har til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom informasjonsformidling og ved å stille bøker og annet materiale gratis til disposisjon for alle som bor i landet. Biblioteket er en av de få gjenværende offentlige møterom i samfunnet. Biblioteket er en fellesressurs. Lik tilgang til informasjon og kunnskap er en forutsetning for at borgerne skal kunne delta i den offentlige debatten og kunne fremme sine interesser overfor de som styrer.

Ut- /innlån av bøker og annet materiale, til rettelegning for lånerne med referanse oppgaver, oppfølging av skoleelever, litteratur kvelder, veilednings tjenester i bruk av internett, depot utleveringer til tannlege, Marker bo- og service, lege og Årjäng bibliotek.

Vi har en lokalsamling og fint klippearktiv. Vi har strikkekafe hver tirsdag. Vi anbefaler bøker og filmer. Månedlig quiz og utstillinger av ymse slag.

Virksomhetens budsjetttrammer på ansvarsområder

I budsjettforslaget har virksomheten fordelt rammen slik på virksomhetens ansvarsområder før eventuelt nye tiltak:

(kr x 1.000)

Ansvar	Budsjett 2014			Budsjett 2013	Regnskap 2012
	Utgifter	Inntekter	Netto	Netto*	Netto
6400	1 187	-49	1 138	1 120	1 088
Sum	1 187	-49	1 138	1 120	1 088

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Lønnsutgiftene fordeler seg i hovedsak slik etter artsgruppe:

Fast lønn:	76,4 %
Vikarer ved ferie:	0,0 %
Vikarer ved sykdom:	0,0 %
Variabel lønn:	0,0 %
Sosiale utgifter:	23,6 %
Sum:	100,0 %

Konsekvenser

Vi vil ha selvbetjent bibliotek i løpet av våren. Det vil si at vi får et bibliotek der lånerne kan levere inn og låne ut til seg selv. Det vil gjøre at biblioteket blir mer selvgående, men det vil fortsatt være en rekke oppgaver som lånerne ikke vil kunne gjøre selv. Men vi tror at et selvbetjent bibliotek vil føre til mer tid til hver enkelt låner og bedre service.

Dersom biblioteket skal inn i nye lokaler så må vi ha tilnærmet døgnåpent og da trenger vi ressurser til låsesystemer og overvåking. Vi har søkt Nasjonalbiblioteket om penger til et låsesystem.

Økonomiplan driftsbudsjett

Økonomiplanen viser en videreføring av forslaget til budsjett 2014 når det ikke tas hensyn til eventuelle nye driftstiltak som prioriteres inn:

(kr x 1.000)

Drift	Regnskap 2012	Budsjett 2013*	Økoplan 2014	Økoplan 2015	Økoplan 2016	Økoplan 2017
Brutto driftsutgifter	1 168	1 169	1 187	1 187	1 187	1 187
Inntekter	-80	-49	-49	-49	-49	-49
Netto driftsutgifter	1 088	1 120	1 138	1 138	1 138	1 138

* Budsjett 2013 ekskl. endringer foretatt i løpet av 2013

Økonomiplan investeringsbudsjett

Virksomheten har ingen forslag til investeringstiltak i planperioden som er direkte underlagt virksomheten, men det vises likevel til tiltak for opprustning av biblioteket (les teppe) som ligger ved som ønsket tiltak under virksomhet Forvaltning, Drift & vedlikehold.

Strategiske mål

- Jobbe for at biblioteket blir selvbetjent og døgnåpent, slik at biblioteket er mer tilgjengelig.
- Øke utlån og besøk.
- Være et godt formidlingsbibliotek både digitalt og på papir.
- Kompetanse for de ansatte, bør sendes ofte på kurs.
- Være en aktiv formidler digitalt.
- Være samlingssted for alle som bor i bygda.
- Satse på skolebiblioteket.

Effektiv ressursbruk / God økonomistyring:

Vi kjøper inn bøker som brukerne vil ha. Prøver å skaffe bøkene så raskt som mulig. Kjøper ikke lenger masse fagbøker, de låner vi fra andre. Med bokbilen som går i hele Østfold fylke og Oslo, får vi bøkene på to-tre dager. Barn- og unge er prioritert. Med det nye nasjonale lånekortet kan låner selv gå inn å bestille bøker, fornye og reservere bøker. Bøker du låner i dag på et bibliotek, kan leveres inn på hvilket som helst bibliotek i Norge.

Gode tjenester / Brukermedvirkning:

Personalet skal ha og kjennskap til litteratur og andre medier i tillegg til nødvendige allmenn-kunnskaper. Personalet skal ha evne til å kommunisere godt med de forskjellige målgrupper. Vi ligger høyt på service, brukermedvirkning, utlånstilbud og informasjon.

Det bør i fremtiden vurderes hvorvidt biblioteket skal ligge på gateplan. Det har vært gjennomført en brukerundersøkelse i 2011. Vi høyt i score på service, brukermedvirkning, utlånstilbud og informasjon. Dårligst på tilgjengelighet og åpningstider. Vi bør ha en brukerundersøkelse hvert 4. år.

God service:

Folkebibliotekene er inne i en utvikling der det tradisjonelle, samlingsorienterte biblioteket blir mindre viktig, mens formidlingsdelen av bibliotekararbeidet blir stadig viktigere.

Være en aktiv formidler digitalt via oppdaterte nettsider. Ha hele tiden låner i fokus. Biblioteket må være lydhøre for innspill fra brukerne. Medarbeiderne må være oppdatert på litteratur og samfunnsspørsmål.

Friske medarbeidere / Godt arbeidsmiljø:

Et godt arbeidsmiljø gir friske medarbeidere. Vi i har et godt arbeidsmiljø og derfor trives medarbeiderne. Vi har noen dårlige fysiske forhold, slik som: Teppet, luften og tilgjengeligheten. Vi har fått nytt tak lys, som har gjort arbeidsdagen lettere for både medarbeidere og brukere. Vi drar på en årlig kulturtur. Medarbeidersamtaler har vi en gang i året og der poengterer medarbeideren positive og negative sider ved jobben. Det er viktig at medarbeideren tar ansvar for sine oppgaver.

Kompetanseutvikling:

Vi drar på kurs så ofte som vi kan, men ofte er det vanskelig da vi ikke har vikarer.

Viktig å dra på bokmøter. Faglig og personlig utvikling er noe av det viktigste for at en låner skal få tillit og respekt for personalet og at man kan løse de problemene lånerne står ovenfor.

Tiltak ved eventuelt redusert økonomisk ramme

Ved en eventuell pålagt reduksjon i driftsrammen vil virksomheten prioritere å ta ut/ redusere følgende:

(kr x 1.000)

Tiltak	Kostnad	Kommentar
Redusere	200	Å redusere i bokkontoen er å gjøre biblioteket mindre attraktivt. Marker bibliotek har ord for å være et bibliotek som har nyhetene ganske raskt.

Biblioteket er lovpålagt og trenger de kronene de har til å friste publikum, barn / unge og gamle med nye bøker, film og lydbøker. Vi trenger pengene til å få barn og unge til å lese, noe vi bruker mye av budsjettet på. Å få barn og unge til å lese, vet vi gir en forebyggende effekt.

Prioriterte driftstiltak ved eventuelt høyere økonomisk ramme

Virksomhetene er som tidligere anmodet om å foreslå å konkretisere forslag til nye driftstiltak i kommende planperiode. Dette er driftstiltak som ikke ligger i virksomhetens konsekvensjusterte basisramme, men som eventuelt vil komme inn som tillegg – enten for en periode eller av ”varig” karakter.

De av driftstiltakene rådmannen prioriterer for denne virksomheten og som følgelig er lagt inn i forslag til budsjett og økonomiplan går frem under i form av egen rapport. Rapporten er kjørt ut med detaljert kontering samt forklaring/notat. Rapport for alle foreslåtte driftstiltak uten detaljer ligger vedlagt bak i det samlede budsjettdokumentet.

De driftstiltak som virksomheten har fremmet, men av ulike årsaker ikke er prioritert av rådmannen er skilt ut i eget vedleggshefte.

Planperiode:	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
	(kr x 1.000)					

BIB-1-14   LISENSER, BIBLIOTEK

Ansvar	6400						Bibliotek
Funksjon	375						Museer
Drift utgift:							
1195	20	20	20	20	80	80	
Investering	0	0	0	0	0	0	
Drift utgift	20	20	20	20	80	80	
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0	
Finansiering	0	0	0	0	0	0	
Sum	20	20	20	20	80	80	

VIRKSOMHETSLEDER:

Avgifter og lisenser øker til stadighet. Vi skal få installert selvbetjenings modul her i løpet av høsten og de reelle utgiftene for support vil bli kr 588 pr.mnd uten mva. Det vil si en utgift på kr 8.820 i året. De andre utgiftene øker også, slik at totalt er det ønskelig med kr. 20.000 i ekstra i 2014.

RÅDMANNEN:

Rådmannen vurderer dette tiltaket som reelt og riktig å prioritere. Forslaget fra virksomheten foreslås derfor gjennomført uendret.

SUM PRIORITERTE DRIFTSTILTAK I RÅDMANNENS BUDSJETTFORSLAG FOR DENNE VIRKSOMHETEN:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	20	20	20	20	80	80
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Sum	20	20	20	20	80	80

Prioriterte investeringstiltak

Virksomheten har ingen forslag til nye investeringstiltak i kommende planperiode.

OPPSUMMERING AV RÅDMANNENS FORSLAG TIL NYE DRIFTSTILTAK

Politisk styring, fellesutgifter og sentraladministrasjon:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	1 403	1 990	1 958	1 983	7 334	7 334
Drift inntekt	-493	-493	-493	-493	-1 972	-1 972
Sum	910	1 497	1 465	1 490	5 362	5 362

Næringsutvikling

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	157	157	157	157	628	628
Drift inntekt	-157	-157	-157	-157	-628	-628
Sum	0	0	0	0	0	0

Grunnskole:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	100	182	0	0	282	282
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Sum	100	182	0	0	282	282

Grimsby barnehage:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	243	0	0	0	243	243
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Sum	243	0	0	0	243	243

Familie & Helse:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	900	735	735	735	3 105	3 105
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Sum	900	735	735	735	3 105	3 105

NAV:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	0	0	0	0	0	0
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0	0	0

Utviklingshemmede:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	0	0	0	0	0	0
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0	0	0

Omsorg:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	2 000	2 500	3 000	3 500	11 000	11 000
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Sum	2 000	2 500	3 000	3 500	11 000	11 000

Forvaltning, drift & vedlikehold:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	880	1 215	1 325	1 400	4 820	4 820
Drift inntekt	-61	-68	-50	-25	-204	-204
Sum	819	1 147	1 275	1 375	4 616	4 616

Plan & Miljø:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	37	140	40	0	217	217
Drift inntekt	0	-20	0	0	-20	-20
Sum	37	120	40	0	197	197

Kultur & Fritid:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	0	0	0	0	0	0
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0	0	0

Bibliotek:

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	20	20	20	20	80	80
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Sum	20	20	20	20	80	80

Totalt

	2014	2015	2016	2017	2014-2017	Totalt
Drift utgift	5 740	6 939	7 235	7 795	27 709	27 709
Drift inntekt	-711	-738	-700	-675	-2 824	-2 824
Sum	5 029	6 201	6 535	7 120	24 885	24 885

Driftsrammer for 2014 inkludert alle forslag til nye driftstiltak blir etter dette:

Virksomhet	Fordelt fra f. sak 28/13	Korr for tiltak 2014	Ny korrigert ramme 2014
Pol.styring, fellesutgifter, sentraladm.	35 679	910	36 589
Næringsutvikling	803	0	803
Grunnskolen	38 870	100	38 970
Grimsby barnehage	4 780	243	5 023
Familie & Helse	14 662	900	15 562
NAV kommune	4 114	0	4 114
Utviklingshemmede	7 366	0	7 366
Omsorg	44 182	2 000	46 182
VAR-områdene	-915	0	-915
Forvaltning, drift, vedlikehold ord.dr.	13 441	819	14 260
Plan & Miljø	2 546	37	2 583
Kultur & Fritid	3 668	0	3 668
Bibliotek	1 138	20	1 158
Skatt/Rammeoverføring	-186 040	0	-186 040
Finansinnt/Finansutg	9 200	0	9 200
Sum netto drift	-6 506	5 029	-1 477

Netto driftsresultat etter innlemming av nye tiltak blir etter dette kr 1.477.000. Rådmannen foreslår dette avsatt til kommunens disposisjonsfond. Se for øvrig vedlagte budsjettskjema 1A og 1B for obligatorisk oppsett av foreslåtte driftsrammer for virksomhetene.

På de neste sidene følger utskrift av rapport for foreslåtte nye driftstiltak som rådmannen har prioritert. Tiltakene er kjørt ut etter tiltakskode (ikke etter virksomhet). Tiltakene er innarbeidet i rådmannens samlede forslag til budsjett og økonomiplan og legges her ut uten detaljert kontering – for kontering vises til tiltaksoversiktene etter virksomhetenes budsjettforslag foran i budsjett-dokumentet. De tiltak som rådmannen ikke har funnet å kunne prioritere foreligger som tidligere i et eget vedleggshfte.

Planperiode:	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
	(kr x 1.000)					
BIB-1-14	LISENSER, BIBLIOTEK					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	20	20	20	20	80	80
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	20	20	20	20	80	80
FDV-1-2014	FORVALTNING/DRIFT/VEDLIKEHLD, RAMMEJUSTERING					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	500	800	1.000	1.200	3.500	3.500
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	500	800	1.000	1.200	3.500	3.500
FDV-2-2014	MALING, MARKER SKOLE					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	30	0	0	0	30	30
Drift inntekt	6-	0	0	0	6-	6-
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	24	0	0	0	24	24
FDV-5 2014	UTSKIFTING AV VARMTVANNBEREDERE I ALDERSBOLIGER I INDUSTRIVEIEN					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	90	0	0	90	90
Drift inntekt	0	18-	0	0	18-	18-
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	72	0	0	72	72
FDV-6-2014	ADGANGSKONTROLL MARKER RÅDHUS					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	125	125	0	250	250
Drift inntekt	0	25-	25-	0	50-	50-
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	100	100	0	200	200
FDV-7-2014	ÅRLIG OPP-PUSSING AV KLASSEROM VED MARKER SKOLE.					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	125	125	125	125	500	500
Drift inntekt	25-	25-	25-	25-	100-	100-
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	100	100	100	100	400	400
FDV-8-2014	INNVENDIG VEDLIKEHOLD AV KOMMUNALE UMLEIEBOLIGER.					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	75	75	75	75	300	300
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	75	75	75	75	300	300

FDV-9-2014	VEDLIKEHOLD PÅ BYGGNINGEN TIL UNGDOMMENS KULTURHUS					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	150	0	0	0	150	150
Drift inntekt	30-	0	0	0	30-	30-
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	120	0	0	0	120	120
FH-4-14	HELSEHUSET, ØKT TILSKUDD					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	500	500	500	500	2.000	2.000
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	500	500	500	500	2.000	2.000
FH-5-14	BARNEVERN, RAMMEJUSTERING DRIFT					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	400	0	0	0	400	400
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	400	0	0	0	400	400
FH1-14	ERGOTERAPEUTSTILLING, UTØKNING 50%					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	235	235	235	705	705
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	235	235	235	705	705
GR-1-14	ØKT BEMANNING GRISMBY BARNEHAGE (FLERE BARN UNDER 3 ÅR)					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	183	0	0	0	183	183
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	183	0	0	0	183	183
GR-2-14	IKT-UTSTYR, GRISMBY BARNEHAGE					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	60	0	0	0	60	60
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	60	0	0	0	60	60
KRK-1-14	MARKER KIRKELIGE FELLESRÅD, ØKT OVERFØRING					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	90	90	90	90	360	360
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	90	90	90	90	360	360
KRK-2-14	VEDLIKEHOLD, KIRKENE					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	50	50	50	50	200	200
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0

Sum	50	50	50	50	200	200
KRK-3-14	UTSKIFTING SKYVEDØR, ØRJE KIRKE					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	57	0	0	57	57
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	57	0	0	57	57
NU-14-1	MOMSBEREGNING PÅ KJØP AV TJENSTER, NÆRINGSUTVIKLING					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	157	157	157	0	471	471
Drift inntekt	157-	157-	157-	157-	628-	628-
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	0	0	157-	157-	157-
OMS-1-14	OMSORG, RAMMEJUSTERING DRIFT					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	1.100	1.600	2.100	2.600	7.400	7.400
Drift inntekt	900	900	900	900	3.600	3.600
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	2.000	2.500	3.000	3.500	11.000	11.000
PM-14-1	TURVEI, HELGETJERN					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	37	0	0	0	37	37
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	37	0	0	0	37	37
PM-14-2	PLAN FOR BOMMEN					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	100	0	0	100	100
Drift inntekt	0	20-	0	0	20-	20-
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	80	0	0	80	80
PM12-4	VEDLIKEHOLD AV LEKEPLASSER					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	40	40	0	80	80
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	40	40	0	80	80
SA-01-14	TILSKUDD TIL IKKE-KOMMUNALE BARNEHAGER					
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	500	1.000	1.000	1.000	3.500	3.500
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	500	1.000	1.000	1.000	3.500	3.500

SA-02-14 IKT - ØKTE UTGIFTER

Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	743	743	743	743	2.972	2.972
Drift inntekt	493-	493-	493-	493-	1.972-	1.972-
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	250	250	250	250	1.000	1.000

SA-03-14 SYSSELSETTINGSTILTAK

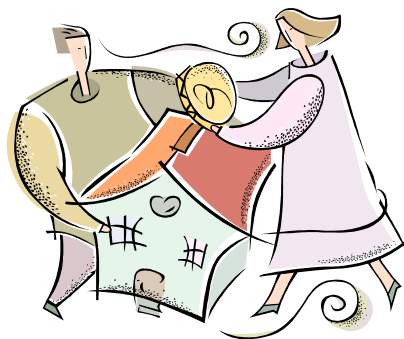
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	20	50	75	100	245	245
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	20	50	75	100	245	245

SKO-2014-2 INNFØRING AV VALGFAG PÅ UNGDOMSTRINNET

Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	100	182	0	0	282	282
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	100	182	0	0	282	282

Sum alle driftstiltak:

Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	4.840	6.039	6.335	6.738	23.952	23.952
Drift inntekt	189	162	200	225	776	776
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Totalt	5.029	6.201	6.535	6.963	24.728	24.728

OPPSUMMERING AV RÅDMANNENS FORSLAG TIL NYE INVESTERINGSTILTAK

A) Investeringsbudsjett etter virksomhet planperioden 2014-2017

Politisk styring, fellesutgifter og sentraladministrasjon:

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	1 220	2 525	1 480	1 336	6 561	6 561
Drift utgift	240	505	295	418	1 458	1 458
Drift inntekt	-240	-505	-295	-418	-1 458	-1 458
Finansiering	-1 220	-2 525	-1 480	-1 336	-6 561	-6 561
Sum	0	0	0	0	0	0
Eksternt lån	-980	-2 020	-1 185	-918	-5 103	-5 103
Bruk av fond	0	0	0	0	0	0
Tilskudd	0	0	0	0	0	0
Mva-komp	-240	-505	-295	-418	-1 458	-1 458
Sum finans	-1 220	-2 525	-1 480	-1 336	-6 561	-6 561

Næringsutvikling:

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	250	250	250	250	1 000	1 000
Drift utgift	50	50	50	50	200	200
Drift inntekt	-50	-50	-50	-50	-200	-200
Finansiering	-250	-250	-250	-250	-1 000	-1 000
Sum	0	0	0	0	0	0
Eksternt lån	-200	-200	-200	-200	-800	-800
Bruk av fond	0	0	0	0	0	0
Tilskudd	0	0	0	0	0	0
Mva-komp	-50	-50	-50	-50	-200	-200
Sum finans	-250	-250	-250	-250	-1 000	-1 000

Grunnskole:

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	0	0	0	0	0
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0	0	0

Familie & helse:

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	0	0	0	0	0
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0

Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0	0	0

NAV:

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	0	0	0	0	0
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0	0	0

Omsorg:

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	12 925	125	0	0	13 050	13 050
Drift utgift	25	25	0	0	50	50
Drift inntekt	-25	-25	0	0	-50	-50
Finansiering	-12 925	-125	0	0	-13 050	-13 050
Sum	0	0	0	0	0	0
Eksternt lån	-100	-100	0	0	-200	-200
Bruk av fond	0	0	0	0	0	0
Tilskudd/salg	-12 800	0	0	0	-12 800	-12 800
Mva-komp	-25	-25	0	0	-50	-50
Sum finans	-12 925	-125	0	0	-13 050	-13 050

Forvaltning, drift & vedlikehold, VAR-områder:

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	2 700	2 700	2 000	2 000	9 400	9 400
Drift utgift	0	0	0	0	0	0
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	2 700	2 700	2 000	2 000	9 400	9 400
Eksternt lån	-2 700	-2 700	-2 000	-2 000	-9 400	-9 400
Bruk av fond	0	0	0	0	0	0
Tilskudd	0	0	0	0	0	0
Mva-komp	0	0	0	0	0	0
Sum finans	-2 700	-2 700	-2 000	-2 000	-9 400	-9 400

Forvaltning, drift & vedlikehold, ordinær drift:

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	4 688	2 845	6 125	1 875	15 533	15 533
Drift utgift	938	570	525	375	2 408	2 408
Drift inntekt	-938	-570	-525	-375	-2 408	-2 408
Finansiering	-7 388	-5 545	-8 125	-3 875	-24 933	-24 933

Sum	-2 700	-2 700	-2 000	-2 000	-9 400	-9 400
Eksternt lån	-3 750	-2 275	-4 600	-1 500	-12 125	-12 125
Bruk av fond	0	0	0	0	0	0
Tilskudd	0	0	-1 000	0	-1 000	-1 000
Mva-komp	-938	-570	-525	-375	-2 408	-2 408
Sum finans	-4 688	-2 845	-6 125	-1 875	-15 533	-15 533

Plan & miljø:

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	0	0	0	0	0
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0	0	0

Kultur & fritid:

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	0	0	0	0	0
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0	0	0

Bibliotek:

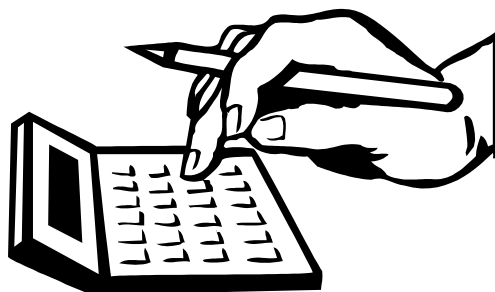
	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	0	0	0	0	0	0
Drift utgift	0	0	0	0	0	0
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0	0	0

Grimsby barnehage

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	0	250	0	0	250	250
Drift utgift	0	50	0	0	50	50
Drift inntekt	0	-50	0	0	-50	-50
Finansiering	0	-250	0	0	-250	-250
Sum	0	0	0	0	0	0
Eksternt lån	0	-200	0	0	-200	-200
Bruk av fond	0	0	0	0	0	0
Tilskudd	0	0	0	0	0	0
Mva-komp	0	-50	0	0	-50	-50
Sum finans	0	-250	0	0	-250	-250

Samlet alle virksomheter med investeringstiltak:

	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
Investering	21 783	8 695	9 855	5 461	45 794	45 794
Drift utgift	1 253	1 150	870	843	4 116	4 116
Drift inntekt	-1 253	-1 350	-870	-843	-4 316	-4 316
Finansiering	-21 783	-8 695	-9 855	-5 461	-45 794	-45 794
Sum	0	-200	0	0	-200	-200
Eksternt lån	-7 730	-7 495	-7 985	-4 618	-27 828	-27 828
Bruk av fond	0	0	0	0	0	0
Tilskudd	-12 800	0	-1 000	0	-13 800	-13 800
Mva-komp	-1 253	-1 200	-870	-843	-4 166	-4 166
Sum finans	-21 783	-8 695	-9 855	-5 461	-45 794	-45 794

B) Investeringsbudsjett pr år 2014-2017 med finansiering

Investeringer 2014						
Virksomhet	Investering	Lån	Fond	Tilskudd	MVA	Drift
Politisk styring/Fellesutgifter/Sentraladm.	1 220	-980	0	0	-240	0
Næringsutvikling	250	-200	0	0	-50	0
Grunnskolen	0	0	0	0	0	0
Grimsby barnehage	0	0	0	0	0	0
Familie & Helse	0	0	0	0	0	0
NAV kommune	0	0	0	0	0	0
Utviklingshemmede	0	0	0	0	0	0
Omsorg	12 925	-100	0	-12 800	-25	0
FDV, VAR-områdene	2 700	-2 700	0	0	0	0
FDV, ordinær drift	4 688	-3 750	0	0	-938	0
Plan & Miljø	0	0	0	0	0	0
Kultur & Fritid	0	0	0	0	0	0
Bibliotek	0	0	0	0	0	0
Skatt/Rammeoverføring	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter/Finansutgifter	0	0	0	0	0	0
Sum investeringstiltak	21 783	-7 730	0	-12 800	-1 253	0

Investeringer 2015						
Virksomhet	Investering	Lån	Fond	Tilskudd	MVA	Drift
Politisk styring/Fellesutgifter/Sentraladm.	2 525	-2 020	0	0	-505	0
Næringsutvikling	250	-200	0	0	-50	0
Grunnskolen	0	0	0	0	0	0
Grimsby barnehage	250	-200	0	0	-50	0
Familie & Helse	0	0	0	0	0	0
NAV kommune	0	0	0	0	0	0
Utviklingshemmede	0	0	0	0	0	0
Omsorg	125	-100	0	0	-25	0
FDV, VAR-områdene	2 700	-2 700	0	0	0	0
FDV, ordinær drift	2 845	-2 275	0	0	-570	0
Plan & Miljø	0	0	0	0	0	0
Kultur & Fritid	0	0	0	0	0	0
Bibliotek	0	0	0	0	0	0
Skatt/Rammeoverføring	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter/Finansutgifter	0	0	0	0	0	0
Sum investeringstiltak	8 695	-7 495	0	0	-1 200	0

Investeringer 2016						
Virksomhet	Investering	Lån	Fond	Tilskudd	MVA	Drift
Politisk styring/Fellesutgifter/Sentraladm.	1 480	-1 185	0	0	-295	0
Næringsutvikling	250	-200	0	0	-50	0
Grunnskolen	0	0	0	0	0	0
Grimsby barnehage	0	0	0	0	-50	0
Familie & Helse	0	0	0	0	0	0
NAV kommune	0	0	0	0	0	0
Utviklingshemmede	0	0	0	0	0	0
Omsorg	0	0	0	0	0	0
FDV, VAR-områdene	2 000	-2 000	0	0	0	0
FDV, ordinær drift	6 125	-4 600	0	-1 000	-525	0
Plan & Miljø	0	0	0	0	0	0
Kultur & Fritid	0	0	0	0	0	0
Bibliotek	0	0	0	0	0	0
Skatt/Rammeoverføring	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter/Finansutgifter	0	0	0	0	0	0
Sum investeringstiltak	9 855	-7 985	0	-1 000	-920	0

Investeringer 2017						
Virksomhet	Investering	Lån	Fond	Tilskudd	MVA	Drift
Politisk styring/Fellesutgifter/Sentraladm.	1 336	-918	0	0	-418	0
Næringsutvikling	250	-200	0	0	-50	0
Grunnskolen	0	0	0	0	0	0
Grimsby barnehage	0	0	0	0	0	0
Familie & Helse	0	0	0	0	0	0
NAV kommune	0	0	0	0	0	0

Utviklingshemmede	0	0	0	0	0	0
Omsorg	0	0	0	0	0	0
FDV, VAR-områdene	2 000	-2 000	0	0	0	0
FDV, ordinær drift	1 875	-1 500	0	0	-375	0
Plan & Miljø	0	0	0	0	0	0
Kultur & Fritid	0	0	0	0	0	0
Bibliotek	0	0	0	0	0	0
Skatt/Rammeoverføring	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter/Finansutgifter	0	0	0	0	0	0
Sum investeringstiltak	5 461	-4 618	0	0	-843	0

Sum investeringer 2014 - 2017						
Virksomhet	Investering	Lån	Fond	Tilskudd	MVA	Drift
Politisk styring/Fellesutgifter/Sentraladm.	6 561	-5 103	0	0	-1 458	0
Næringsutvikling	1 000	-800	0	0	-200	0
Grunnskolen	0	0	0	0	0	0
Grimsby barnehage	250	-200	0	0	-100	0
Familie & Helse	0	0	0	0	0	0
NAV kommune	0	0	0	0	0	0
Utviklingshemmede	0	0	0	0	0	0
Omsorg	13 050	-200	0	-12 800	-50	0
FDV, VAR-områdene	9 400	-9 400	0	0	0	0
FDV, ordinær drift	15 533	-12 125	0	-1 000	-2 408	0
Plan & Miljø	0	0	0	0	0	0
Kultur & Fritid	0	0	0	0	0	0
Bibliotek	0	0	0	0	0	0
Skatt/Rammeoverføring	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter/Finansutgifter	0	0	0	0	0	0
Sum investeringstiltak	45 794	-27 828	0	-13 800	-4 216	0

Se for øvrig vedlagte budsjettskjema 2A og 2B for obligatorisk oppsett av foreslåtte investeringer med tilhørende finansiering.

På de neste sidene følger utskrift av rapport for foreslåtte nye investeringstiltak som rådmannen har prioritert. Tiltakene er kjørt ut etter tiltakskode (ikke etter virksomhet). Tiltakene er innarbeidet i rådmannens samlede forslag til budsjett og økonomiplan og legges her ut uten detaljert kontering – for kontering vises til tiltaksoversiktene etter virksomhetenes budsjettforslag foran i budsjett-dokumentet. De tiltak som rådmannen ikke har funnet å kunne prioritere foreligger som tidligere i et eget vedleggshefte. Merk at ”løpende” investeringer kommer i tillegg – dette gjelder 2,0 mill. kroner i formidlingslån fra Husbanken.

Planperiode:	2014	2015	2016	2017	2016-2017	Totalt
	(kr x 1.000)					
I-BIB-1-14	UTSKIFTING AV TEPPE, BIBLIOTEKET					
Investering	0	220	0	0	220	220
Drift utgift	0	45	0	0	45	45
Drift inntekt	0	45-	0	0	45-	45-
Finansiering	0	220-	0	0	220-	220-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-FD-1-14	KLOAKKLEDNINGSNETT					
Investering	2.700	2.700	2.000	2.000	9.400	9.400
Drift utgift	0	0	0	0	0	0
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	2.700-	2.700-	2.000-	2.000-	9.400-	9.400-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-FD-2-14	GATELYS, OPPGRADERING					
Investering	750	750	750	0	2.250	2.250
Drift utgift	150	150	150	0	450	450
Drift inntekt	150-	150-	150-	0	450-	450-
Finansiering	750-	750-	750-	0	2.250-	2.250-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-FD-3-14	ENØK, KOMMUNALE BYGG					
Investering	3.125	1.250	1.250	1.250	6.875	6.875
Drift utgift	625	250	250	250	1.375	1.375
Drift inntekt	625-	250-	250-	250-	1.375-	1.375-
Finansiering	3.125-	1.250-	1.250-	1.250-	6.875-	6.875-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-FD-6-14	BRANNBIL					
Investering	0	0	3.500	0	3.500	3.500
Drift utgift	0	0	0	0	0	0
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	0	0	3.500-	0	3.500-	3.500-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-FDV-1-14	ASFALTERING					
Investering	625	625	625	625	2.500	2.500
Drift utgift	125	125	125	125	500	500
Drift inntekt	125-	125-	125-	125-	500-	500-
Finansiering	625-	625-	625-	625-	2.500-	2.500-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-GRI-1-14	BORD OG STOLER, GRIMSBY BARNEHAGE					
Investering	0	250	0	0	250	250
Drift utgift	0	50	0	0	50	50
Drift inntekt	0	50-	0	0	50-	50-
Finansiering	0	250-	0	0	250-	250-
Sum	0	0	0	0	0	0

I-KRK-1-14	BRANNSIKRING, RØDENES KIRKE					
Investering	0	1.000	0	0	1.000	1.000
Drift utgift	0	200	0	0	200	200
Drift inntekt	0	200-	0	0	200-	200-
Finansiering	0	1.000-	0	0	1.000-	1.000-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-KRK-2-14	FORNYING MUR UTVENDIG, RØDENES KIRKE					
Investering	220	0	0	0	220	220
Drift utgift	40	0	0	0	40	40
Drift inntekt	40-	0	0	0	40-	40-
Finansiering	220-	0	0	0	220-	220-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-KRK-3-14	REHABILITERING AV TAK, ØRJE KIRKE					
Investering	0	775	0	0	775	775
Drift utgift	0	155	0	0	155	155
Drift inntekt	0	155-	0	0	155-	155-
Finansiering	0	775-	0	0	775-	775-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-KRK-4-14	NYTT VARMEANLEGG, ØYMARK KIRKE					
Investering	0	0	730	0	730	730
Drift utgift	0	0	145	0	145	145
Drift inntekt	0	0	145-	0	145-	145-
Finansiering	0	0	730-	0	730-	730-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-KRK-5-14	NYTT VARMEANLEGG, RØDENES KIRKE					
Investering	0	0	0	463	463	463
Drift utgift	0	0	0	93	93	93
Drift inntekt	0	0	0	93-	93-	93-
Finansiering	0	0	0	463-	463-	463-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-KRK-6-14	RESTAURERING DØPEFONT, RØDENES KIRKE					
Investering	0	0	0	123	123	123
Drift utgift	0	0	0	25	25	25
Drift inntekt	0	0	0	25-	25-	25-
Finansiering	0	0	0	123-	123-	123-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-NU-1-14	FYSISKE TILTAK I ØRJE SENTRUM					
Investering	250	250	250	250	1.000	1.000
Drift utgift	50	50	50	50	200	200
Drift inntekt	50-	50-	50-	50-	200-	200-
Finansiering	250-	250-	250-	250-	1.000-	1.000-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-OMS-1-14	MØBLER PÅ BOGRUPPENE, MBSS					
Investering	125	125	0	0	250	250
Drift utgift	25	25	0	0	50	50
Drift inntekt	25-	25-	0	0	50-	50-

Finansiering	125-	125-	0	0	250-	250-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-OMS-2-14	OMSORGSBOLIGER, SALG					
Investering	12.800	0	0	0	12.800	12.800
Drift utgift	0	0	0	0	0	0
Drift inntekt	0	0	0	0	0	0
Finansiering	12.800-	0	0	0	12.800-	12.800-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-PM-1-14	SKILTING					
Investering	188	0	0	0	188	188
Drift utgift	38	0	0	0	38	38
Drift inntekt	38-	0	0	0	38-	38-
Finansiering	188-	0	0	0	188-	188-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-SA-1-14	IKT-UTSTYR, MARKER SKOLE					
Investering	250	250	250	250	1.000	1.000
Drift utgift	50	50	50	50	200	200
Drift inntekt	50-	50-	50-	50-	200-	200-
Finansiering	250-	250-	250-	250-	1.000-	1.000-
Sum	0	0	0	0	0	0
I-SA-2-14	IKT UTSTYR, FELLES					
Investering	750	500	500	500	2.250	2.250
Drift utgift	150	100	100	100	450	450
Drift inntekt	150-	100-	100-	100-	450-	450-
Finansiering	750-	500-	500-	500-	2.250-	2.250-
Sum	0	0	0	0	0	0
<u>Sum alle investeringstiltak:</u>						
Investering	21.783	8.695	9.855	5.461	45.794	45.794
Drift utgift	1.253	1.200	870	693	4.016	4.016
Drift inntekt	1.253-	1.200-	870-	693-	4.016-	4.016-
Finansiering	21.783-	8.695-	9.855-	5.461-	45.794-	45.794-
Totalt	0	0	0	0	0	0

BUDSJETTSKJEMA 1A – DRIFT (kr x 1.000)

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Skatt på inntekt og formue	61.988	60.931	66.500	67.600	68.600	69.600
Ordinært rammetilskudd	101.905	111.913	116.100	116.800	117.100	117.400
Skatt på eiendom	759	750	750	750	750	750
Andre direkte eller indirekte skatter	43	40	40	40	40	40
Andre generelle statstilskudd	5.178	5.450	4.550	4.550	4.550	4.550
Sum frie disponible inntekter	169.874	179.084	187.940	189.740	191.040	192.340
Renteinntekter og utbytte	2.972	2.000	2.200	2.200	2.200	2.200
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidle)	0	0	0	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	4.890	6.035	5.600	5.600	5.600	5.600
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	6.109	5.400	5.400	5.700	5.900	6.100
Netto finansinnt./utg.	-8.026	-9.435	-8.800	-9.100	-9.300	-9.500
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	2.279	2.104	1.597	1.775	2.691	3.213
Til bundne avsetninger	3.174	3.100	550	550	550	550
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk	1.822	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	2.453	0	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	4.446	1.428	520	520	520	520
Netto avsetninger	3.267	-3.776	-1.627	-1.805	-2.721	-3.243
Overført til investeringsbudsjettet	1.896	6.844	1.653	1.600	1.270	1.093
Til fordeling drift	163.219	159.029	175.860	177.235	177.749	178.504
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	163.117	158.729	175.860	177.235	177.749	178.504
Mer/mindreforbruk	103	300	0	0	0	0

Noter:

1. Grunnlaget for anslag på skatt, rammeoverføringer og inntektsutjevningen er hentet fra prognosemodellen utarbeidet av Kommunenes Sentralforbund – jfr. eget vedleggshefte.
2. Andre forventede fiskale inntekter ligger ikke i budsjettforslaget.

Fortsetter på neste side

3. I det generelle statstilskuddet ligger statstilskudd flyktninger med kr 1.400.000, statstilskudd for ressurskrevende brukere (BPA) med kr 500.000 og rentekompensasjon fra Husbanken (skole, omsorg og kirkebygg) med kr 2.650.000.
4. Det er lagt inn forventet utbytte fra Østfold Energi med kr 1.000.000.
5. Bruk og avsetning til fond i 2014:

Bruk og avsetninger av fond i 2014	kr x 1.000
<u>Basisbudsjett:</u>	
Bruk av bundne fond - Innovasjon Grenseland, ansvar 7640	-200
Bruk av bundne fond - Barnas Grenseland, ansvar 7670	-300
Bruk av fond - Jakt/fiskestell, ansvar 5231	-20
Sum bruk av fond i basisbudsjett 2014	-520
Avsetning til fond - Vedlikehold, ansvar 5125	120
Avsetning til fond - Næringsutvikling, ansvar 7600	100
Avsetning til fond - Utviklingsavtalen, ansvar 7680	450
Avsetning til fond - Disposisjonsfond, ansvar 9400	1 477
Sum avsetninger i basisbudsjett 2014	2 147
Sum netto avsetninger av fond i 2014	1 627

6. Total gjeld for anleggsmiddel pr. 31.12.2012 er kr 137.052.550. Vektet levetid er 35,67 = kr 3.842.236 som da er minste lovlige avdrag. Det vil si at det er satt av mer til avdrag enn minste lovlige – jfr. avsatt kr 5.400.000.

Hovedoversikter Kostra, 2014-2017

Marker kommune

Rådmannen, november 2013

BUDSJETTSKJEMA 1B – DRIFT (hele kroner)

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
100 Pol.styring, fellesutgifter, sentraladm.	29 637 898	34 455 000	36 349 000	36 821 000	36 849 000	37 051 000
200 Marker skole	37 410 347	38 418 000	38 970 000	39 052 000	38 870 000	38 870 000
230 Grimsby barnehage	4 212 078	4 696 000	5 023 000	4 730 000	4 780 000	4 780 000
300 Familie og Helse	16 209 203	14 263 000	15 562 000	15 397 000	15 397 000	15 397 000
380 NAV	5 776 753	5 465 000	5 514 000	5 514 000	5 514 000	5 514 000
430 Utviklingshemmede	6 109 017	7 330 000	7 366 000	7 366 000	7 366 000	7 366 000
470 Omsorg	45 800 135	39 844 000	46 657 000	47 157 000	47 682 000	48 182 000
510 Forvaltning, drift og vedlikehold, ordinær drift	10 318 964	13 457 000	13 563 000	14 259 000	14 432 000	14 682 000
511 Forvaltning, drift og vedlikehold, VAR-omr.	-362 659	-973 000	-1 276 000	-1 276 000	-1 276 000	-1 276 000
520 Plan og Miljø	2 514 892	2 540 000	2 603 000	2 686 000	2 606 000	2 566 000
630 Kultur og Fritid	3 416 432	3 700 000	3 668 000	3 668 000	3 668 000	3 668 000
640 Bibliotek	1 088 168	1 120 000	1 158 000	1 158 000	1 158 000	1 158 000
760 Næringsutvikling	985 449	-1 252 000	703 000	703 000	703 000	546 000
845 Statlige refusjoner	0	-4 534 000	0	0	0	0
846 Pensjoner, premieavvik	0	500 000	0	0	0	0
Totalt	163 116 679	159 029 000	175 860 000	177 235 000	177 749 000	178 504 000

BUDSJETTSKJEMA 2A – INVESTERING (kr x 1.000)

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Investeringer i anleggsmidler	18.376	33.899	8.983	8.695	9.855	5.461
Utlån og forskutteringer	3.262	2.400	2.400	2.400	2.400	2.400
Avdrag på lån	1.286	2.000	14.800	2.000	2.000	2.000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	0	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	22.925	38.299	26.183	13.095	14.255	9.861
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	12.268	21.895	9.730	9.495	9.985	6.768
Inntekter fra salg av anleggsmidler	938	0	12.800	0	0	0
Tilskudd til investeringer	4.322	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	1.226	9.200	2.000	2.000	3.000	2.000
Andre inntekter	0	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	18.753	31.095	24.530	11.495	12.985	8.768
Overført fra driftsbudsjettet	1.896	6.844	1.653	1.600	1.270	1.093
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	2.934	360	0	0	0	0
Sum finansiering	23.583	38.299	26.183	13.095	14.255	9.861
Udekket/udisponert	658	0	0	0	0	0

BUDSJETTSKJEMA 2B – INVESTERING (kr x 1.000)

Investeringer 2014 Virksomhet	Investering	Lån	Fond	Tilskudd	MVA	Drift
Politisk styring/Fellesutgifter/Sentraladm.	1 220	-980	0	0	-240	0
Næringsutvikling	250	-200	0	0	-50	0
Grunnskolen	0	0	0	0	0	0
Grimsby barnehage	0	0	0	0	0	0
Familie & Helse	0	0	0	0	0	0
NAV kommune	0	0	0	0	0	0
Utviklingshemmede	0	0	0	0	0	0
Omsorg	12 925	-100	0	-12 800	-25	0
FDV, VAR-områdene	2 700	-2 700	0	0	0	0
FDV, ordinær drift	4 688	-3 750	0	0	-938	0
Plan & Miljø	0	0	0	0	0	0
Kultur & Fritid	0	0	0	0	0	0
Bibliotek	0	0	0	0	0	0
Skatt/Rammeoverføring	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter/Finansutgifter	0	0	0	0	0	0
Sum investeringstiltak	21 783	-7 730	0	-12 800	-1 253	0

Noter: Investeringer 2014:

Fornyning mur, Rødenes kirke: kr 220.000

Asfaltering: kr 625.000

Datamaskiner Marker skole: kr 250.000

Skilting: kr 188.000

IKT-investeringer felles: kr 750.000

Gatelys oppgradering: kr 750.000

Innløsning av lån, omsorgsboliger: kr 12.800.000

ENØK-tiltak kommunale bygg: kr 3.125.000

Møbler MBSS: kr 125.000

Fysiske tiltak i Ørje sentrum: kr 250.000

Kloakkledningsnett sanering: kr 2.700.000

Hovedoversikter Kostra, 2014-2017

Marker kommune

Rådmannen, november 2013

Fortsetter på neste side

Investeringer 2015						
Virksomhet	Investering	Lån	Fond	Tilskudd	MVA	Drift
Politisk styring/Fellesutgifter/Sentraladm.	2 525	-2 020	0	0	-505	0
Næringsutvikling	250	-200	0	0	-50	0
Grunnskolen	0	0	0	0	0	0
Grimsby barnehage	250	-200	0	0	-50	0
Familie & Helse	0	0	0	0	0	0
NAV kommune	0	0	0	0	0	0
Utviklingshemmede	0	0	0	0	0	0
Omsorg	125	-100	0	0	-25	0
FDV, VAR-områdene	2 700	-2 700	0	0	0	0
FDV, ordinær drift	2 845	-2 275	0	0	-570	0
Plan & Miljø	0	0	0	0	0	0
Kultur & Fritid	0	0	0	0	0	0
Bibliotek	0	0	0	0	0	0
Skatt/Rammeoverføring	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter/Finansutgifter	0	0	0	0	0	0
Sum investeringstiltak	8 695	-7 495	0	0	-1 200	0

Investeringer 2015:

Asfaltering: kr 625.000

IKT-investeringer felles: kr 500.000

Brannanlegg, Rødenes kirke: kr 1.000.000

ENØK-tiltak kommunale bygg: kr 1.250.000

Møbler MBSS: kr 125.000

Fysiske tiltak i Ørje sentrum: kr 250.000

Kloakkledningsnett sanering: kr 2.700.000

Datamaskiner Marker skole: kr 250.000

Gatelys oppgradering: kr 750.000

Gulvbelegg, bibliotek: kr 220.000

Nytt tak, Ørje kirke: kr 775.000

Møbler, Grimsby barnehage: kr 250.000

Hovedoversikter Kostra, 2014-2017

Marker kommune

Rådmannen, november 2013

Investeringer 2016							
Virksomhet	Investering	Lån	Fond	Tilskudd	MVA	Drift	
Politisk styring/Fellesutgifter/Sentraladm.	1 480	-1 185	0	0	-295	0	
Næringsutvikling	250	-200	0	0	-50	0	
Grunnskolen	0	0	0	0	0	0	
Grimsby barnehage	0	0	0	0	-50	0	
Familie & Helse	0	0	0	0	0	0	
NAV kommune	0	0	0	0	0	0	
Utviklingshemmede	0	0	0	0	0	0	
Omsorg	0	0	0	0	0	0	
FDV, VAR-områdene	2 000	-2 000	0	0	0	0	
FDV, ordinær drift	6 125	-4 600	0	-1 000	-525	0	
Plan & Miljø	0	0	0	0	0	0	
Kultur & Fritid	0	0	0	0	0	0	
Bibliotek	0	0	0	0	0	0	
Skatt/Rammeoverføring	0	0	0	0	0	0	
Finansinntekter/Finansutgifter	0	0	0	0	0	0	
Sum investeringstiltak	9 855	-7 985	0	-1 000	-920	0	

Investeringer 2016:

Asfaltering: kr 625.000

IKT-investeringer felles: kr 500.000

Varmeanlegg, Øymark kirke: kr 730.000

Brannbil: kr 3.500.000

Fysiske tiltak i Ørje sentrum: kr 250.000

Kloakkledningsnett sanering: kr 2.000.000

Datamaskiner Marker skole: kr 250.000

Gateløys oppgradering: kr 750.000

ENØK-tiltak kommunale bygg: kr 1.250.000

Fortsetter på neste side

Hovedoversikter Kostra, 2014-2017

Marker kommune

Rådmannen, november 2013

Investeringer 2017 Virksomhet	Investering	Lån	Fond	Tilskudd	MVA	Drift
Politisk styring/Fellesutgifter/Sentraladm.	1 336	-918	0	0	-418	0
Næringsutvikling	250	-200	0	0	-50	0
Grunnskolen	0	0	0	0	0	0
Grimsby barnehage	0	0	0	0	0	0
Familie & Helse	0	0	0	0	0	0
NAV kommune	0	0	0	0	0	0
Utviklingshemmede	0	0	0	0	0	0
Omsorg	0	0	0	0	0	0
FDV, VAR-områdene	2 000	-2 000	0	0	0	0
FDV, ordinær drift	1 875	-1 500	0	0	-375	0
Plan & Miljø	0	0	0	0	0	0
Kultur & Fritid	0	0	0	0	0	0
Bibliotek	0	0	0	0	0	0
Skatt/Rammeoverføring	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter/Finansutgifter	0	0	0	0	0	0
Sum investeringstiltak	5 461	-4 618	0	0	-843	0

Investeringer 2017:

Asfaltering: kr 625.000

IKT-investeringer felles: kr 500.000

Døpefont, Rødenes kirke: kr 123.000

Varmeanlegg, Rødenes kirke: kr 463.000

Fysiske tiltak i Ørje sentrum: kr 250.000

Kloakkledningsnett sanering: kr 2.000.000

Datamaskiner Marker skole: kr 250.000

ENØK-tiltak kommunale bygg: kr 1.250.000

Hovedoversikter Kostra, 2014-2017

Marker kommune

Rådmannen, november 2013

Fortsetter på neste side

Sum investeringer 2014 - 2017						
Virksomhet	Investering	Lån	Fond	Tilskudd	MVA	Drift
Politisk styring/Fellesutgifter/Sentraladm.	6 561	-5 103	0	0	-1 458	0
Næringsutvikling	1 000	-800	0	0	-200	0
Grunnskolen	0	0	0	0	0	0
Grimsby barnehage	250	-200	0	0	-100	0
Familie & Helse	0	0	0	0	0	0
NAV kommune	0	0	0	0	0	0
Utviklingshemmede	0	0	0	0	0	0
Omsorg	13 050	-200	0	-12 800	-50	0
FDV, VAR-områdene	9 400	-9 400	0	0	0	0
FDV, ordinær drift	15 533	-12 125	0	-1 000	-2 408	0
Plan & Miljø	0	0	0	0	0	0
Kultur & Fritid	0	0	0	0	0	0
Bibliotek	0	0	0	0	0	0
Skatt/Rammeoverføring	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter/Finansutgifter	0	0	0	0	0	0
Sum investeringstiltak	45 794	-27 828	0	-13 800	-4 216	0

Hovedoversikter Kostra, 2014-2017

Marker kommune

Rådmannen, november 2013

BUDSJETTSKJEMA DRIFT (kr x 1.000)

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	7.452	7.429	7.905	7.905	7.905	7.905
Andre salgs- og leieinntekter	15.799	16.049	16.550	16.550	16.550	16.550
Overføringer med krav til motytelse	37.470	33.912	33.534	33.508	33.140	32.938
Rammetilskudd	101.905	111.913	116.100	116.800	117.100	117.400
Andre statlige overføringer	5.178	5.450	4.550	4.550	4.550	4.550
Andre overføringer	434	36	36	36	36	36
Skatt på inntekt og formue	61.988	60.931	66.500	67.600	68.600	69.600
Eiendomsskatt	759	750	750	750	750	750
Andre direkte og indirekte skatter	43	40	40	40	40	40
Sum driftsinntekter	231.030	236.510	245.965	247.739	248.671	249.769
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	116.743	114.763	121.004	120.901	120.711	120.761
Sosiale utgifter	29.597	32.456	35.171	35.169	35.116	35.127
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	31.939	27.201	31.432	32.088	32.342	32.784
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	27.026	21.504	24.556	25.166	25.111	25.136
Overføringer	18.989	20.531	21.662	21.850	22.040	22.065
Avskrivninger	7.218	6.078	8.315	8.315	8.315	8.315
Fordelte utgifter	0	0	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	231.512	222.533	242.140	243.489	243.635	244.188
Brutto driftsresultat	-483	13.977	3.825	4.250	5.036	5.581
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	2.972	2.000	2.200	2.200	2.200	2.200
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmi)	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	57	160	60	60	60	60
Sum eksterne finansinntekter	3.029	2.160	2.260	2.260	2.260	2.260
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	4.890	6.035	5.600	5.600	5.600	5.600
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	6.109	5.400	5.400	5.700	5.900	6.100
Utlån	138	160	120	120	120	120
Sum eksterne finansutgifter	11.136	11.595	11.120	11.420	11.620	11.820

Fortsetter på neste side

Hovedoversikter Kostra, 2014-2017

Marker kommune

Rådmannen, november 2013

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-8.107	-9.435	-8.860	-9.160	-9.360	-9.560
Motpost avskrivninger	7.218	6.078	8.315	8.315	8.315	8.315
Netto driftsresultat	-1.371	10.620	3.280	3.405	3.991	4.336
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidligere års regnsk.m.mindreforbruk	1.822	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	2.453	0	0	0	0	0
Bruk av bundne fond	4.446	1.428	520	520	520	520
Bruk av likviditetsreserve	0	0	0	0	0	0
Sum bruk av avsetninger	8.721	1.428	520	520	520	520
Overført til investeringsregnskapet	1.896	6.844	1.653	1.600	1.270	1.093
Dekning av tidligere års regnsk.m.merforbruk	0	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	2.279	2.104	1.597	1.775	2.691	3.213
Avsatt til bundne fond	3.174	3.100	550	550	550	550
Avsatt til likviditetsreserven	0	0	0	0	0	0
Sum avsetninger	7.349	12.048	3.800	3.925	4.511	4.856
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	0	0	0	0	0	0

Hovedoversikter Kostra, 2014-2017

Marker kommune

Rådmannen, november 2013

BUDSJETTSKJEMA INVESTERING (kr x 1.000)

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	938	0	12.800	0	0	0
Andre salgsinntekter	0	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	0	7.200	0	0	1.000	0
Statlige overføringer	833	0	0	0	0	0
Andre overføringer	3.489	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0	0	0
Sum inntekter	5.260	7.200	12.800	0	1.000	0
Utgifter						
Lønnsutgifter	156	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	42	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	15.017	27.455	7.730	7.495	8.985	4.768
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	1	0	0	0	0	0
Overføringer	3.160	6.444	1.253	1.200	870	693
Renteutgifter og omkostninger	0	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	0	0	0	0
Sum utgifter	18.376	33.899	8.983	8.695	9.855	5.461
Finansransaksjoner						
Avdrag på lån	1.286	2.000	14.800	2.000	2.000	2.000
Utlån	2.820	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Kjøp av aksjer og andeler	442	400	400	400	400	400
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Avsatt til bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Avsatt til likviditetsreserve	0	0	0	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	4.548	4.400	17.200	4.400	4.400	4.400
Finansieringsbehov	17.665	31.099	13.383	13.095	13.255	9.861
Dekket slik:						
Bruk av lån	12.268	21.895	9.730	9.495	9.985	6.768
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	1.226	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Overført fra driftsbudsjettet	1.896	6.844	1.653	1.600	1.270	1.093

ortsetter på neste side

Hovedoversikter Kostra, 2014-2017

Marker kommune

Rådmannen, november 2013

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	2.669	360	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	264	0	0	0	0	0
Bruk av likviditetsreserve	0	0	0	0	0	0
Sum finansiering	18.323	31.099	13.383	13.095	13.255	9.861
Udekket/udisponert	658	0	0	0	0	0